DOLENJSKI LIST

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OKRAJ

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto – Izhaja vsak četrtek – Posamezna številka 15 din – LETNA NAROČNINA 600 din, polletna 300 din, četrtletna 150 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 1200 din oziroma 4 amer. dolarje – TEKOČI RAČUN pri Mestni hranilnici – Komunalni banki v Novem mestu štev. 606-70/3-24

Štev. 2 (512) Leto XI.

NOVO MESTO, 14. JANUARJA 1960

UREJUJE uredniški odbor – Glavn ... NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE ... trg št. 3 (vhod iz Dilančeve ulice), Poštni predal Novo m ... ON uredništva in uprave št. 127 – Nenaročenih rokopisov in fo ... ne vračamo – TISKA Časopisno podjetje »Delo« v Ljubljani

KNJIŽNICA

Uspehi in težave

O čem so razpravljali na občnih zborih in volitvah v osnovne organizacije Socialistične zveze — Zapiski z zadnje seje predsedstva Okrajnega odbora SZDL Novo mesto — Število članov se je dvignilo za časa volitev za približno 2.000, s tem pa naraščanje članstva seveda še ni zaključeno; nasprotno, šele začelo se je in skrb vseh osnovnih organizacij SZDL ter njihovih občinskih odborov mora biti, da dosežemo tudi v vključevanju novih članov in zlasti mladine čimprej zadovoljive uspehe

Na zadnji seji predsedstva Okrajnega odbora SZDL, ki je bila v torek 5. januarja, so analizirali nedavne občne zbore in volitve v osnovne organizacije SZDL, razpravljali so pa tudi o ostalih problemih.

Udeležba na občnih zborih in volitvah je bila občutno večja kot prejšnja leta. Posebno razveseljivo je dejstvo, da so pokazali precejšnjo politično aktivnost tudi tisti kraji, kjer je do zdaj politično življenje le tlelo, ali ga sploh ni bilo. Na splošno je bila boljša udeležba na občnih zborih v krajih, ki so precej oddaljeni od občinskih centrov, kot v okoliških vaseh.

Pri pripravah na volitve se je pojavilo nekaj problemov. Nekatere osnovne ogranizacije so bile prevelike, kar je oviralo oddaljene člane, da niso prišli na občne zbore in volitve. Zaradi tega so ponekod zelo zmanjšali število osnovnih organizacij in ustanovili več pododborov SZDL. V občini Brežice imajo le še 13 osnovnih organizacij — prej 23 — in 70 pododborov. Podobno so uredili še v občini Trebnje in Črnomelj.

POHVALE IN KRITIKA

Člani SZDL so na občnih zborih razpravljali o vseh svojih zadevah, tudi o tistih, ki bi jih morali obravnavati zbori volivcev. Ponekod so kritizirali nedelavne odbornike občinskih ljudskih odborov, nekemu so pa celo zagrozili, da ga bodo odpoklicali, če ne bo bolje delal. Razpravljali so še o komunalnih vprašanjih kraja in organizacijskih problemih. Na nekaterih občnih zborih so podale poročilo tudi druge politične in množične organizacije — ZB, Ljudska mladina, RK (občina Žužemberk), ki so kolektivni člani SZDL. To dokazuje, da postaja SZDL vedno bolj tista vodilna organizacija, ki povezuje in bo vedno bolj povezovala delo vseh organizacij.

Vse premalo je pa bilo razprav o nekaterih drugih važnih vprašanjih, kot so stanovanjske skupnosti, delo šolskih odborov in sploh o šolstvu, potrošniški sveti in podobno.

NIČ TARNANJA O DAVKIH

Prejšnja leta so skoro na vseh občnih zborih po vaseh člani tarnali, češ da so preveliki davki. Tega letos, razen v nekaj vaseh, ki nimajo nobenih razvojnih možnosti, ni bilo opaziti. Kmetje so tudi z odobravanjem sprejeli zakon o zdravstvenem zavarovanju. Sploh je opaziti, da kmetje zelo radi sprejemajo in tudi zahtevajo vse nove ugodnosti, ki jih nudi družba državljanom, medtem ko se le neradi odločijo, da bi po novih načinih tudi proizvajali, več pridelali in tako tudi več dali skupnosti. Torej zahteve imajo sodobne, odnos do proizvodnje pa zastarel, saj gredo le neradi v kooperacijo in tudi ostale moderne kmetijske ukrepe sprejemajo prepočasi. Če kmet ne bo več proizvajal, kot proizvaja vedno več delavec, potem tudi od družbe ne more zahtevati vedno več.

KRITIKA ZBOROV VOLIVCEV

Prav na občnih zborih SZDL je bilo videti, da so programi teh zborov pestrejši in aktualnejši kot na zborih volivcev. Nekateri referati zborov volivcev so bili taki, da tja sploh niso spadali, saj so bili ponekod za vse zbore v občini enaki. Zbori volivcev tudi niso bili dovolj pripravljeni, odborniki so še vse premalo povezani s terenskimi organizacijami in preko njih z volivci, zato so bili zbori volivcev slabše obiskani kot občni zbori SZDL.

KAKO SMO VOLILI

Volitve v osnovne organizacije so bile ponekod take kot državne volitve drugod pa na občnih zborih. **Od 104.126 vpisanih volivcev je zdaj 48.356 članov SZLD, kar je za 2.3[illegible] več kot lani. Ta številka pa še vedno ni odraz pravega političnega stanja in razpoloženja na terenu, zato bo treba glede vključevanja še precej napraviti.** Najmanj novih članov so dobili v občinah Trebnje in Metlika.

Na volitvah SZDL je bilo izvoljenih 2.560 članov odborov osnovnih organizacij, od tega 312 mladine do 25 let in 787 do 30 let starosti. Kakor vidimo, je zdaj v odborih precej več mladine kot lani in prejšnja leta, vendar še vedno premalo. Žena je v novih odborih 20%. Tudi tu se je odstotek z ozirom na prejšnja leta povečal, vendar še ne dovolj.

NEKAJ UGOTOVITEV

Kljub nekaterim pomanjkljivostim postaja SZDL sila, ki posega v vse naše politično in gospodarsko življenje. Osnovne organizacije delajo vedno bolje, najbolje pa tam, kjer imajo dovolj politično zrelih ljudi. Vodstva osnovnih organizacij pa bo treba še pomlajati.

Še vedno so pa bila vodstva osnovnih organizacij premalo samostojna pri reševanju svoje problematike in so čakala navodil višjih forumov. V nove odbore je bilo letos izvoljenih 1.543 odbornikov, ki še niso nikoli opravljali teh funkcij. Ta pomladitev terja več sistematičnega in idejnovzgojnega dela (seminarji, tečaji) pa tudi več pomoči občinskih odborov SZDL, kajti vsak odbor in pododbor bo delal dobro le, če bodo v njem politično zreli ljudje, ki bodo znali pravilno voditi ljudi, razlagati in zagovarjati našo politiko in reševati probleme, ki se pojavljajo.

ŠE NEKAJ MISLI

Pri nas že dolgo govorimo o rajonizaciji v kmetijstvu, izdelane pa še vedno nimamo. Kmetijski strokovnjaki naj že enkrat odločno povedo, kaj kje uspeva in kje ne, ker bomo mogli šele potem izvajati zakon o racionalnem izkoriščanju zemljišč.

Naši ljudje ne zahtevajo več samo tovarne, ampak vidijo, da jim bo višji standard prinesla tudi obrt, servisne delavnice, trgovina in kooperacija. Razvijati moramo to, za kar imamo pogoje.

Razpravljali so še o nekaterih neizkoriščenih rezervah v našem gospodarstvu. Ponekod bi že lahko uvedli več izmen, da bi bili stroji bolje izkoriščeni, združevali bi sredstva in podobno. Vedno bolj bomo razvijali sistem nagrajevanja po uspehu posameznikov in celotnega kolektiva, kar je najboljša pot k večji storilnosti.

Socialistična zveza delovnega ljudstva bo z vsem tem vedno bolj pobudnik, organizator in izvrševalec vseh del, ki pomagajo človeku do lepšega življenja.

J. P.

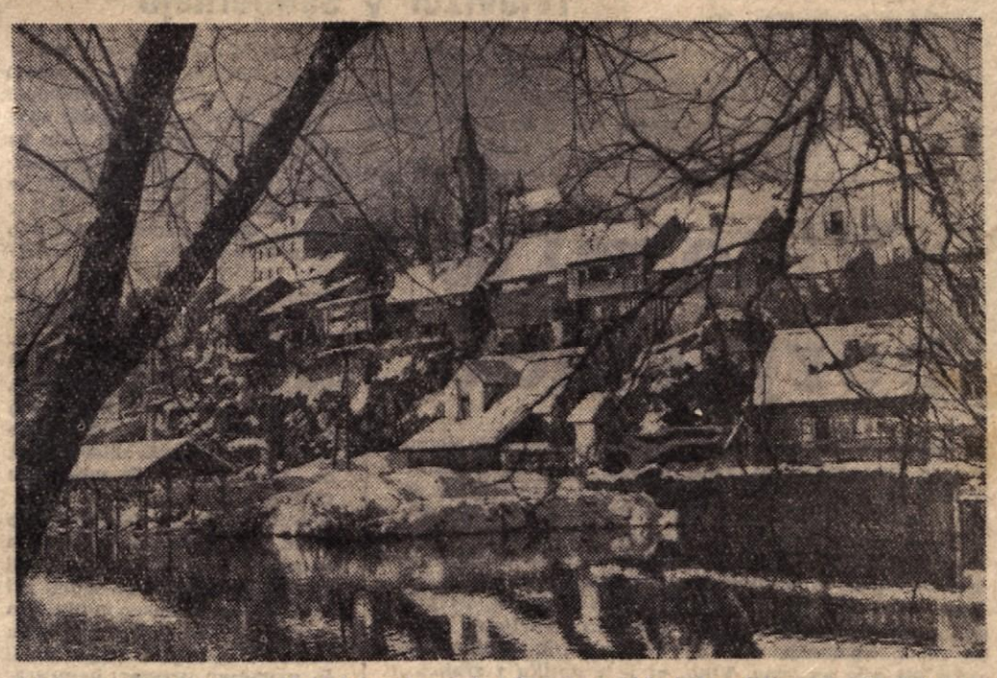

Zdaj pa zares! V soboto zjutraj nas je pozdravila prva rahla bela odeja, v torek zjutraj ga je pa bilo v naših krajih že kar za podrugo ped. Zima nas ni zgrešila (čeprav so se mnogi malce hudomušno posmihali našim vremenskim napovedim zadnje tedne), česar so seveda najbolj veseli otroci in smučarji, ki bodo zdaj morda vendarle spet enkrat prišli v beli opojnosti na svoj račun. Sneg pa bo z milijardami snežnih kristalov koristil tudi ozimini na poljih, da bo žetev bogata in polna kot je bila lani...

Dolg ljudski revoluciji

Zveza borcev pred svojim IV. kongresom

Letos bo IV. kongres Zveze borcev. V našem okraju je v ZB vključenih 12.182 borcev in aktivistov, ki so med NOB aktivno sodelovali z osvobodilnim gibanjem. V skromni, rjavordeči članski knjižici ZB so naloge organizacije opisane približno takole: ZB skrbi, da se hranijo in utrdijo pridobitve NOB, razvija tradicije NOB, skrbi za nekdanje borce in deluje za njihov kulturnoprosvetni napredek ter razvija in utrjuje zavest domoljubja pri ljudstvu in mladini. Te naloge lahko združimo v dve skupini. Ohranitev, utrditev ter razvijanje pridobitev in tradicij NOB se prepletajo z utrjevanjem zavesti domoljubja v prvo skupino nalog, v drugi skupini nalog pa je združena skrb organizacije za nekdanje borce ter prizadevanje za njihov kulturni in prosvetni napredek. Obiskali smo predsednika Okrajnega odbora ZB Maksa Valeta in sekretarja Martina Pavlina in jima zastavili vrsto vprašanj.

Svetal lik ljudske revolucije

Letos bo minilo 15 let, kar se je izgubil odmev poka zadnje partizanske puške. Svoboda, za katero se je boril partizan s pomočjo vsega ljudstva, je bila po štiriletnem boju pridobljena. Mogoče izzvenijo površnemu opazovalcu naloge kot so: ohranitev, utrditev in razvijanje tradicij iz NOB nerazumljivo. Saj smo si svobodo vendar priborili, čemu torej vse to? Res je, priborili smo si jo, toda za ceno življenj in krvi, zato tega ne smemo in ne moremo pozabiti. Obdobju ljudske revolucije dolgujemo toliko, da dolga zlepa ne bomo poravnali. Zato je prav, da se spominjamo nekdanjih dni boja in pripovedujemo o tem mladini. Mladina bo prenašala te spomine na svoje otroke in lik NOB ne bo nikdar zbledel. Kako je ZB pri nas uresničila te naloge?

Na mnogih partizanskih taboriščih, nekdaj odmaknjenih od sveta, so po vojni zrasle planinske koče. Narava je bila prva zaveznica partizanov in v naravo se človek še danes najraje vrača. Mnogi partizanski bivaki so ostali ohranjeni do danes. Obnavljamo jih. Stari borci se radi zatekajo tja, z njimi gre mladina. Pripovedujejo ji svoje spomine. Mnogi borci so padli, mnogi pomrli po vojni, spomini na nekatere dogodke že bledijo. Odtrgati jih moramo pozabi. Šolska mladina se pri pouku seznanja z boji partizanov v bližnji okolici, šolski izleti so usmerjeni v kraje, pomembne iz NOB. Mladini na razne načine posredujemo spomine, ki bodo v njej živeli naprej. Vsi krajevni in občinski prazniki na našem področju so posvečeni spominu na pomembne dogodke iz NOB. Tudi tisk skrbi, da ne bi spomini borcev utonili v pozabo. Dolenjski list je objavil 486 prispevkov iz obdobja NOB. Radio Ljubljana je objavil 23 oddaj, ki so trajale skupno 690 minut, iz zgodovine NOB na Dolenjskem. Občinski odbori ZB pripravljajo kronike svojih področij, ki bodo zajele vse dogodke iz tega obdobja. Sestavljajo knjige žrtev. 1774 življenjepisov borcev je že napisanih in zbranih 449 fotografij. V Posavju, na Dolenjskem in v Beli krajini so trije muzeji NOB in dve krajevni zbirki ter Študijska knjižnica Mirana Jarca v Novem mestu. Te ustanove imajo zbranih in hranijo 10.583 predmetov, ki so jih borci uporabljali, 1963 fotografij dogodkov iz NOB, 6404 dokumentov in 1945 primerkov partizanskega tiska. V zadnjih štirih letih si je te zbirke ogledalo 104.409 obiskovalcev. 31 umetniških in zgodovinskih razstav, ki so zajemale obdobje NOB je bilo v tem času. 72 spomenikov in 146 spominskih plošč spominja mimoidoče na NOB. Na 172 grobiščih — od njih je 65 dokončno urejenih — počiva več tisoč padlih. To je nekaj številk, ki prikazujejo delo organizacije ZB v novomeškem okraju za izpolnitev prve naloge.

Glavna skrb veljaj človeku!

Socialistični humanizem ima svoje korenine v revoluciji. Vse sile za fronto, za borce in ranjence — to niso bila le gesla, ampak živa resnica v naši revoluciji. Glavna skrb Zveze borcev je bila tudi po vojni posvečena borcem, ki so ostali živi. Skrbela je za njihovo zdravje, za njihov ekonomski položaj, za nadaljnjo rast in strokovni razvoj borcev. V zadnjih štirih letih je iz našega okraja odšlo na zdravljenje 940 borcev, v ta namen je bilo potrošenih 17,518.122 dinarjev. 728 članov je prejelo občasne podpore v znesku 3 mi-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Letošnji sejmi in razstave v Ljubljani

Letos bodo v Ljubljani sledeči sejmi in razstave: **»Moda 1960«** od 16. do 24. januarja, **Tretji mednarodni lesni sejem** od 21. do 29. maja, **Mednarodna razstava motorjev in motornih vozil** od 11. do 19. junija, **Četrti mednarodni vinski sejem** od 3. do 8. septembra, **Četrti mednarodni sejem »Embalaža 1960«** od 3. do 8. septembra in **Sedmi mednarodni sejem »Sodobna elektronika«** od 15. do 23. oktobra. Vse te prireditve bodo na Gospodarskem razstavišču.

120 pionirskih odredov za tekmovanje!

V ponedeljek je bila na Okrajni zadružni zvezi seja odbora za akcijo pionirjev in mladih zadružnikov. Na seji so med drugim ugotovili, da je v okraju že ustanovljenih 26 pionirskih zadrug z nad 1400 člani, za tekmovanje v akciji se je pa prijavilo kar 120 pionirskih odredov iz vsega okraja. Nekatere zadruge so izdelale že tudi podrobne programe dela, ki so zelo obširni in zajemajo razen kmetijske dejavnosti tudi ostale oblike dela v pionirskih krožkih. Zelo lep program sta izdelali pionirski zadrugi »Belokranjsko polje« iz Dragatuša in odred »Maršala Tita« iz Leskovca.

Posvetovanje o kmetijstvu

30. januarja bo na Grmu pri Novem mestu posvetovanje Društva kmetijskih inženirjev in tehnikov. Razen članov so vabljeni še veterinarji in zastopniki političnih organizacij. Na posvetovanju bodo razpravljali o bodočem razvoju kmetijstva v okraju, o rajonizaciji, razvoju družbenih posestev in kmetijskih zadrug. Analizo in načrte o bodočem razvoju kmetijskih področij in panog bodo podali agronomi. Razpravljali bodo še o vlogi žena in mladine v kmetijski proizvodnji ter o kadrih in šolstvu. Isti dan bosta tudi občna zbora obeh podružnic Društva inženirjev in tehnikov — brežiške in novomeške —, ki se bosta predvidoma združili.

Več z združevanjem!

● **V ponedeljek popoldne so se v Sevnici zbrali predstavniki** okrajnega ljudskega odbora občine in večjih podjetij, da bi skupno pregledali težave in načrte za letošnje gospodarsko leto. Po že predloženih družbenih planih za leto 1960 so skoro vsa podjetja planirala za investicije večinoma lastna sredstva. Po razgibani razpravi so ugotovili, da bi s temi sredstvi lahko dobili, če jih vložijo kot lastno udeležbo, znatno večje kredite na raznih inštancah in bi jim ob taki politiki investiranja ostal še lep del teh, že planiranih sredstev za razpolaganje. Ocenili so, da bi tako pridobili v sevniški občini okoli 50 milijonov dinarjev. Te bi delno naložili v okrajni investicijski sklad, delno pa v občinskega. Tu bi denar lahko koristila podjetja, ki nimajo tako močnih skladov in bi se s centralizacijo sredstev lahko važne gospodarske naloge izvršile v zelo kratkem času.

● **V razpravi je tovariš Niko Belopavlovič dejal,** da je bistveno za gospodarstvo okraja v zakočem letu to, da z vsemi silami bežimo iz zaostalosti. Centralizacija sredstev in trošenje istih na najbolj rentabilnih investicijah, ki se lahko ob takem združevanju sredstev izvedejo z domačimi — okrajnimi sredstvi, je prvi korak v tem »bežanju«. S pravilno delitvijo in z namenom uporabe je seveda potrebno seznaniti predvsem delavske svete podjetij, ki bodo sredstva posodili tema dvema skladoma.

● **Ker so v industriji sevniške občine** kar tri podjetja, ki so potrebna izdatne podpore pri uresničevanju investicijskih nalog v tem letu, je verjetno, da bi občina od akcije zbiranja verjetno več dobila kot pa dala. Na ta način bi dosegli tudi to, da kapital, ki leži mrtev v skladih podjetij, obrnejo vsako leto v koristne investicije. Bistvo je namreč v tem, da tak mrtev kapital v posameznem podjetju ne zadošča za pametno investiranje, v zbrani obliki pa lahko daje, če ga investirajo v najbolj donosne panoge, hitreje rezultate. Ob tej akciji se bo pričela široka razprava v OLO, ObLO do zadnjega delavskega sveta..

-ok

Videm - Krško

malo v soncu, malo v senci

Videm-Krško vsak dan spreminja svojo podobo. Kar je bilo včeraj novo, je danes že staro. Na levem bregu Save je nastalo sodobno naselje, ki ni nič podobno prejšnjemu. Življenje pa se še ni umirilo. — Razvoj mesta gre s tako nezadržno silo naprej, da jutrišnje podobe Vidma-Krškega še slutiti ni mogoče.

Med Kolodvorsko in glavno cesto je zraslo spet novo stanovanjsko naselje, ki bo spomladi že nared za vselitev. Pravijo, da se bo povečalo število prebivalstva za tisoč ljudi in še več. Hotel Sremič sedaj ne bo več osamljen, ker mu bodo delali družbo novi stanovanjski bloki. Nedaleč stran so zgradili tudi trgovsko poslopje, ki že služi svojemu namenu. V njem je razen trgovine tudi mesnica.

Letos bodo položili temelje novim stanovanjskim blokom, za katere je še dovolj prostora do Stare vasi. S tem bodo občutno zmanjšali probleme tovarne časopisnega papirja, ki zaposluje predvsem ljudi iz bližnjih in daljnih vasi. Mnogi teh delavcev se bodo že spomladi preselili v nova stanovanja v bližini tovarne. Zaživeli bodo novo, bogatejše življenje. Začutili bodo večjo navezanost na podjetje. Razbremenjeni bodo številnih skrbi, ki so jih imeli doslej z zemljo. Vse sile bodo vložili v napredek tovarne, s katero bodo utripali, ker bo od njenega razvoja odvisna tudi bogatitev njihovega življenja.

Tik ob Savi rastejo novi industrijski objekti kot gobe po dežju. Videnje jutrišnjega Vidma-Krškega je bližnja stvarnost. Tovarna časopisnega papirja bo dobila še en papirni stroj, ki bo omogočil povečanje narodnega dohodka za milijarde. Tovarnica papirne konfekcije se je s svojo dejavnostjo že toliko razmahnila, da se bo treba preseliti v nove prostore, ki so že v gradnji. Potem so tu še načrti za hidrocentralo na Savi, za tovarno kvasa, za prestavitev čokoladnice bliže k postaji in še marsikaj. Pravijo, da tudi ni več daleč dan, ko bodo začeli graditi nov most čez Savo, da bi zamenjali sedanjega, ki je že zdavnaj odslužil. Ali sploh lahko slutimo, kakšno bo mesto Videm-Krško čez nekaj let?

■ Otroški vrtec je odprt samo od osmih do dvanajstih, starši pa bi želeli, da bi lahko prepustili otroke njegovemu varstvu vsaj od sedmih do dveh, če že ni mogoče, da bi bil odprt od jutra do večera. Zaposlenim staršem sedaj otroški vrtec dostikrat ne koristi dosti, zato tudi ni polno izkoriščen.

■ Odkar so na zboru volivcev na desnem bregu Vidma-Krškega kritizirali slabo ulično razsvetljavo, se je marsikaj izboljšalo. Pregorele žarnice so zamenjali z novimi. Le od kina do mosta je še vedno temno. Kako lepo bi bilo, pravijo Krčani, če bi kaka svetilka razsvetljevala tudi ta del ceste. Razen tega pa si meščani želijo, da bi luči ugasnili ob pravem času, ne pa enkrat že ob petih zjutraj, drugič pa šele ob enajstih dopoldne.

■ V naselju na desnem bregu Save grade kopalnico, davno željo Krčanov. V tem delu Vidma-Krškega je namreč zelo malo novih stanovanjskih blokov. Večina stanovanj je bila zgrajenih pred vojno in — razumljivo — nima kopalnic. Zaradi tega je gospodinjski center dal pobudo za zgraditev kopališča, katerega ureditev pa žal prepočasi napreduje.

Sanitarna inšpekcija je pri pregledu trgovinskih lokalov ugotovila klavrno stanje. Prostori, v katerih prodajajo živila, so vlažni in tudi drugače neprimerni. V predalih so našli mišje odpadke in podobne stvari. V neki trgovini so isto tehtnico uporabljali za tehtanje sira, moke, barv in raznih kemikalij! Mesnice niso opremljene z vodo, tako da si mesarji niti rok ne morejo oprati. Voz za prevažanje mesa so uporabljali tudi za kaj drugega. V pekarnah ni nič bolje. Prodajalke z isto roko sprejemajo denar in prijemajo kruh. Peki nimajo predpisanih belih oblek. In tako dalje.

O ugotovitvah sanitarne inšpekcije je razpravljal tudi zbor volivcev. — Predlagani so bili ukrepi, izmed katerih so nekatere že začeli izvajati. Tako so v prodajalni nasproti Murkove gostilne prenehali prodajati živila. Odslej bodo potrošnikom na voljo vsakodnevne življenjske potrebščine samo v dveh poslovalnicah, ki so še kolikor toliko primerne za to. Od te začasne rešitve pa bo treba še naprej. Obstoječe trgovinske lokale bo treba primerno preurediti ali pa zgraditi nove. Naselje na desnem bregu bo kljub hitrejšemu utripu življenja na drugi strani Save živelo še naprej, zato ne bi smeli zanemariti reševanja njegovih življenjskih, velikih in drobnih problemov.

fr.

VREME

za čas od 14. do 24. januarja

Nestalno vreme s pogostimi snežnimi padavinami in snežnimi zameti.

Razjasnitve ne bodo trajale več kot dva dni. V jasnih nočeh hud mraz.

Dr. VM.

Pomenek na Štrekljevcu

Pred nedavnim je bil na Štrekljevcu dobro obiskan zbor volivcev. Hkrati je bil tudi sestanek živinorejcev. Ti so sklenili, da bodo obnovili kolektivno zavarovanje živine, ker so sprevideli, da je tako najbolj prav, kajti nesreča ne počiva.

Volivcem je tovariš Franc Kapš predložil proračun ObLO. Volivci so z zanimanjem poslušali, od kod se zbirajo sredstva in za kaj se porabijo. Priporočal je volivcem naj v redu poravnajo svoje obveznosti do družbe.

Razpravljali so tudi o potrebi investicij za naše področje v IEV Vrtača in pri Mizarski delavnici v Semiču. Obnoviti je treba bivšo restavracijo pri Drgancu, ker bife v Semiču ne zadošča potrebam. Nujno potrebno je zgraditi železniško postajo v Semiču. Razen tega so tu še šole, ki potrebujejo popravila. Volivci so se zanimali, zakaj ni dokončana šola na Štrekljevcu, ki čaka na omet že celo desetletje.

V občini je precej ciganov, ki beračijo in nadlegujejo ljudi, zato so volivci predlagali, naj jim občina določi prostor za naselitev, kjer bi lahko delali.

Poseben problem pa je avtobus. Ljudje sprašujejo, zakaj ne bi vozil vsaj avtobus, ki vozi na progi Črnomelj—Ljubljana, iz Stranske vasi na Štrekljevec in potem v Semič. S tem bi zamudil le dobrih 10 minut, ljudem bi pa veliko koristil.

Zadružniki so se pritožili, da niso mogli čistiti pšenice za seme, čeprav jim je še bivša KZ Štrekljevec nabavila čistilnik, pa je pokvarjen. Tako so nekateri kmetje sejali neočiščeno pšenico, kriva pa je zadruga.

Kmetje so z zadovoljstvom sprejeli vest o ustanovitvi poravnalnih svetov pri krajevnem uradu, ker se bo tako rešil marsikak spor. Š-R

Televizor v Šentjerneju

Kakor vsako leto, so tudi letos naši pionirčki težko čakali novega leta in daril Dedka Mraza. No, tudi ta dan je končno prišel. Zbrani so bili v Domu kulture in se radovedno ozirali na oder. Pred prihodom Dedka Mraza so se vrstili razni novoletni prizorčki, nato pa se je z vsem spremstvom pripeljal Dedek Mraz. Malčki v dvorani so začudeno strmeli v belega moža, palčke in smešno Krpanovo kobilo, ki je pomagala nositi darila. Tudi naše darilo je imela na svojem hrbtu. Dobili smo namreč televizor! Zelo smo se razveselili bogatega darila, saj televizijski sprejemnik močno odtehta sladkarije, ki smo jih doslej prejemali od Dedka. Sladkarije poješ in jih ni več, televizor pa bo trajen posrednik zabave in znanja.

Zato se iskreno zahvaljujemo vsem podjetjem in ustanovam za pomoč pri obdaritvi! Še isti dan popoldne smo že sedeli pri televizijskem sprejemniku in gledali prenos sprevoda Dedka Mraza v Ljubljani. Ko bi imeli še primeren prostor, kamor bi postavili televizor, da bi ga videlo čimveč otrok, bi bilo vse v redu.

Upajmo, da bomo v novi šoli, ki nam je obljubljena, tak prostor kmalu dobili. Do takrat bomo pa potrpeli in se stisnili. Dedku Mrazu še enkrat najlepša hvala!

PIONIRJI IN MLADINCI
OSNOVNE ŠOLE
ŠENTJERNEJ

»Vino mi je porjavelo«

Ni malo kmetovalcev, ki se letos sprašujejo čemu jim je vino porjavelo. Lani je bila razmeroma pozna trgatev in grozdje je bilo precej gnilo. Čimbolj pa je grozdje gnilo, tembolj je vino podvrženo rjavenju. Ko nalijemo vino v kozarec in ga pustimo na zraku, opazimo, da začne rjaveti od vrha in končno porjavi do dna. Nekatera vina dobijo prav močno rjavo barvo. Isti pojav opazimo pri jabolku. Če ga prerežemo, porjavi na rezni ploskvi. Porjavelo vino ima neprijeten vonj in okus. Spominja nas na sveže pečen kruh, suho sadje ali celo na seno. Vino, ki je v dotiku z zrakom, sprejema iz zraka kisik, ta pa s posebnimi encimi oksidira črešlovinaste in druge snovi. Kolikor dlje je bil mošt na tropinah, toliko bolj je vino podvrženo rjavenju. Tudi iz popolnoma zdravega grozdja dobljeno vino lahko porjavi, zlasti če smo ga dali v sod, v katerem je bilo prej rjavo vino in nismo soda razkužili.

Kako preprečimo porjavitev?

Tako, da nabrano grozdje takoj specljamo, to drozgo kar najbolj hitro sprešamo, da je mošt čim manj časa v stiku z zrakom.

Kako zdravimo porjavitev?

Ko smo opazili, da nam vino na zraku porjavi, ga brez prisotnosti zraka pretočimo v močno žveplan sod, da uničimo povzročitelje porjavitve. Še bolj enostavno pa je, da v manjši količini vina razstopimo kalijev metabisulfit, ki ga damo 10—15 gramov na 100 litrov vina, to raztopino primešamo vinu v sod in nato šele čez 8 dni pretočimo. Če je vino tako močno podvrženo porjavenju, da se kljub temu ni očistilo, je po žveplanju potrebno še čiščenje z želatino, eponitom ali z drugimi čistili.

Jože Škof

Vpis v višje razrede dopisne splošno-izobraževalne šole

GLAVNI ODBOR ZVEZE BORCEV SLOVENIJE RAZPISUJE

za svoje člane vpis v višje razrede dopisne splošno-izobraževalne šole – osemletke, bivše nižje gimnazije, po programu za odrasle. Šola bo organizirana v dveh stopnjah.

V prvo – nižjo stopnjo (snov 5. in 6. razreda osemletke) se lahko vpiše vsak, ne glede na dosedanjo šolsko izobrazbo.

V drugo – višjo stopnjo (snov 7. in 8. razreda) se lahko vpiše vsak, kdor je končal 6 razredov osemletke ali tej ustrezno šolo.

Rok vpisa smo podaljšali do 1. februarja 1960. Prijave in podrobna navodila dobite pri okrajnih, občinskih, krajevnih in terenskih odborih ZB ali na Dopisni šoli Ljubljana, Likozarjeva ulica št. 3 (Telefon 30-043).

RAZPIS DELOVNIH MEST

Komunalna banka Brežice razpisuje naslednja delovna mesta:

1. števke
2. referenta v knjigovodstvu

Pogoji: za števko – 6 razredov gimnazije, za referenta v knjigovodstvu – popolna srednja šola. Nastop službe 1. februarja 1960. Plača po uredbi o bančnih uslužbencih. Pismene ponudbe pošljite do 23. januarja 1960 na Komunalno banko Brežice.

Zazidava nacionaliziranih zemljišč po prejšnjih lastnikih

Na podlagi 2. odstavka 49. člena zakona o nacionalizaciji najemnih zgradb in gradbenih zemljišč (Ur. list FLRJ, štev. 52-58) je Občinski ljudski odbor na seji občinskega zbora in zbora proizvajalcev dne 25. 12. 1959 sprejel naslednji

SKLEP

1.

Rok, do katerega prejšnji lastnik nacionaliziranega zemljišča lahko zahteva, da mu Občinski ljudski odbor Novo mesto da to zemljišče v uporabo, da si sezida družinsko stanovanjsko hišo, se določi do vključno 31. julija 1960.

2.

Ta rok velja za vsa zemljišča na območju ožjih gradbenih okolišev občine Novo mesto, to je mesta Novo mesto ter naselij Dol. Toplice, Gor. Straža in Šentjernej.

3.

Občinski ljudski odbor Novo mesto da prejšnjemu lastniku nacionalizirano nezazidano zemljišče v uporabo, da si sezida družinsko stanovanjsko hišo le v primeru, če se sme po urbanističnem načrtu ali po odloku ljudskega odbora, ki nadomešča ta načrt, na tistem kraju sezidati taka hiša.

4.

Ta sklep se objavi v Uradnem vestniku okraja Novo mesto.

Novo mesto, 25. 12. 1959.

Predsednik
obč. ljud. odbora:
Maks Vale, l. r.

KOTEKS
PRAŠIČJEREJCI!
Svinjsko kožo KOTEKSU, vam pa denar, ki ga boste prejeli za skrbno odrtega prašiča!

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Macmillan v Afriki

Britanski premier Macmillan se je odpravil na pot v Afriko. Obiskal je oziroma bo obiskal še Gano, Nigerijo, Srednjeafriško federacijo in Južnoafriško unijo. V britanskih krogih je slišati mnenje, da je ta pot ministrskega predsednika Macmillana morda prav tako pomembna kot njegova pot v Moskvo pred letom dni. Zakaj?

O Afriki dosti pišejo časniki pri nas in v tujini. Če je nekoč veljal izrek, da je tisto, kar je najbolj črno pri Afriki, naše neznanje o njej, danes to več ne velja ali ne velja več popolnoma. Zakaj zadnja leta smo vsi priča neverjetno naglega razvoja vsakega kontinenta v smeri neodvisnosti.

Če gleda človek zemljevid Afrike in šteje države, ki so v zadnjih desetih letih dosegle neodvisnost (vsaj politično), ima vtis, da je bil kolonializem načet na robovih kontinenta in da se ta proces osamosvajanja širi vedno bolj v globino. Pri tem nastajajo novi problemi in nove težave. Ta proces osamosvajanja še najbolj gladko poteka na zahodni afriški obali, kjer belih naseljencev tako rekoč ni. Ti kraji so bili in so v precejšnji meri še precej malarični, trdi in neprijazni. Seveda se je že marsikaj zboljšalo, toda takrat, ko so se belci najbolj naseljevali v Afriki, so se izogibali zahodni obali (Senegalija, Gvineja, Sierra Leone, Liberija, Gana — nekdanja Zlata obala, Nigerija, Kamerun in druge). Vse te države so dejansko neodvisne z izjemo Sierra Leone, ki je še britanska kolonija, a bo tudi kmalu postala neodvisna.

Izmed teh držav je Macmillan obiskal Gano in Nigerijo. Prva je članica Britanske skupnosti narodov, druga pa bo najbrž zahtevala pristop k tej skupnosti, brž ko bo letos postala formalno neodvisna. Tukaj ni posebnih težav, prehod oblasti je stekel dokaj gladko in glavni problemi so gospodarske narave.

Popolnoma drugačen je položaj v Srednjeafriški federaciji, ki obsega Južno in Severno Rodezijo in Njaso, in v vsej Vzhodni Afriki nasploh. V tem delu so »močne« skupine belih naseljencev, ki se žilavo upirajo političnim, ustavnim in gospodarskim spremembam. Če pravimo »močne« skupine, mislimo razmeroma močne, zakaj v primerjavi z afriškim prebivalstvom so kot kaplja v morju. Lani se je posebno razburkalo področje Srednjeafriške federacije, ko je kolonialna uprava uvedla izredno stanje, pozaprla afriške voditelje in raztrobila v svet, da je to storila zaradi nevarnosti pokola belega prebivalstva po Afričanih. Dejansko se ni niti enemu belcu nič zgodilo.

Na tem področju se je Macmillan znašel med dvema mlinskima kamnoma. Z ene strani so nepopustljivi belci, z druge strani pa buta v ta preživeli svet in sistem morje afriških množic, ki hočejo neodvisnost in odločanje o svojih zadevah. Nihče ne dvomi, kdo bo naposled zmagal, gre le za čas in način. Kolikor bi britanski premier še omahoval, ga je pred odhodom v Afriko gotovo spodbudila spomenica mladih konservativcev, to je mladine v njegovi lastni stranki, ki so zahtevali postopno neodvisnost za ta afriška področja v doglednem času in z navedbo letnic. Kenija naj bi sicer dobila popolno neodvisnost šele leta 1970 (razvoj gre tako hitro, da se bo to najbrž zgodilo še prej), toda značilno je, da se tudi britanski konservativci zavedajo, da čas beži in da se bo morala uradna britanska politika prilagoditi v Afriki novim razmeram, če hoče ohraniti trdne gospodarske stike s prebujeno celino.

Spet drugačen položaj vlada v Južnoafriški zvezi, državi, ki je po vsem svetu znana kot najhujša zatiralka Afričanov in vseh drugih ljudi nebele polti. Macmillan prihaja tja na obisk v času, ko se v Veliki Britaniji in drugod pripravlja širokopotezni bojkot blaga iz Južnoafriške zveze. Tega bojkota se voditelji zveze bolj bojijo, kot to pokažejo, saj bi uspešen bojkot lahko resno prizadel gospodarstvo, predvsem pa žepe južnoafriških belih gospodarjev. To pa ni šala. Ti sicer grozijo s protibojkotom britanskega blaga, a vedo, da ta nikakor ne more biti tako uspešen kot bojkot proti njim. Njihovo področje je v bistvu grožnja, da se bodo v skrajnem primeru odcepili od Britanske skupnosti narodov. Toda v tem primeru bi postali še bolj osamljeni, kot so, in to sredi prebujene in razburkane Afrike. Če bo Macmillan tolmačil tam razpoloženje britanske javnosti, bo moral južnoafriškim voditeljem povedati nekaj zelo resnih besed v svarilo.

ZANIMALO VAS BO:

V občini Videm-Krško so dosegli družbeni plan za leto 1959 v bruto proizvodu za nekaj več kot 99 %. Planiranje je bilo torej realno. Uspeh je pomemben, saj je občina Videm-Krško ena najmočnejših v bruto proizvodu v novomeškem okraju.

O Tovarni cementa resno razmišljajo na Senovem. Zaloge premoga pohajajo, na Armeškem vrhu pa je 184 milijonov kubičnih metrov apnenca in laporja. Oba sta kot nalašč za proizvodnjo cementa. Zaloge bodo zadostovale za 100 let. Investicija ne bo uresničljiva na hitro, ker bodo potrebna za novo tovarno znatna sredstva. S polno paro pripravljajo investicijske programe.

Skrbi belokranjskih vinogradnikov

Lanske slabe vremenske razmere, ki so precej vplivale na razne pridelke, so v Beli krajini v glavnem prizadejale največjo škodo vinogradništvu. Pridelek je bil manjši in povrhu tega še slabši. Čeravno so se tega vinogradniki Bele krajine zavedali, vseeno opažajo, da mnogi niso vsega storili; prvi znaki podrobnejšega in temeljitejšega pregleda vskladiščenih vin v kleteh vinogradnikov kažejo, da napada vsa vina neka bolezen, ki se bo po vsej verjetnosti pojavila še bolj, ko bo toplejše vreme. Ker kaže, da še ni prepozno, vinogradniki Stražnjega vrha, Tanče gore, Maverlena, Dobličke gore, Rodin in drugih vinogradniških področij zdaj v celoti upoštevajo navodila strokovnjakov in skrbe, da bi pridelek vin ohranili kar najkvalitetnejši. I. D.

Uživam REDIN zato se redim!
REDIN
Mešajte v hrano dvakrat ali trikrat na dan po eno žlico REDINA, uspeh bo presenetljiv!
Proizvaja Veledrogerija, Ljubljana, Mestni trg 22.

OGLAŠUJTE V DOLENJSKEM LISTU!

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij pri podjetju
ELEKTRO NOVO MESTO
razpisuje mesto
POMOŽNEGA SKLADIŠČNIKA in INŽENIRJA PROJEKTANTA
Pogoji za skladiščnika so: dovršena osemletka ali izučen trgovski pomočnik.
Pogoji za inženirja projektanta: dovršena fakulteta elektro stroke, močni tok, odslužen kadrovski rok.

Poznate »Mirno«?

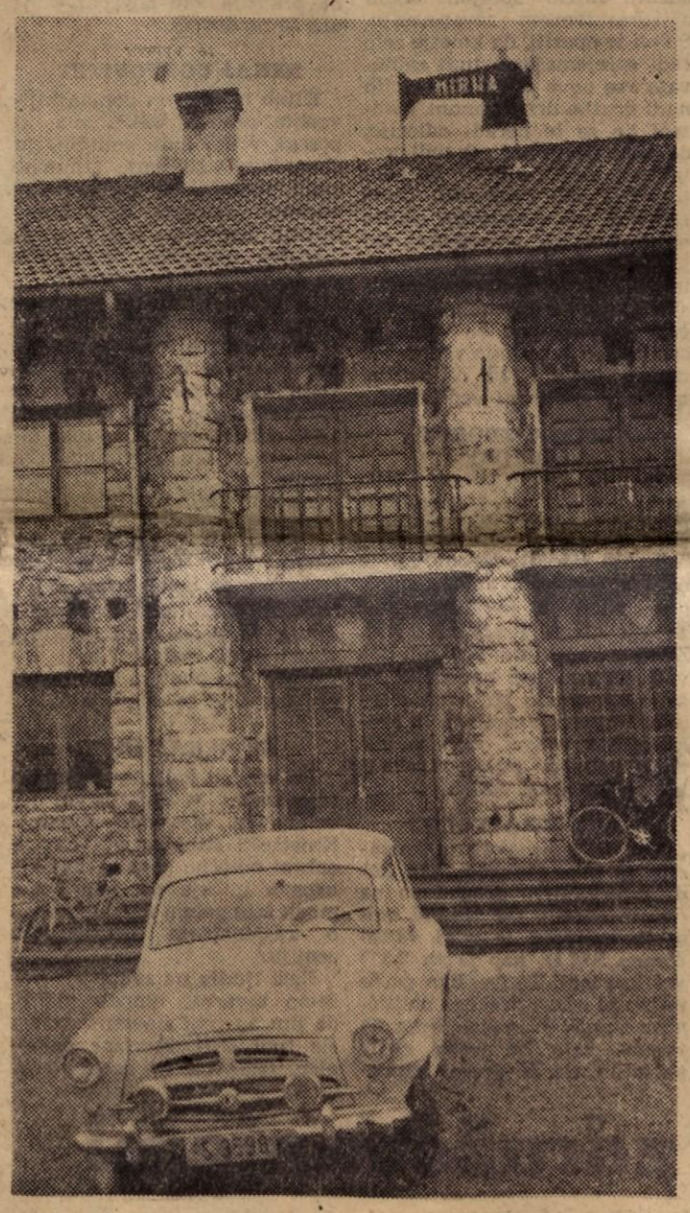

Takale je zunanja podoba vhoda v znano tovarno šivalnih strojev »MIRNA« na Mirni. Že od daleč pozdravlja obiskovalce podjetja in potnike v Mirenski dolini znak podjetja — velika glava šivalnega stroja

Kratke IZ RAZNIH STRANI

V Ženevi so se po skoraj enomesečni prekinitvi ponovno začela pogajanja o prepovedi atomskih poskusov. Ta pogajanja se začenjajo v nekoliko skaljenem vzdušju zaradi sklepa ameriške vlade, ki je preklicala začasno opustitev atomskih poskusov in si pridržala pravico, da začne z novimi poskusi, kadar bo imela to za potrebno. Vendar sovjetski komentarji poudarjajo, da to nikakor ne pomeni, da bi ženevska konferenca zašla v slepo ulico.

Zahodnonemški kancler dr. Adenauer je obiskal Berlin in je v berlinskem senatu izjavil, da sedanji statut Berlina ne sme biti kršen, ker bi bila to »kapitulacija svobode«.

Avstrijski notranji minister je napovedal, da bo vlada izdelala dva zakonska osnutka, ki določata hude kazni za neonacistično dejavnost. Izraelska vlada pa je postala ožji komisiji OZN za preprečevanje diskriminacije in zaščito manjšin pismo, v katerem zahteva, naj store vlade korake, da bi preprečile protižidovske izgrede v Nemčiji in drugih državah.

Predsednik Združene arabske republike Naser je uradno začel dela pri gradnji velikega jezu na Nilu pri Asuanu. To bo največji jez na svetu. Dela so se začela z eksplozijo dvajset ton ekrazita v granitni steni na mestu, kjer bo čez pet let zgrajen jez, čez deset let pa široko zasnovan kombinat, ki bo z vsemi svojimi objekti pospešil razvoj ZAR.

Glasilo levega krila britanske laburistične stranke »Tribune« piše v zadnji številki, naj voditelj stranke Gaitskell odstopi, če na prihodnji letni konferenci stranke, ki bo letos oktobra, ne bodo sprejeli njegovih predlogov o spremembi strankinega statuta o javnem lastništvu in nacionalizaciji.

Sovjetska zveza je sporočila, da bodo sovjetski znanstveniki v Tihem oceanu izstrelili z ladij rakete v vesolje. Raziskovalna ladja sovjetske hidrometeorološke službe »Vojekov« je že izplula iz Vladivostoka in bo dva meseca križarila med 150. in 170. stopinjo vzhodne dolžine ter 45. in 10. stopinjo severne širine, to je nedaleč od področja nameravanih poskusov.

Mladi šentjanški traktorist

Prisodil bi mu kakih 14 let. Ne vem, če jih ima kaj več ali manj. Gre za Janka Kuslja iz Šentjanža. Kar zazijal sem, ko sem ga videl na traktorju. Saj ga bo polomil, ko je še tako mlad! Toda on je spretno spe-

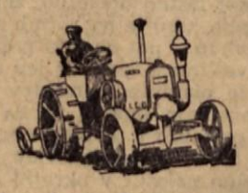

ljal v lopo, skočil s traktorja in povedal:

—Traktor sem se naučil voziti v mladinski delovni brigadi na avtomobilski cesti. Ko sem se vrnil domov, so mi v zadrugi zaupali najprej motorno kosilnico, ker sem se pri delu z njo še kar izkazal, so mi dali tudi traktor.

— In novoletne želje?

— Da bi napravil traktorski tečaj.

— Kdo pa skrbi v Šentjanžu za zabave?

— Naše prosvetno društvo, ki nas vedno s čim prijetno preseneti. J. P.

Pismo s Kosmeta

Dolenjca, ki služita vojake v Vučitrnu, prav lepo pozdravljata svoje domače in vse fante iz šentjernejske doline in trebanjskega konca, prav tako vse rojake, ki služijo vojaški rok in jim želita srečno novo leto! Toni Gregorčič iz Brezovice in Franc Lavrič iz Trebnjega.

Povejmo brez strahu!

Če bi morali brez posebnega premišljanja odgovoriti na vprašanje, v čem je skrivnost naših izrednih uspehov, zlasti v gospodarstvu, bi lahko takoj odgovorili: V razvitem sistemu samoupravljanja, ki je postal odločujoč na vseh področjih našega družbenega življenja.

— Pravimo: družbeno samoupravljanje. Kako torej, da vsako toliko časa pridejo v javnost primeri samovolje posamznikov, celo v važnih vprašanjih, ki so življenjskega pomena za ves kolektiv, za vso komuno?

— Kako se more na primer zgoditi, da navkljub velikih in nedotakljivih pravic, ki jih imajo organi samoupravljanja, lahko kdo uzurpira oblast, vsili svojo voljo in več ali manj diktira vsemu kolektivu?

— Ali kako boste razložili to, da morajo posamezniki, ki ne trpijo, da se v »njihovi hiši« dogajajo nepravilnosti, pisati anonimna pisma, s katerimi prosijo za pomoč družbene sile zunaj podjetja ali ustanove?

In mi odgovarjamo: Naštejte več takih primerov, če jih veste!

— Slišal sem za nekatere. Verjamem celo, da jih ni mnogo, in prav zato, ker jih je malo, ali ne bijejo prav posebno v oči? Ali ne bi morali o tem, čeprav redkem pojavu, razmisliti, opoozriti nanj, ga ožigosati, iztrebiti v korenini?

Imate prav; strinjamo se z vami, da ničesar ne more tako zaboleti, kakor če slišimo, da je v kakem kolektivu ali na drugem mestu, kjer živijo in delajo ljudje, kjer imamo družbene organe upravljanja, da je torej tam bahavost in samovolja enega ali več njih, pa naj bo tisti eden ali več njih še tako sposoben, docela utišala vest kolektiva.

Slišali smo nedavno, da v neki zdravstveni ustanovi, vseeno kje, upravnik običajno pravi, da je on v ustanovi bog in batina, in da se na te njegove besede nihče ne upa niti črhniti. Neki član kolektiva se je skušal upreti taki samopašnosti svojega predstojnika, toda imel je bridke težave, da se mu je posrečilo ostati v službi.

Omenili ste anonimna pisma posameznikov, naslovljena družbenim organizacijam zunaj kolektiva, da bi pomagale zatreti samovoljo in malverzacije v njihovi »hiši«.

Priznamo, da so taki primeri, in kaj je najbolj zanimivo, največkrat so podatki v takih pismih resnični.

Ta nepodpisana pisma opozarjajo na dve stvari. Prvič, da se na tem in tem mestu dogajajo nepravilnosti, in drugič, da na tem in tem mestu beseda kolektiva oziroma organa samoupravljanja ni odločujoča, da se zatira kritika in onemogoča vsak upor samovolji. Kako naj si drugače tolmačimo to, da pisci anonimnih pisem niso izkoristili možnosti, ki jim jih daje naš sistem samoupravljanja, in niso povedali svojih misli, da bi jih vzel v pretres ves kolektiv.

Je resnica v pojmovanju, da jim manjka državljanske hrabrosti, zato svojih misli ne povedo javno, boje se eposledic, če bo ves koletiv molčal ali pa odobraval tisto, kar se njim zdi nepravilno. Mislimo, da je tako pojmovanje precej krivo, da tu pa tam ni slišati besede kolektiva in organa samoupravljanja in se vse stvari sprejmejo kot da so v najboljšem redu. In prav v tem je vzrok, da se, zavestno ali pa podzavestno, organe samoupravljanja »prinese okrog«.

Naš delavec in državljan ima večje pravice in možnosti, da aktivno sodeluje v vseh zadevah kolektiva ali občine, kot v kateri koli deželi na svetu. On te pravice in možnosti tudi obilno izkorišča. Njegova beseda je odločujoča, njegovo mnenje se uveljavi in se mora uveljaviti. Njegovim besedam in njegovemu mnenju se moramo v prvi vrsti zahvaliti za take rezultate, kakršne dosegamo. Zaradi tega so povsem nespametne in z našo prakso nezdružljive vse bojazni, ki mučijo nekatere spričo dozdevnih posledic v primeru, da v kolektivu javno povedo svoje mnenje, ki ni v skladu z »uradnim«. Prepostavljamo, da se lahko zgodi, pa tudi res je, da kdo zato, ker je opozoril na nepravilnosti, zaide v neugoden položaj. Toda ali ta res nima možnosti, da se tega neugodnega položaja reši? Družbene sile zunaj kolektiva so dovolj vplivne, da mu priskočijo na pomoč v primeru, če odpovedo te sile v njegovem kolektivu, in zadeva bo kaj hitro prav urejena.

Treba je torej brez strahu najprej opozoriti na tisto, kar se zdi, da je nepravilno, pokazati na napake — mirno in dokumentirano in je povsem nedvomno, da to ne bo »glas vpijočega v puščavi«. In če bo, je zdravilo tudi za take reči.

Družbeno upravljanje in samoupravljanje je temeljni kamen naše družbe in vsako okrnjevanje in omalovaževanje tega temelja škoduje našemu razvoju. Zato je treba družbeno upravljanje in samoupravljanje negovati in naprej poglabljati, pri čemer je pa potrebno aktivizirati družbene sile in vsakega posameznika.

-M. M.
(»SEDMA SILA«)

Proč s tovarniškimi plotovi!

V ponedeljek je bilo v sejni sobi OLO Novo mesto širše posvetovanje, katerega so se razen sindikalnih aktivistov iz občin in večjih podjetij udeležili tudi sekretarji občinskih komitejev in tovarniških organizacij ZK ter predsedniki občinskih kadrovskih komisij. Posvetovanje je vodil sekretar OK ZKS Franc Pirkovič, uvodne misli je pa prispeval predsednik OSS Ludvik Kebe.

PRIPRAVE NA OBČNE ZBORE SINDIKALNIH PODRUŽNIC

Letošnji občni zbori sindikalnih podružnic bodo morali, kakor je bilo poudarjeno na posvetovanju, posvetiti posebno skrb nadaljnjemu izpopolnjevanju nagrajevanja po učinku, izvajanju družbenih načrtov in sploh gospodarjenju v podjetjih. Sindikati bodo morali usmeriti vse sile v iskanje notranjih rezerv, ki še daleč niso izkoriščene. **Vedeti je treba, da je nadaljnji napredek novomeškega okraja kot nerazvitega področja, ki pa je bil po vojni deležen velike pomoči družbe, odvisen predvsem od lastnih možnosti. Nadaljevati je treba z izpopolnjevanjem nagrajevanja po učinku, ki je doslej zajelo komaj 57 odstotkov delovnih mest. Bolj bo treba izkoristiti obstoječe proizvodne zmogljivosti, saj so v mnogih podjetjih možnosti za uvedbo druge in celo tretje delovne izmene. K napredku novomeškega okraja pa lahko izdatno prispeva združenje razpoložljivih sredstev, ki so sedaj razdrobljena in nesmotrno izrabljena.** Napore v tej smeri bodo ovirale razne lokalistične in druge škodljive težnje, ki se jim morajo zavestne sile upreti z vso silo. V miselnosti ljudi je treba smelo odstranjevati tovarniške plotove, ki ločijo podjetja od problemov komune. Začetek naporov v tej smeri je bila lanskoletna akcija »dveh tretjin«, ki se mora v ustrezni obliki nadaljevati tudi letos.

Posvetovanje je opozorilo na potrebo, da v podjetjih napnejo vse sile za čimuspešnejše izvajanje družbenih načrtov že takoj v začetku leta. Sedaj ni čutiti pomanjkanja električne energije, ne vemo pa, kaj bodo prinesli poznejši meseci. Letni načrti podjetij se ne bi smeli toliko opirati na lanskoletno realizacijo, temveč je treba upoštevati nekatere nove činitelje — nagrajevanje po učinku, izkoriščanje notranjih rezerv in podobno — ki bodo v letošnjem letu vplivali na povečanje proizvodnje. Načrtovanje v podjetjih mora biti torej stvarno in spodbudno, sodelovati pa mora ves kolektiv in ne samo posamezniki.

Sindikalne podružnice čakajo v letošnjem letu velike naloge, zato je treba izbiri kadra za njihova vodstva posvetiti vso pozornost. **Nekatera vodstva, ki so slabo delala, bo treba v celoti zamenjati. V nova vodstva mora priti več mladih delavcev. V sedanjih sindikalnih odborih je premalo visokokvalificiranih delavcev.** Mnogi člani sindikalnih vodstev niso člani Socialistične zveze. V okraju je še vedno okrog **4.000 zaposlenih izven sindikalne organizacije, čeravno je bil lani dosežen lep napredek pri vključevanju novih članov.** Vsem tem in podobnim problemom bo treba v pripravah na občne zbore posvetiti vso pozornost, da bodo nova sindikalna vodstva, okrepljena z najboljšimi kadri, kos vedno večjim in odgovornejšim nalogam, ki skrb za ozimnico, nabavo tekstilnih ostankov in podobne stvari potiskajo čedalje bolj v ozadje.

Na posvetovanju je bila še posebej podčrtana naloga delovnih kolektivov, da s svojo večjo zavestjo vplivajo na napredek kmetijstva, ki mora postati skrb vse družbe in ne samo kmetijskih zadrug. **fr.**

Stanovanjski bloki OLO in SGP Pionir v Kandiji. Pet jih je, kar preštejte jih! Priznamo, petega boste težko našli. Je šele »surovo« dograjen, pa se je sramežljivo skril za ostale in v zgornjem desnem kotu slike kaže le streho z dimniki...

Tehniko mladini in šoli

O načrtih Ljudske tehnike novomeškega okraja

Ljudska tehnika v našem okraju je lani dosegla veliko pomembnih uspehov, posebno med mladino. To sta pokazali obe razstavi Ljudske tehnike, sad velikega tekmovanja pionirskih odredov v okrajnem in republiškem tekmovanju, in 30 nagrajenih odredov. Ta razgibana dejavnost Ljudske tehnike se bo nadaljevala in še bolj rasla tudi v letošnjem letu.

Tako v republiškem kot okrajnem programu tehnične vzgoje naše mladine bo več akcij. V 6. razred osemletk bo uveden pouk tehnične vzgoje, v Ljubljani bo nova razstava tehnične dejavnosti pionirjev, na kateri bodo sodelovali tudi tehnični krožki pionirskih odredov našega okraja. Priključili se bomo tudi zvezni akciji Ljudske tehnike pod geslom: »Tehniko mladini in šoli«. Vključujemo se v letošnjo akcijo pionirjev-mladih zadružnikov. V pomoč tej akciji bodo vse naše komisije skušale s pomočjo strokovnjakov organizirati pouk pionirjev 7. in 8. razreda v spoznavanju traktorjev in drugih kmetijskih in poljedelskih strojev.

Nujno je treba najti tudi stik s taborniško organizacijo, ki vključuje v svoj program tudi elemente tehnične vzgoje in ji nuditi strokovno pomoč. V »Tednu mladosti« bo tudi Ljudska tehnika dala svoj prispevek s prvo republiško pionirsko razstavo fotografskih izdelkov in vemo, da se bodo tudi naši fotokrožki pri odredih na to posebno pripravili.

Bo pa še več akcij, ki se jih bodo udeležili pionirji-tehniki. Posebno skrb bodo posvetile komisije vzgoji doraščajoče mladine v gimnazijah, učiteljišču in na vajenskih šolah z ustanovitvijo klubov Ljudske tehnike odnosno krožkov, kot so se te oblike izkazale pri odredih. Tudi njihova dejavnost se bo vključevala v razstave in tekmovanja. Da se bo pouk tehnične vzgoje čim laže uvajal tudi v obvezne šole, bodo komisije poskrbele ob pomoči republiške komisije za literaturo in posebne tečaje za osnovno in nadaljevalno stopnjo po občinah. V programu so že v zimskih počitnicah ter nato v glavnih. Zaradi zmanjšanja stroškov bodo nekatere občine združile te tečaje, okrajni odbor pa bo priredil tečaje za specialne veje tehnične dejavnosti med odredi. Ponovno se je govorilo tudi o sodelovanju LT z gospodarskimi organizacijami v okraju in po občinah ter bo sklicana posebna konferenca z našimi gospodarstveniki, ki naj bi le našli pot do tehničnih kotičkov v odredih in klubih mladih tehnikov pri organizacijah Ljudske tehnike. Delavnice, tehnični kotički naj bi bili skrb tega sodelovanja in prevzema patronatov nad odredi in šolami. Tako bo Ljudska tehnika tudi letos z vso prizadevnostjo nadaljevala svoje delo in širila tehnično vzgojo med naše najmlajše državljane in ostalo prebivalstvo novomeškega okraja. S tem pa bomo izvedli tudi sklepe tretjega kongresa Ljudske tehnike Slovenije.

O metliški vinski kleti

Metliška vinska klet je dobro založena z metliško črnino in cvičkom. Gostinci so z njenim vinom zadovoljni, kar se vidi tudi po tem, da ima vedno več odjemalcev. Želimo, da bi gostinci tudi prodajali tako vino, kot ga kupijo! Vinsko klet skušajo urediti tako, da bo oddajala najboljšo metliško črnino, cviček in belo vino. Klet bo imela tudi zastopstvo karlovške pivovarne in bo tako zalagala gostišča tudi s pivom.

NOTRANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

V četrtek se bo prvič v letošnjem letu sešla Ljudska skupščina LRS. Poslanci bodo razpravljali o družbenem načrtu za letošnje leto. Z nekaterimi podatki iz tega načrta, zlasti pa z dejstvom, da bomo z letošnjim načrtom skušali izpolniti tudi naloge, ki smo si jih zadali s perspektivnim gospodarskim načrtom, smo vas že seznanili. Če bo letošnji načrt uresničen, bomo leto dni pred rokom izpolnili tudi perspektivni načrt za razvoj gospodarstva. To bo vsekakor velik gospodarski, pa tudi politični uspeh.

Po perspektivnem načrtu bi morali do konca leta 1961 ustvariti 791 milijard družbenega brutto proizvoda. No, načrt za letošnje leto kaže, da bomo do konca leta dosegli že vsoto 806 milijard dinarjev, torej celo več kot je predvideval petletni načrt. Podobno je z narodnim dohodkom. V letu 1961 bi morali usvariti 335 milijard dinarjev narodnega dohodka. Letošnji načrt pa predvideva, da bomo to vsoto presegli za 13 milijard in ustvarili 348 milijard narodnega dohodka. V

Večja proizvodnja boljše življenje

štirih letih se bo potemtakem povečal narodni dohodek v naši republiki za svojih 120 milijard dinarjev, leta 1956 smo ga namreč ustvarili 228 milijard dinarjev. Tako povečanje narodnega dohodka se je zlasti v lanskem letu močno poznalo tudi pri osebni potrošnji in če bomo uresničili plan tudi v letošnjem letu, ni nobenega dvoma, da se bo standard znova povečal. Pričakujemo, da se bo realna osebna potrošnja na prebivalca povečala v letošnjem letu za 6,7 odstotkov tako, da bi ob koncu tega leta zabeležili že 59 odstotkov večjo osebno potrošnjo v primerjavi z letom 1956. S perspektivnim načrtom smo šele za leto 1961 predvidevali nekaj manj kot 40-odstotno povečanje osebne potrošnje. Vsekakor raste osebna potrošnja hitreje, kot smo računali, kar je povsem umestno, pa tudi utemeljeno, saj se standard povečuje v skladu s povečanim narodnim dohodkom oziroma s povečano industrijsko proizvodnjo. Industrija na primer bo v letošnjem letu naredila za 491 milijard dinarjev proizvodov, računano po cenah iz leta 1956. Plan pa je v enaki primerjavi računal na 487 milijard dinarjev v letu 1961. Tudi v ostalih gospodarskih dejavnostih, vštevši kmetijstvo, bo vrednost proizvodnje v letošnjem letu večja kot smo jo predvidevali za leto 1961. Izjema sta edinole gostinstvo in turizem. Letos računamo ustvariti na tem področju 16 milijard dinarjev, medtem ko smo predvidevali s perspektivnim načrtom za leto 1961 skoraj 18 milijard dinarjev vrednosti družbenega proizvoda.

Še beseda o investicijski dejavnosti. Za gospodarske investicije bomo v letošnjem letu porabili 52 oziroma skoraj 53 milijard dinarjev, za negospodarske investicije pa 27 milijard dinarjev, skupaj torej nekaj manj kot 80 milijard dinarjev. Za investicije bo šlo v letošnjem letu okoli 8 milijard dinarjev več kot lansko leto, obenem pa ta vsota zaostaja le še za 7 milijard za načrtom, ki ga bomo morali uresničiti v zadnjem letu petletnega gospodarskega načrta. Do konca leta bomo dali za gospodarske investicije 74 odstotkov vseh tistih sredstev, ki smo jih kanili porabiti za to v petih letih in 88 odstotkov sredstev za negospodarske investicije. Bralce bo zanimalo, kako bomo uporabili sredstva za negospodarske investicije. Za stanovanja bo šlo svojih 17 milijard dinarjev, to je 11 odstotkov več kot lani, za šolstvo 3 milijarde in 400 milijonov kar je 22 odstotkov več kot lani, za zdravstvo 3 milijarde, to je 11 odstotkov več kot lani in tako dalje. Omenili bomo še telesno kulturo. Tu se bodo sredstva povečala za 32 odstotkov, za gradnjo fizkulturnih objektov bomo dali 450 milijonov dinarjev. To pa še zdaleč niso vsa sredstva, ki jih kanimo uporabiti za te namene. Računamo namreč, da bodo gospodarske organizacije tem vsotam prispevale še svoja sredstva, tista, s katerimi sama razpolagajo. Tudi v letošnjem letu se ne bomo mogli odreči naporom, da bi ta sredstva združevali pri občinah in z večjimi vsotami gradili najbolj potrebne objekte. Ponovno naj zapišemo, da ne bi bilo napak, če bi v občinah, tako kot so ponekod že storili, razpisovali ankete in referendume ter tako ugotavljali, kaj je najbolj potrebno. Skratka, če upoštevamo povečevanje narodnega dohodka, predlagano povečanje osebnih dohodkov in velike negospodarske investicije, lahko trdimo, da se bo življenjska raven v letošnjem letu ne glede na velik skok v lanskem letu, lahko ponovno izboljšala. Seveda en sam pogoj je: proizvodnja mora doseči predviden obseg in vrednost.

Nekaj drobnih

... z Rake ...

Priključek na cesto proti Smledniku si želijo prebivalci Rake in okolice. Sami so cestišče na grobo že pripravili, tako da so potrebna le še zaključna strokovna dela. Prebivalci pričakujejo, da bo spomladi njihovi želji ustreženo.

... iz Vidma-Krškega ...

Novo mizarsko podjetje v Vidmu-Krškem je pričelo obratovati letos. Nastalo je iz mizarskega obrata gradbenega podjetja SAVA, ki so se mu priključili tudi nekateri mizarji zasebnega sektorja. V novem podjetju dela zdaj 30 ljudi. Pripravljajo program za gradnjo začasnih obratnih prostorov. Podjetje izdeluje predvsem stavbeno pohištvo (končni proizvodi) pozneje pa bodo pričeli s proizvodnjo raznih pohištvenih izdelkov, predvsem za izvoz.

Dosedanja bencinska črpalka v Vidmu-Krškem ne zadošča več potrebam, in tudi ni na najprimernejšem prostoru. Še letos bodo zgradili novo sodobno črpalko za 4 vrste goriv. V neposredni bližini bo podjetje Transport zgradilo še servisno delavnico za motorna vozila. Poleg črpalke je pozneje predvidena trgovina z avtodeli in prostori avto moto društva. Avto moto društvo Videm-Krško je zelo dejavno in tudi tradicijo ima, že zaradi vsakoletnih speedway dirk.

Kmetijska zadruga Videm pripravlja v zasilnih prostorih pitališče za 50 glav goveda. Dela so že v zaključni stopnji. Zadruga naglo pripravlja tudi vrtnarijo, ki bo oskrbovala prebivalce z zelenjavo in novi lokal za prodajo zelenjave. Pohvalno je, da kmetijska zadruga Videm usmerja svojo dejavnost v kmetijsko proizvodnjo, ki je namenjena oskrbi domačega tržišča v Vidmu-Krškem.

... in iz Brestanice ter Senovega

Mizarstvo Brestanica se bo razširilo. Projektivni biro Novo mesto že pripravlja načrte. Proizvodnja bo po razširitvi za 100 % večja, bruto proizvod na delavca pa bo dosegel milijon dinarjev. Za dokončno dograditev bo potrebnih 60 milijonov dinarjev. V obratu bo delalo takrat 150 delavcev, medtem ko jih je zdaj zaposlenih le 50.

V večerno politično šolo na Senovem se je vpisalo 21 slušateljev, zdaj jih pa redno obiskuje pouk le 12. Prav bi bilo, če bi se podjetja in ustanove zanimale, kako njihovi delavci in uslužbenci, ki so se v šolo vpisali, pri pouku sodelujejo.

●

Regerčani bi radi vodovod

Že več let razpravljajo prebivalci Regrče vasi o tem, da potrebujejo vodovod. Vodovod pa noče »zrasti« Zato se bodo morali vaščani zbrati, izvoliti svoj gospodarski odbor, ki mu naj bo na čelu odbornik ObLO. Zvedo naj, koliko bo ta stvar stala. Pogovorijo se naj, koliko bo kdo prispeval v materialu, prostovoljnem delu ali denarju. Občinski ljudski odbor bo, ko bo videl, da so vaščani res pripravljeni nekaj prispevati, tudi nekaj primaknil. Potem bodo lahko začeli graditi ... in zrastel jim bo težko pričakovani vodovod. Dokler bodo pa samo želeli, ne bodo ničesar imeli!

●

■ **Težko pričakovane stroje** je dobila tovarna čokolade in likerjev Videm-Krško. Dva stroja sta že prispela, tretjega pa še pričakujejo. Kolektivu se je po štirih letih izpolnila velika želja. Novi stroji bodo omogočili znatno višjo in tudi racionalnejšo proizvodnjo.

■ **Krmeljski rudarji so nakopali** lani 115 tisoč 600 ton premoga, od tega v rednem delovnem času 115 tisoč 159 ton, ob nedeljah pa 4.441 ton. V rednem delovnem času so letni plan proizvodnje presegli za nekaj manj kot 5 %, če upoštevamo še nedeljsko delo pa za več kot 9 odstotkov.

Sinove, može ali fante, ki služijo vojaški rok v vrstah JLA, boste prijetno presenetili, če jim naročite DOLENJSKI LIST!

NAŠA DARS

V ladjedelnici »Uljanik« v Pulju so pred kratkim svečano splovili tramper »Trbovlje«, ki ima 12.540 ton nosilnosti Dolg je okoli 150 m, širok 19 m in visok 9 m. Zgradili so ga za Splošno plovbo Piran. Poganja ga motor 6 250 KS, njegova največja hitrost pa je 15 in pol morskih milj na uro.

V Splitu so pred kratkim splovili tramper »Monjuško« z 12.800 ton nosilnosti. Tramper je tretji iz serije sedmih, ki jih gradi ladjedelnica »Split« za poljsko pomorsko podjetje iz Gdinje.

Na daljnovodu Bistrica—Beograd so pred kratkim končali dela. To je prvi daljnovod v državi, ki bo lahko prenašal električno energijo napetosti 220 kV. Daljnovod je dolg okoli 200 km, načrte zanj so izdelali v »Elektro-Srbija«, dela pa je finansirala Elektro - gospodarska skupnost Srbije.

Okraj Makarska je na seji obeh zborov sklenil, da bodo v Pločah ustanovili novo pomorsko podjetje Jugoslovanske svobodne plovbe »Ploča«.

Na Reki je bil pred kratkim sestanek tehničnih direktorjev reških podjetij, ki bodo na čelu s podjetjem »Torpedo« sodelovala v proizvodnji težkih kamionov z 10 do 12 tonami nosilnosti. Take pri nas še ne proizvajamo. Sprva so menili, naj bi letna proizvodnja dosegla 300 do 400 kamionov, na sestanku pa so ugotovili, da bi bila lahko znatno večja.

● **V petek je bila v Brežicah** razširjena seja predsedstva občinskega odbora SZDL, na kateri so se pogovorili o pripravah na občinsko konferenco.

● **Danes popoldne ob 17. uri bo na Senovem** za vse prebivalce predavanje o razpravi tovariša Edvarda Kardelja o kmetijstvu.

● **Včeraj je bilo v domu JLA v Brežicah** posvetovanje vseh prosvetnih delavcev, članov ZK občine Brežice. Navzoči so poslušali poročilo o šolstvu v brežiški občini, v katerem je bilo še posebej zajeto delo prosvetnih delavcev, članov ZKS. V nadaljevanju so poslušali referat tovariša Jakoba Drnača o vlogi svetovnega nazora v šolstvu, znanosti, kulturi in prosveti ter nalogah prosvetnih delavcev-komunistov.

● **V ponedeljek je bil v Trebnjem** plenum občinskega komiteja ZKS, na katerem so obravnavali naloge Zveze komunistov pri socialistični preobrazbi vasi in kmetijstva nasploh. O tem so pred nedavnim razpravljale tudi osnovne organizacije ZK v trebanjski občini.

● **Prejšnji teden je bil sestanek** upravnega odbora sindikalne podružnice čevljarskega podjetja Planina v črnomaljski občini. Na sestanku so se pogovorili o pripravah na občni zbor in o nekaterih drugih problemih v podjetju. Sklenili so, da bodo imeli občni zbor v prvi polovici februarja.

● **Prejšnji četrtek je bilo tudi v Novem mestu posvetovanje** tajnikov in blagajnikov vseh sindikalnih podružnic novomeške občine. Na posvetovanju so obravnavali naloge sindikalnih organizacij v pripravah na letne občne zbore. Podrobno so se pogovorili o delovnih načrtih za prihodnje obdobje in o izbiri kadrov za nova vodstva sindikalnih podružnic. Sklenili so, da bodo občni zbori končani najkasneje do 31. marca. Pogovorili so se še o sestavi zaključnih računih za minulo leto, sestavi proračunov za tekoče leto in statističnih poročil o kulturnem in izobraževalnem delu sindikalnih podružnic v minulem letu.

Stanovanjska skupnost v Vidmu-Krškem

Prvotno so bili mnenja, da bi bile v Vidmu-Krškem dve stanovanjski skupnosti, in sicer ena za področje levega, druga pa za področje desnega brega Save. Pozneje so tudi razmišljali, da bi bila ena stanovanjska skupnost industrijska, druga pa teritorialna. Končno so le prišli do zaključka, da je najbolje ustanoviti eno stanovanjsko skupnost za celotno področje mesta Videm-Krško. V zvezi s tem so razpravljali tudi na zborih volivcev in izvolili upravni odbor stanovanjske skupnosti. Na prvi seji ljudskega odbora bo le-ta potrjena.

Novo izvoljeni upravni odbor stanovanjske skupnosti bo imel polne roke dela. Čeprav se je mesto Videm-Krško v zadnjih letih močno razvilo, mu še vedno primanjkuje raznih uslužnostnih podjetij oziroma delavnic. Zelo dobro se je razvila pralnica, ki jo je ustanovil gospodinjski center. Žal pa že nekaj časa ne obratuje, ker ni bil pravilno urejen dovod vode. Zato sedaj napeljujejo vodo naravnost iz črpalke in v kratkem bo pralnica spet obratovala.

Prav gotovo bo stanovanjska skupnost skrbela tudi za čistočo, ki je v nekaterih primerih zelo slaba

Pred kratkim so bili odprti novi lokali na levem bregu Save. Mesnica je zelo lepo urejena, tako da potrošnik z veseljem kupuje meso v novi mesnici. Tudi trgovina s kolonialnim blagom je že v novih prostorih. Vzorna je higiena in dobra postrežba. Drugi del poslopja je še prazen, upamo pa, da ga bodo v kratkem napolnili s tekstilnim blagom in tako nudili potrošnikom čim več. V neposredni bližini novega trgovskega bloka pa še stoji stara stavba, ki jo bodo v kratkem podrli. V njej so stanovalci, ki čakajo na nova stanovanja. Poleg te hiše je greznica, iz katere zateka stranišnica proti hotelu, trgovini pa pošilja »prijetne duhove«.

Ne mislim reči, da bi morala take stvari reševati stanovanjska skupnost, ozir. njen upravni odbor, ampak je dolžnost vsakega občana, da ne dovoljuje takih primerov. **M.**

IZ DELA ORGANIZACIJ SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA

Prvo: več novih članov

Pregled razprav na občnih zborih osnovnih organizacij SZDL novomeške občine

Glavno delo pred občnimi zbori in volitvami v osnovne organizacije SZDL v novomeški občini je bilo pridobivanje novih članov, učvrstitev organizacije, razdeljevanje novih članskih izkaznic, pobiranje članarine in ureditev finančnega poslovanja. Politične in družbene organizacije pa so še pred občnimi zbori in volitvami predvidele svoje kandidate za nove odbore SZDL.

Občni zbori so bili v sedežih osnovnih organizacij pa tudi v ostalih večjih vaseh. Osnovna organizacija Mirna peč je imela na primer občne zbore v 12 vaseh. Ponekod so se zborov udeležili tudi nečlani. Na vaških zborih so člani razpravljali predvsem o gradnjah in popravilu vodovodov, perišč, napajališč, in poti. Izvolili so tudi gospodarske odbore, ki jih bodo predlagali zborom volivcev v potrditev in kateri bodo reševali ta vprašanja, seveda skupno z odbornikom. Zahtevali so tudi več kmetijskih predavanj in sploh več razprav o kmetijstvu, ki naj bi bile pozimi, ko imajo kmetje čas. Ponekod so kritizirali odbornike ObLO (Dolž), nedelavnost SZDL (Orehovica), gasilska društva (Bela cerkev), zahtevali pošto (Šmihel) in drugo. V Novem mestu so razpravljali predvsem o ekonomski... najemninah, o svetih stanovanjskih skupnosti, potrošniških svetih, živilskem trgu, hišnih svetih in trgovinah, ki imajo še premajhno izbiro blaga.

Volitve v vseh 49 osnovnih organizacijah so bile zaključene v decembru. **Do konca prejšnjega leta je bilo v občini 13.176 članov SZDL ali 51 odstotkov vseh volilnih upravičencev. Na volitvah je bilo izvoljenih še 130 delegatov za občinsko konferenco, ki bo 7. februarja v Novem mestu.**

SZDL in kmetijstvo brežiške občine

■ **Posvetovanje o kmetijstvu pripravlja** občinski odbor SZDL Brežice. Na posvetovanje bodo povabljeni vsi člani občinskega odbora SZDL, občinskega komiteja ZKS, sekretarji osnovnih organizacij ZKS in predsedniki osnovnih organizacij SZDL, odborniki skupine zbora proizvajalcev, upravniki kmetijskih zadrug ter predsedniki zadružnih svetov in upravnih odborov. Posvetovanje bo 21. januarja in računajo, da se ga bo udeležilo blizu 180 ljudi. Pogovorili se bodo o sedanjem delu v kmetijstvu, predvsem pa o pogodbenem sodelovanju v letošnjem letu. Seznanili se bodo tudi z velikimi melioracijskimi deli na področju Gabernice. Tam bodo z izsuševanjem iztrgali vodi 350 ha zemlje in na tem področju uvedli vaški kolobar.

■ **Občni zbori Socialistične zveze** v Brežicah so končani. Na volitvah so izvolili razen dosedanjih 23 še 47 novih vaških odborov, tako da je zdaj v občini Brežice 70 vaških odborov SZDL. Obenem je bilo izvoljenih 13 krajevnih odborov Socialistične zveze.

■ **Občinska konferenca SZDL** bo zadnje dni januarja. Po vseh organizacijah se nanjo živahno pripravljajo, saj je nalog za vse dovolj.

Kako gre v Mokronogu

Na občnem zboru SZDL so ugotovili, da je precej volivcev, ki niso včlanjeni v SZDL. Sklenili so jih pridobiti in so zato izdelali načrt. Na seji krajevnega odbora SZDL Mokronog so se 11. januarja pogovorili in si razdelili delo. Na sejo so povabili upravnike vseh podjetij, predstavnike družbenih organizacij, odbornike vaških odborov in člane osnovne organizacije ZK. Vsakdo izmed prisotnih se je zadolžil, da bo pridobil vse nečlane svojega okoliša za pristop v članstvo SZDL. Nove člane na vasi bodo pridobivali odborniki vaških odborov in odborniki krajevnega odbora SZDL, ki so si v ta namen že razdelili posamezna področja. Akcija poteka načrtno, priprave so bile natančne in zato lahko pričakujemo le uspeh.

Pojdimo med ljudi!

V Leskovcu pri Vidmu-Krškem je krajevna organizacija Socialistične zveze pridobila že več kot 100 novih članov. V okoliških vaseh, posebno v Selcah in Veliki vasi, je bilo do nedavnega bolj mrtvo. Prebivalci se niso udeleževali sestankov in tudi odbornik SZDL ni maral biti nihče. Pa so odborniki krajevnega odbora SZML sklenili: če ne marajo ljudje k nam, pojdimo mi k njim. Zato so občne zbore organizirali po vaseh. In udeležba je bila nadvse lepa! Ljudje so se razgovorili in našteli svoje težave. Vaščani Selc bi radi novo pot. V ta namen je bilo že predvidenih 76.000 din. Ker ni bilo lani na zboru volivcev, ko so o tem razpravljali, nobenega predstavnika iz Selc, so znesek znižali na 40.000 din. To je pa bilo premalo. V vaseh ob avto cesti so ljudje potožili nad vzdrževanjem podvozov, ki so ponekod v deževnih dneh neprehodni. Mnogo besed je bilo izrečenih tudi na račun vaških poti. Skratka, ljudje so spregovorili. To pomeni, da si želijo sestankov. Odborniki SZDL so odšli na občino in prosili za pomoč. Občina je Selčanom novo pot ponovno odobrila in kmalu jo bodo pričeli trasirati. Tudi za podvoze na avto cesti in za vzdrževanje vaških poti se bodo nekako pogovorili.

Že prejšnji odbor je vabil na svoje seje predstavnike družbenih organizacij in vaških odborov. Ker se je tak način dela že doslej obnesel, ga bodo uporabljali še naprej. Pridobivanje novih članov je bilo doslej najtežavnejše delo. Toda zdaj, ko je socialistična zveza ljudem pomagala v njihovih težavah, je postala ljudem bližja in raje pristopajo. Tam, kjer vseeno ni šlo, odborniki obiskujejo posamezne vaščane, se z njimi pogovarjajo in jih pridobivajo. Prej je bilo v Leskovcu in Žadovineku 80 % volivcev včlanjenih v SZDL, ostale vasi pa so bile zanemarjene. Zdaj je tudi v ostalih vaseh že 60 odstotkov volivcev včlanjenih v SZDL. Ljudje so povedali svoje težave, se združili v Socialistični zvezi in težave z njeno pomočjo rešujejo. Socialistična zveza je na ta način postala njihova organizacija.

S prve seje odbora SZDL Irča vas–Brod

Na seji osnovne organizacije SZDL Irča vas - Brod je sklenil novi odbor, da bo skušal s pomočjo članov in občinskega ljudskega odbora urediti v tem letu perišče, popravil bo nekatere vaške poti, rešil problem javne razsvetljave in še nekatera druga vprašanja. Razen tega si bodo prizadevali, da dobe čimprej trgovino in primeren prostor za sestanke.

NEPOKORJENI BREGOVI

PIŠE: Milan Bašković RIŠE: Mire Cetin

49. »Hej, ljudje — kje ste?« je zaklical. V globeli pa je bilo vse tiho, nihče se ni oglasil. Še enkrat je poklical. — »Saj to je on, Mohor je!« je skoraj zavriskal ženski glas in Mohorjeva žena je planila iz goščave. Ko je zagledala mrtvega Janezka, je najprej obstala, nato pa ga objela, se zazrla v njegove steklene oči in zaječala, da je gozd vztrepetal.

50. Zvečer se je Mohor napotil v vas. Tam pa ni našel nobenega gospodarja več. Ostal je le stari preužitkar Matevž, ki je ležal na smrt bolan, pa so ga zato Lahi pustili. Vse ostale moške so odgnali s seboj. Nekaj fantov je še pravočasno zbežalo in jih ni bilo nazaj v vas. V gozdovih so se pridružili partizanom.

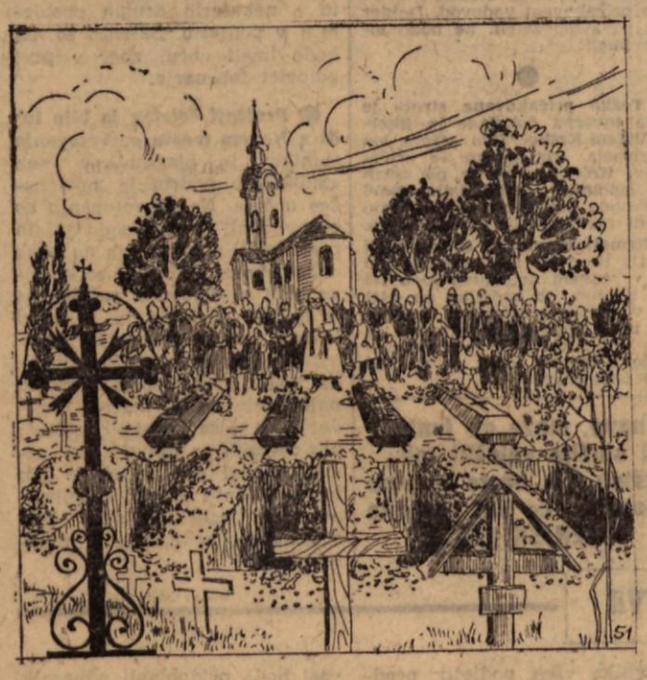

51. Tih je bil pogreb na malem vaškem pokopališču. Pokopali so Janezka in še tri druge vaščane. Dva moška, ki sta hotela zbežati, pa so ju Italijani ustrelili, in eno žensko. Ta je skočila iz goreče hiše v laškega oficirja in ga hotela zadaviti. Pobili so jo s puškinimi kopiti. Otroci so gledali prve žrtve s široko odprtimi očmi.

52. Mohor se je zdaj hitro odločil Na domačiji je obokano klet uredil za stanovanje. Z vseh vetrov je znosil nekaj surovih desk in z njimi pokril vogal hiše, da so tja shranili je čisto, kar ni uničil ogenj. Z debli in vejevjem je pokril hlev in vanj spravil živino. Nato pa je odšel za Mihom in Jožetom.

Dolg ljudski revoluciji

(Nadaljevanje s 1. strani)

lijone 752.540 din. 65 borcev je odšlo na preventivno zdravljenje. Za vse to je skrbela ZB ob pomoči zdravstvenih organov in organov oblasti. Skoro 2126 vlog za priznanje posebnega dodatka borcem izpred 9. sept. 1943 je bilo rešenih lani v kratkem obdobju nekaj mesecev.

Človek, ki je v najtežjih dneh ostal zvest domovini, ji bo zvesto služil tudi v dobi miru. Delo v gospodarski izgradnji zahteva strokovno usposobljenost, ki je mnogim borcem preteklost ni nudila. Pred tremi leti je pričela ZB pomagati borcem tudi na tem področju. Danes se jih šola 181 iz našega okraja na srednjih in višjih strokovnih šolah, 210 pa jih obiskuje oddelke za odrasle pri osnovnih šolah.

Posebna skrb organizacije je posvečena otrokom padlih. Materialna plat tega vprašanja je bila rešena z uredbo o invalidskem dodatku. Ne bo odveč, če povemo nekaj številk o tem, koliko daje družba v ta namen. Leta 1955 je bilo v našem okraju 1364 otrok padlih borcev. Do danes se je osamosvojilo že 771 otrok. Od tega jih je 248 končalo srednje in višje šole, ostali pa so se zaposlili v drugih poklicih. 613 otrok še obiskuje šole, 98% uspešno. Teh 613 otrok bo prejelo letos skupaj 39 milijonov 981.800 din štipendij in invalidskega dodatka. Od leta 1955 do leta 1959 je bilo porabljenih za počitniške kolonije otrok padlih borcev 8 milijonov 546.000 dinarjev, letovalo pa je 1235 otrok. Organizacije ZB bodo morale skrbeti le še za vzgojno plat otrok padlih borcev, saj je materialna že rešena.

Najvažnejše naloge v kongresnem letu

Ta pregled dela v zadnjih štirih letih je sicer skromen, vseeno pa pokaže izredne uspehe, ki jih je ZB dosegla. Ko smo navajali uspehe, nismo kritično ocenili celotnega dela organizacije v obdobju štirih let, zato bom storili to zdaj, ko bomo govorili o bodočih nalogah.

V tem mesecu bodo občni zbori krajevnih odborov, februarja pa občinskih organizacij ZB. Občinski odbori ZB morajo KO nuditi pri pripravljanju občnih zborov kar največjo pomoč. Člani ZB morajo na občnih zborih obdelati gradivo s področja gospodarskega in družbenega življenja svojega okoliša in občine. Potrebno gradivo jim bodo nudili občinski odbori ZB. Letos moramo doseči to, da bodo organizacije ZB našle vsebino dela v kolektivnem reševanju vseh problemov borcev. Reševati morajo torej svoje probleme v sodelovanju z družbenimi organizacijami in organi oblasti. Ne več intervencij OO ZB, ampak reševanje nalog na terenu v sodelovanju s prizadetimi.

Popis borcev in anketiranje (oboje je bilo opravljeno pred tremi tedni) naj bosta osnova za sistematično delo organizacije ZB, ki bo dobilo politično vsebino le v kolektivnem reševanju nalog. Tu mislimo na drobna vprašanja kot so stanovanja, zaposlitev, podpora, prekvalifikacija in podobno, iz česar radi delamo velike probleme. Materialna plat vprašanja otrok padlih borcev je rešena, zato moramo posvečati mnogo več skrbi vprašanju njihove vzgoje. Številna grobišča so slabo urejena. Pogosto hočemo postavljati spomenike preden smo uredili grobišča in izpolnili osnovno dolžnost pietete do padlih. Šole naj prevzamejo patronate nad grobišči padlih, šolski otroci pa naj grobove oskrbujejo in kitijo s cvetjem preko vsega leta, ne samo za večje praznike.

Skratka, leto 1960, ki je kongresno leto Zveze borcev, naj se izpremeni v tekmovalno obdobje. Vse organizacije ZB naj medsebojno tekmujejo v izvedbi občnih zborov, v skrbi za otroke padlih, za grobišča in vse ostalo, nekdanji borci pa naj v tem letu postanejo nosilci boja za večjo storilnost na svojih delovnih mestih, v družbenih organizacijah pa organizatorji boljšega dela. Spomnimo se, da smo bili že v letih NOB s puško v roki reševalci in nosilci idej narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije!

KULTURNO ŽIVLJENJE V STOPIČAH

Veseli večer z bogatim sporedom narodnih plesov, pesmi, polk, valčkov in veselih enodejank je decembra v podgorskih vaseh privabil mnogo gledalcev in poslušalcev. Člani PD Stopiče so po dvomesečnem trdem delu prikazali, kaj zmorejo. polni dve uri smo zadovoljno sledili sporedu, ki je bil lepo naštudiran in izbran. Kvintet stopiških fantov nas je takoj v začetku spravil v dobro voljo. Z občudovanjem smo gledali folkloriste, ki so se posebno postavili v narodnih belokranjskih nošah pri spletu gorenjskih plesov. V belih nošah so izvajali belokranjske plese. Razen teh so izvajali še srbske plese, vojvodinski ples »Staro sito« in »Logovac«. Seveda tudi pesmi ni manjkalo. Veliko smeha so vzbudili skeči in enodejanka »Šolski nadzornik«. Sporedu res ni kaj oporekati in tudi napovedovalka je znala kratke odmore izpolniti s šaljivimi pesmicami. S tem programom so gostovali na **Dolžu, v Podgradu, Gaberju, na Malem Slatniku in v Bršljinu.** Povsod so jih ljudje navdušeno pozdravljali.

Člani društva ne morejo pozabiti lepega sprejema zlasti na Dolžu, Malem Slatniku, Bršljinu in trenutkov, ki so jih preživeli s tamkajšnjim prebivalstvom. Po vsaki prireditvi so slišali iz dvorane: »Še pridite!« Namen, razvedriti delovnega človeka, je bil v polni meri dosežen.

Pri prireditvi je sodelovalo okoli 30 članov, največ iz vrst mladine. Razen tega so delovni člani tega društva za 29. november uprizorili mladinsko igro »Uroki«. Iz tega vidimo, da je v majhni vasi, ki šteje le 40 hiš, življenje precej razgibano. Mladina neutrudljivo dela z velikim veseljem.

Veseli so uspeha; to jim je priznanje za vse večere, ki so jih porabili za vaje. Dobro so zagrabili za delo in želimo jim še mnogo uspeha. Slišali smo, da pripravljajo spet nekaj novega, spomladi bodo pa uredili oder in priredili izlet. M. F.

NAŠ OBISK

PRVI JE ČLOVEK

FRANC VESELIČ je bolničar v brežiški bolnici. Zaradi pomanjkanja prostora sva se pogovorila kar v kopalnici.

— Tovariš Veselič, sindikalni delavec ste, povejte kaj o vašem sindikatu.

— Tukaj živim že več kot 10 let. Doma sem iz Ptuja. Od leta 1949 sem član občinskega sindikalnega sveta, 8 let sem bil tajnik sindikalne podružnice v bolnišnici. O sindikatu veliko pišete v vseh časopisih. Kaj naj bi novega povedal jaz? — je vprašal in obmolknil. Kmalu pa je nadaljeval.

— Po tem, kar sem ravnokar povedal, se bo zdelo, da sem star sindikalni delavec. Mogoče je to res. Mene v sindikatu že od nekdaj zanimajo predvsem odnosi med ljudmi. Veste, nekateri ljudje gledajo vse preveč gospodarsko, vsaj po mojem. Toda prvi in najpomembnejši je človek. Med ljudmi se hitro kaj zatakne. Zato so, kot jaz mislim, odnosi med ljudmi tista osnova, na kateri moramo graditi.

— Že vrsto let delam v sindikatu. Obšel sem številne kolektive in to neposredno ugotovil. Ljudje v sindikatu danes ne vidijo več preskrbovalnega podjetja, kot je bilo to takoj po vojni. V njem iščejo nekaj globljega. Sindikat mora urejati notranje odnose v podjetju, kolektiv zbliževati in združevati. Če so odnosi med ljudmi urejeni, so ljudje dobre volje in radi delajo. Seveda je tudi uspeh dela zato boljši. Mislim, da je ena od prvenstvenih nalog sindikata urejanje odnosov, globljih človeških odnosov v kolektivu.

— Tako je tovariš Veselič! — sem mu pritrdil. — Gotovo ste že opazili kakšna izboljšanja v tej smeri.

— Sem; moram reči, da sem. Koliko ljudi, toliko čudi, pravijo Hrvati. To povsem velja. Ko gradimo in iz dneva v dan ustvarjamo novo, je gotovo marsikaj, kar ne ugaja vsem graditeljem. Vsi ljudje niso vneti za vse, toda kljub temu težko najdeš človeka, ki bi rekel, naj gre, kakor hoče, in bi stal čisto ob strani. Sodelujejo, zadeva jim je mogoče tuja, pa vseeno sodelujejo. Ali pa drug primer. Še pred leti je bilo med fanti veliko izzivanj in pretepov kot posledica pijančevanja. Zdaj tega ni več. Saj ne rečem, še se primeri, toda največ enkrat ali dvakrat na leto. Ljudje se torej spreminjajo na bolje. Pridejo v kolektiv, v novo okolje in rastejo z njim. Poiščejo si zdravo zabavo in staro odmira. Oboje, kar sem povedal, pa pomeni nove, spremenjene odnose.

GIMNAZIJCI - ČLANI SZDL

42 mladincev in mladink so svečano sprejeli v SZDL. Novi mladi člani so učenci III. in IV. razreda. Predsednik občinskega odbora SZDL Janez Kordič jih je seznanil z zgodovino SZDL ter njenimi nalogami in uspehi v preteklosti in bodočnosti. Poudaril je, da je najvažnejša naloga SZDL krepiti socialistično zavest delovnega človeka. Vsi mladinci in mladinke kandidati so nato vstopili v SZDL in prejeli članske legitimacije.

Letošnji maturanti so zelo delavni. Obnovili so tradicijo osmošolcev iz leta 1957, ki so za slovo od gimnazije pripravili igro, zato pripravljajo igro Draga Ruth, ki jo režira profesor Matija Pogorelec. S svojimi igralci se režiser pohvali. Upajo, da bo premiera že v začetku januarja. Maturanti razen tega pripravljajo tudi veseli večer. Z njim se bodo poslovili pevci in godbeniki iz njihovih vrst od črnomaljskega občinstva, saj so ga nekaj let nazaj z mnogimi nastopi zabavali. Vstopnino teh prireditev bodo porabili za valeto in izlet po maturi, nekaj pa odstopili mladinski blagajni. Q-re

V ČRNOMLJU ŠOLSKA ZADRUGA

Črnomaljski mladi proizvajalci imajo svoje polje, ki so ga dobili v uživanje od splošnega ljudskega premoženja. Na površini pol hektara že raste pšenica. To je prva posejana površina šolske zadruge; ostalo pa ne bo le pri tem. Del zemljišča, ki je že preoran, čaka pomladanske setve. Tu bodo sadili razne vrtnine.

Začeti ni bilo tako enostavno. Ni bilo denarja, toda dobili so zaprošeno denarno pomoč. Proizvajalna zveza jim je nudila strojne usluge, kmetijska zadruga je dala seme in umetna gnojila, mlade roke pa so prijele za delo. Sodelovali bodo pri vseh delih od setve do pospravljanja in se tako seznanili s proizvodnjo. Njihovi organi družbenega upravljanja bodo odločali o uporabi ustvarjenega dohodka.

Na ta način bomo vzgojili sposoben kader zadružnikov in proizvajalcev, mladina bo pa že zgodaj prav cenila delo. J. Š.

Belokranjski fantje čestitajo

Srečno, veselo in zadovoljno novo leto želijo vsem, posebno pa znancem in domačim fantje: **Jože Hudelja, Darko Kralj, Vinko Šauer in Julij Kavšek, vojaki iz Dervente v Bosni.**

IVO PIRKOVIČ:

Iz vojnega dnevnika

3

Zvečer nam zopet zasveti elektrika, ki smo jo včeraj zgubili. Ne vem, ali so domobranci tako nespretni uničevalci ali partizani tako spretni popravljalci.

Sreda, 29. marca 1944

Jutranjo oblačnost prežene kmalu dopoldansko sonce in mrzli severni vetrovi, ki se trdovratno upirajo južnim sapam, nosečim močo za prvo pomladansko rast.

Na poti v politično šolo v Beli krajini sedi v moji podstrešni sobici ljubljanski študent, četrtošolec, ki je prenočil v Toplicah. Še vsi »okuženi« od konspirativnosti se ne predstavljamo ... Prihaja naravnost iz bojev v Levstikovi brigadi okoli Velikih Lašč in Ribnice. Levstikovi imajo sedaj tudi majhen bataljon Rusov, 60 do 70 mož, ki so prebežali iz nemških posadk na Primorskem. So pogumni borci in plemeniti tovariši, prave ruske duše iz Tolstojevih romanov. Pričakujejo, da jih bo odslej še več prihajalo.

Ko so se naše brigade umaknile iz Suhe krajine, so se jim Nemci za petami utrdili v Ribnici in Velikih Laščah. V bunkerju v Ribnici so domobranci med našim obleganjem brezskrbno in razuzdano igrali harmoniko in norčevaje se izzivali partizane, naj pridejo po cigarete, ko je čisto od blizu zagrmel težak top in odnesel bunker.

V Velikih Laščah so partizani vrgli sovražnika že z vseh položajev. Beli so drveli v cerkev in odrinili župnika, ki jim je branil. Sedaj pa so se pustili naši premotiti: beli so se začeli pogajati, barantati in zavlačevati toliko časa, da so jih prišli obkoljene, rešit Nemci.

Južno železnico, ki oskrbuje nemško bojišče v Italiji, so z gosto mrežo bunkerjev zavarovali domobranci. Naši minerci so se med strojniškimi gnezdi, v katerih so beli spali, splazili na tir in pognali v zrak vojaški vlak. Računajo, da je bilo ubitih 120 nacistov...

Ob enajstih letita nad nami dva aviona proti Italiji. Študent zamišljeno posluša. »Letala nam ne delajo več nobene škode,« pravi. »Dolgo nas je nadlegovala le še smešna, počasna Rupnikova »štorklja«. Visoko nad nami se je pozibavala in nas z varne višine obstreljevala s strojnico in spuščala bombe, dokler je niso nekje pri Krimu zbili. V njej so dobili — Italijana. Potem so začeli Nemci pošiljati zastarelega Heinkla. Obstreljuje vasi, ki niso domobranske, čeprav ni v njih partizanov. Sodražico so že triintridesetkrat bombardirali.«

— O Rupnikovi štorklji mi je štirinajst dni kasneje pripovedoval divizijski obveščevalec, bratranec Vid Kušljan. V zraku so jo presenetili angleški lovci. Nekaj časa so jo obletavali in se z njo igrali, potem pa jo kar pritisnili na tla, da je počenila med partizane, ki so fašista ujeli.—

Nekoč so tuji letalci narisali z meglo na nebo srp in kladivo. Mislimo, da so bili Angleži, se spominja študent.

»Dobro, da ni bilo letos hude zime,« pravim partizanu, »od mraza niste toliko trpeli, kakor druga leta.«

»Od mraza ne, pač pa od globokega snega, ki ga je ta mesec zapadlo,« pripoveduje Ljubljančan. »Sestradani volkovi so nam sledili. Nekoč smo jih videli petindvajset v enem krdelu. Nekega našega kurirja so napadli in požrli, da so ostale samo še noge v škornjih. Dokler je imel municije, se je branil, potem so ga raztrgali.«

Iz Ljubljane je težko izvedeti kaj novic. Slišali so, da jih precej streljajo; zadnje čase da so pobili okoli šestdeset intelektualcev, tudi profesorje in ženske. (Črna roka!)

Ob desetih dopoldne so v Toplicah pokopali partizane, ki so včeraj padli.

Popoldne jezdi od Bele Krajine pet konjenikov: spredaj dva vojaka, zadaj višji ruski častnik (podpolkovnik Patriarhalcev) v spremstvu komandanta Staneta in še nekega našega oficirja. Vodja ruskega vojaškega odposlanstva si ogleduje naša bojišča, izvemo pozneje. Pred vasjo srečajo štiri partizane. Dvignejo strumno pesti v pozdrav in se ustavijo na kratek razgovor. Pešaki povedo, da gredo v politično šolo v Belo Krajino. Dvignejo zopet pesti in gredo vsak svojo pot.

Rusi so čez Prut. Nemci se niso mogli upreti niti na tej prirodni oviri...

Četrtek, 30. marca 1944

Namestnik komisarja Glavnega štaba Viktor Avbelj-Rudi potuje s posebnimi nalogami za teden dni v poveljstvo Sedmega korpusa. S Štirinajsto divizijo je bil na Štajerskem, prebil vso silovito nemško ofenzivo v strašnem snegu in bil tudi ranjen skozi desni kolk, ki si ga je pozdravil kar med premiki.

V Glavni štab so pravkar dobili sporočilo, da so bili nad Pohorjem zbiti trije angleški avioni.

Nečak angleškega zunanjega ministra Edna, ki se je po mojih računih spustil iz aviona 15. marca na Gorjance, še vedno brezdelen postopa pri nas. Zatrjuje, da nima nobene naloge, niti vojaške niti politične. Kot turist gotovo ni prišel v teh nepriličnih časih. Mogoče majorju Jonesu prav ne zaupajo. Pravi, da bo šel na Štajersko. Angleže prav gotovo zelo zanima Avstrija — seveda vedno v našo škodo.

V Bosni smo dobili nevtralen pas, v katerem zamenjujemo z Nemci jetnike, pripoveduje Rudi. Spoštujejo ga celo verolomni nacisti. Zadnji čas je zavozil vanj nemški tank. Iz njega je stopil častnik in se partizanski straži opravičil, češ da je zabloudil. Z Nemci se odnosi vsaj v neki meri popravljajo, kakor je navada med bojujočimi se narodi, medtem pa tonejo beli vedno bolj v vojno zločinstvo. Rudi pravi, da postajajo zdaj tudi okoli Šmarjete okrutni.

Vzgoja, izobraževanje, zabava

Poročali smo že o nedavnem okrajnem plenumu Svobod in PD v Čateških Toplicah. Kaj pa počno naši občinski sveti v novi delovni sezoni, nam bodo povedali odgovorni tovariši v teh svetih. Na troje važnih vprašanj so nam odgovorili predsednik občinskega sveta v Sevnici **Jože Bogovič**, predsednik PD Dušan Jereb v Novem mestu **Tone Gortnar**, predsednik Svobode v Senovem **Karel Šterban**, predsednik občinskega sveta Svobod v Črnomlju **Slavko Grahek**, predsednica občinskega sveta PD v Žužemberku **Karlina Mlakar** in član upravnega odbora Svobode v Brežicah **Ivan Vogrinc**.

KAKO OCENJUJETE LETOŠNJE OBČNE ZBORE SVOBOD IN PROSVETNIH DRUŠTEV TER OBČINSKO SKUPŠČINO?

Jože Bogovič:

Težko je v nekaj stavkih oceniti obširno in vsebinsko bogato problematiko občnih zborov. Delovni program obsega sicer polno koledarsko leto, uresničuje pa se v glavnem od septembra do maja. Razveseljivo je, da so bili vsi občni zbori v dogovorjenem roku. Druga značilnost je, da so občni zbori razpravljali in z nekaterimi spremembami tudi sprejeli pripravljene delovne programe. Društva so uspela članstvo zainteresirati za vsebino kulturnoprosvetnega dela. Zato so bili zbori nenavadno dobro obiskani in deležni živahne razprave, kar se lani ni zgodilo. Doslej so društva bila odvisna od priložnostnih dotacij, danes pa imajo izdelan predračun za delovni program. Od občinskih LO bo tokrat odvisno, s kakšnimi sredstvi bodo podkrepili družbeno pomembno dejavnost društev. Ta namreč v ničemer ne odstopajo od amaterstva, toda vzdrževanje domov in rekvizitov presega društveno finančno zmogljivost.

Občinska skupščina je pozitivno ocenila društvena prizadevanja in tudi nagradila nekaj najdelavnejših tovarišic. Odločila se je, da bo pomagala predvsem izobraževanju vodečega kadra. Organizirala bo potujočo knjižnico in potujoči kino za tiste kraje, kjer bodo društva hotela organizirati to vrsto kulturnega dela.

Tone Gortnar:

Letošnji občni zbor Prosvetnega društva Dušan Jereb je bil precej boljši od lanskega, ker je bil dobro pripravljen. To se je poznalo na številni udeležbi in v živahni razpravi, ki je sledila

Karel Šterban, predsednik občinskega sveta Svobod in PD na Senovem

obširnim poročilom. Finančne težave, ki so bile prejšnja leta glavni predmet razprave, so bile letos potisnjene v ozadje. Člani društva so v glavnem razpravljali o načrtih za prihodnost. Ugotovili so, da je treba doseganje oblike dela dopolniti z novimi in si zagotoviti obisk pri prireditvah, s čemer bo delno rešeno tudi finančno vprašanje.

Sklenjeno je bilo, naj uvede društvo abonmaje za podjetja in ustanove. Njihove sindikalne podružnice in upravni odbori naj bi za vsako prireditev kupili določeno število vstopnic, ki bi jih potem razdelili med svoje člane. S podjetji in ustanovami bi bilo treba skleniti nekake pogodbe in s tem bi bil obisk zagotovljen. Delavci in uslužbenci bi si na ta način privzgojili zanimanje za gledališko in glasbeno kulturo. Denar, ki bi ga na ta način društvo dobilo, pa bi ne bil podarjen, temveč odslužen. S tem bi odpadlo prosjačenje za gmotno pomoč, ki je zelo neprijetno tako za društvo kot za podjetja in ustanove.

Karel Šterban:

DPD Svoboda v Senovem se dobro zaveda svoje naloge, da v okviru društvenih sekcij vzgaja in izobražuje delovne množice. Na zunaj se ta dejavnost izraža v nastopih in prireditvah, ki so v letošnjem letu dobile posebni poudarek ob 40-letnici KPJ in SKOJ. Kadarkoli ugotavljamo naslove in število izvedenih prireditev, redkokdaj ali pa nikoli ne pomislimo na vsebino, ki spreminja miselnost ljudi, jo razvija, bogati in plemeniti.

Naše društvo teži prav za tem, da vzgaja pri ljudeh socialistično miselnost.

Kljub vsem težavam si člani pa vso moč prizadevajo razvijati kulturno delo. V pretekli sezoni so dobro naštudirali 3 igre, 3 koncerte in odigrali nekaj šahovskih tekmovanj. Razen tega je bilo več predavanj v okviru ljudske univerze.

Na letošnjem občnem zboru je bilo sklenjeno, da bomo kulturni teden praznovali februarja v počastitev občinskega praznika. Naša dramska skupina pa se bo pripravila na republiško tekmovanje in se v ta namen povezala z brestaniško Svobodo. Mnogo smo na občnem zboru razpravljali tudi o načrtih za delo v letu 1960.

Udeležba na občnem zboru je bila dobra, prav tako razprava,

Slavko Grahek, predsednik občinskega sveta Svobod in PD v Črnomlju

ki je sledila poročilom. Zelo potrebna bi bila gradnja kulturnega doma.

Slavko Grahek:

Prav tako kakor občni zbori naših društev je bila tudi letna skupščina občinskega SSPD Črnomelj izraz teženj kulturnoprosvetnih aktivistov, da svoje delo v prihodnje v vsem izboljšajo. Čeprav je bilo veliko storjenega, moramo v bodoče storiti še več. Da bi bilo to mogoče, bo treba najprej utrditi naše vrste, društva organizacijsko učvrstiti. Glede društev v občini, ki jih je 22, smo lahko povsem zadovoljni, glede članstva pa ne, saj je v naši občini vključenih le 6% prebivalcev. Članstvo moramo pomnožiti in pritegniti v svoje vrste predvsem mladino iz tovarn in podjetji, mlade zadružnike in naše najmlajše — pionirje.

Društva imajo sicer izdelane programe za nadaljnje delo. Razumljivo je, da so vsa društva programe sestavljala na podlagi svoje zmogljivosti in se pri tem niso zanašala na pomoč od drugod. Zato bo naloga sveta, zlasti pa ustanovljene ljudske univerze, da vključimo v vrsto izobraževalnih akcij tudi naše vas.

Občinski svet bo v bodoče deloval v štirih sosvetih: za izobraževanje, dramatiko, glasbo in folkloro ter za pionirje.

Ena najvažnejših nalog je, da obnovimo belokranjsko folkloro. Ker smo zadnja leta zanemarili naše lepe narodne plese, ni čudno, da je današnje stanje slabo. S pomočjo okrajnega SSPD bomo organizirali tečaje za folkloriste in tamburaše. S tečaji in organiziranimi prireditvami, morebiti tudi s festivalom, bomo zainteresirali našo mladino in poživili belokrajsko folkloro, ki že prehaja v pozabo.

Karlina Mlakar:

Poročila in razprave na letošnjih občnih zborih so pokazale, da je delo teh društev še vedno enostransko, ker se društva

Jože Bogovič, predsednik občinskega sveta Svobod in PD v Sevnici

ukvarjajo predvsem z dramatiko. Vsa društva tarejo materialne težave in pomanjkanje strokovnjakov za vodstvo posameznih panog ljudskoprosvetne dejavnosti. V Suhi krajini sloni vse breme tega dela na učiteljstvu, ki pa je močno obremenjeno. Jedro našega članstva tvori mladina. Ta se z veseljem vključuje v delo.

Osnovna ugotovitev občinske skupščine je bila, da je bilo dosedanje delo preveč priložnostno, brez jasno začrtanega programa. Ker pa je delo PD tudi političnega značaja, bodo morale organizacije nuditi društvom več pomoči in podpreti njihovo delo.

Skupščina je sprejela nekolikanj večji program. Organizirali bomo centralno občinsko knjižnico, ki bo izposojala knjige po vseh vaseh. S pomočjo ObLO bomo organizirali predavanja z vzgojno, politično in zdravstveno tematiko, spremljana z diafilmi in skioptičnimi slikami. V vseh vaseh, kjer je elektrika, bomo predvajali ozke filme. Za režiserje bomo organizirali ogled dveh predstav v ljubljanski drami in operi. Razen tega bomo nudili pomoč društvom pri izvajanju njihovega programa. Nova društva bodo ustanovljena v Sela-Šumberku, v Prevolah in v Šmihelu. Občinski svet Svobod in prosvetnih društev si bo skušal zagotoviti sredstva tudi izven svojega proračuna.

Ivan Vogrinc:

Letni občni zbor društva lahko dobro ocenim tako glede udeležbe članov kot glede razprave o preteklem, predvsem pa o bodočem delu društva. Veselilo nas je, da je na občni zbor prišel tudi sekretar obč. komiteja Silvo Gorenc in še nekaj drugih predstavnikov društev in organizacij in da so se živo za-

Ivan Vogrinc, član upravnega odbora Svobode v Brežicah

nimali za delo našega društva. To je bilo našim članom v veliko moralno podporo. Saj so videli, da niso prepuščeni sami sebi, temveč da se tudi skupnost preko svojih predstavnikov zanima zanje.

V DRUŠTVENI DEJAVNOSTI JE VEDNO BOLJ POUDARJENA ZABAVNO-VZGOJNA OBLIKA. KAJ LAHKO ZVEMO O TEM PRI VAS?

Jože Bogovič:

Skupščina je soglasno poudarila, da je pri nas skrajni čas, da se delovno razpoloženje dopolnjuje z oblikami družabnega razvedrila. Gre za druženje koristnega s prijetnim, kar vpliva na večjo ustvarjalnost. Ustanovljen je bil poseben sosvet za zabavno in klubsko življenje. Ta ima polne roke dela. V našem delu je to nov pojav, ki bo imel pa tudi krajevne specifičnosti, ki so pogojene s prostori, občinstvom, z opremo in samimi organizatorji. Na tem področju ničesar ne prepuščamo neurejenemu razvoju, marveč želimo z dobro vsebino prodirati z novimi oblikami.

Tone Gortnar:

Kar zadeva nove oblike dela, so bili stavljeni trije predlogi. Osnovala naj bi se nova sekcija, ki bi skrbela samo za zabavni program, seveda dobro pripravljen in na dostojni višini. Razen te, naj bi se osnovala še posebna vokalno-instrumentalna družina, ki bi izvajala le lahko glasbo. K društvu bi bilo treba pritegniti še nekaj novih članov, ki obvladajo instrumente in imajo lep glas. Poskusiti bi bilo treba tudi s prireditvami kot je »Pokaži kaj znaš«. Poslušalci bi se pri tem zabavali in izobraževali. Za izvedbo teh načrtov je treba temeljitih priprav. Prepričan pa sem, da se člani dela ne bodo ustrašili, če bodo videli, da uživajo moralno in materialno podporo za svoja prizadevanja.

Karlina Mlakar, predsednica občinskega sveta Svobod in PD v Žužemberku

Karel Šterban:

Glede novih oblik dela smo sklenili prirediti več veselih večerov. Po možnosti bomo ustanovili plesno šolo, organizirali razna predavanja in pred vsako prireditvijo obrazložili pomen prireditve.

Slavko Grahek:

Ker ne moremo predvidevati kak organiziran meddruštveni zabavno-vzgojni program, bomo skrbeli za prirejanje društvenih zabavnih večerov s kulturnim programom. Trudili se bomo za sodelovanje vseh društev na takih večerih, ker bomo s tem omogočili kvalitetno izvedbo in medsebojno povezavo.

Karlina Mlakar:

S pomočjo društvenih delavcev bo svet sestavil program zabavno-vzgojne vsebine in organiziral veseli večer. S tem programom bomo obiskali vsa društva.

Ivan Vogrinc:

Da bi našim članom lahko nudili več kulturno-zabavnega življenja, bomo organizirali ogled razstav in pomembnih krajev, dramska sekcija pa bo gostovala v okolici. Kakor doslej, bomo imeli tudi v bodoče nekaj družabnih večerov, za mladino pa bo organiziran plesni tečaj. Po izkusili bomo z organizacijo strokovnih predavanj s filmi in upam, da bomo to lahko izvedli s pomočjo novo ustanovljene ljudske univerze.

MNOGI SI ŽELIJO KULTURNEGA IN ZABAVNEGA IZŽIVLJANJA V OKVIRU KLUBA. KAKŠNI SO POGOJI ZA USTANAVLJANJE TAKIH KLUBOV?

Jože Bogovič:

V vseh društvih imamo močne težnje za uvedbo klubov. Te težnje bomo postopoma uresničevali. Najdlje smo v tem oziru v Sevnici, pa tudi drugod razmišljajo o tem.

Tone Gortnar:

V poročilih je bilo govora tudi o klubih, vendar se razprava tega problema ni lotila, v glavnem zato ne, ker je to nova oblika in članom še nejasna. Osebno mislim, da bo moč o klubih govoriti šele tedaj, ko bodo dani pogoji za njihovo ustanovitev in delovanje. Za klub so v prvi vrsti potrebni opremljeni prostori, da se bodo obiskovalci v njih počutili bolje kot v kavarni in gostilni. Preden se klub ustanovi, je treba temeljite priprave, da ne bo doživel usode nekdanjih rdečih kotičkov. Pomisliti pa moramo tudi na to, da je vsaka obnovitev draga in če je izvedena še tako dobro, so prostori vendarle stari. Mislim, da bi bila novogradnja v sklopu bodočega kulturnega doma v ta namen še najprimernejša. Tak kulturni dom bomo v Novem mestu morali zgraditi in bi bilo najbolje, če bi sredstva, ki bi bila na razpolago za klub, prihranili do gradnje kulturnega doma. Do takrat bo mogoče izdelati tudi načrte in pri tem upoštevati izkušnje, ki jih imajo klubi v drugih krajih. Ustanavljanje klubov ne sme biti kampanjsko delo, pač pa mora rasti iz potrebe po njih. Mislim, da bi bilo treba zbrati skupino praktikov ki, naj vprašanje kluba premislijo, pregleda smotrnost in mož-

Tone Gortnar, predsednik PD Dušan Jereb v Novem mestu

nosti, izdela elaborat in ga predloži prebivalstvu v pretres. Klubi predstavljajo za nas precejšnjo novost, zaradi tega naglica ne bi bila koristna.

Karel Šterban:

Člani upravnega odbora in sindikalne organizacije rudarjev rudnika Senovo so obljubili, da bo lahko naše društvo souporabljalo sindikalno dvorano. Tja bi namestili televizor, razne revije, mize za šah in kotiček za debatne večere. V koliko bo to uresničeno, še ne vemo. Klubsko življenje bi delo društva zelo poživilo, predvsem pa mladino.

Slavko Grahek:

Zavedamo se važnosti klubskega življenja. Skušali bomo ustanoviti klube povsod, kjer so pogoji. V Črnomlju bomo ustanovili pionirski klub, kasneje tudi klub za članstvo PD Miran Jarc. Pričakujemo, da nam bo pri ustanovitvi pomagala tudi tovarna Belt, medtem ko so se člani kanižarske Svobode že resno lotili formiranja kluba.

Karlina Mlakar:

Za ustanavljanje klubov so pri nas slabi pogoji. Skušali bomo vsaj v Žužemberku dobiti prostor, kjer se bo odvijalo klubsko življenje.

Ivan Vogrinc:

Pogojev za ustanovitev klubov v našem društvu žal ni, ker nimamo primernih prostorov, ne denarja za opremo. Morda bo laže v Brežicah samih, če se bodo vsi pristojni činitelji za to zavzeli.

Igralski kolektiv novomeških gimnazijcev, ki je minuli četrtek znova ob polni dvorani novomeškega Doma LP odlično zaigral Molierove »Scapinove zvijače«, je po večih gostovanjih obiskal v nedeljo popoldne še Trebnje. Tudi tamkajšnji ljubitelji gledališča so lepo pozdravili prizadevnost mladega kolektiva, ki se je tudi topot odlikoval z izredno sproščeno, doživeto igro

Kaj pravite, Preločani?

Folklorna skupina s tamburaškim zborom iz Preloke je bila pred leti znana v Beli krajini in izven njenih meja. Nastope Preločanov so povsod navdušeno pozdravljali. Skupina zdaj počasi odmira. Fantje in dekleta ki so v njej nastopali, so se izučili v šolah in se odselili drugam v službe. Ko smo se ustavili v Preloki, smo videli precej mladih fantov in deklet, tudi otroškega drobiža je dovolj. Treba se je torej le zbrati in pričeti. Le malo truda, pa bo stari in lepi sloves spet pridobljen nazaj. In še nasvet: Preločani, ne ponavljajte stare napake in pazite na dotok mladih ljudi v folklorno in tamburaško skupino! Prepričani smo, da bomo o preloški folklori lahko kmalu spet pisali.

Prosvetno društvo Oton Župančič na Preloki pripravlja igro »Miss Agata«. Čez tri tedne bodo igralci prvič nastopili.

»KRAPI« v Dragatušu

KUD Dragatuš pripravlja pod vodstvom učiteljice Strojinove trodejanko »Krapi«. Igralci se učijo že drugo dejanje. Dragatuščani željno in nestrpno pričakujejo prvo uprizoritev.

O neuspelem občnem zboru in še kaj

Pod tem naslovom je bil v zadnji številki Dolenjskega lista objavljen članek, ki je razpravljal o šmihelskem KUD Janeza Trdine, ki je dvakrat brez uspeha sklicalo občni zbor. Tisti, ki radi spremljamo delovanje društva, se tej udeležbi prav nič ne čudimo, saj ni imel odbor o kulturnem delu v lanskem letu prav ničesar poročati, člani pa nič zvedeti. Podali naj bi obračun dela, ki ga sploh ni bilo, razen v dobro uspeli proslavi ob državnem prazniku. To pa je bilo tudi vse.

Vse bolj aktivni so bili ta čas pionirji, ki so v »kudovi« dvorani imeli medtem kar štiri prireditve: novoletno jelko, maškarado, akademijo ob Dnevu mladosti in zaključno šolsko prireditev. V vsem drugem času pa je dvorana zevala prazna, le pajki so gospodarili v njej. Nesreča je bila v tem, da je prišla sredi leta občinska komisija, ki je našla namesto lepo urejene dvorane hlev. Zato se ni čuditi, da je občina brez vednosti KUD začela adaptirati dvorano v namene pomožne šole. In kolikor nam je znano, ni odbor KUD do danes v tej zadevi še nič interveniral na občini, ker je le preveč težko zagovarjati tako razdejanje, kot ga je komisija našla.

Krivdo o nedelavnosti pa je seveda treba iskati izven sebe, kajne? In tako so krivi vsi, le odbor ne. Zato se je našel nekdo od odbora, ki je novinarju tovarišu Šopru natvezel laž, da bi oni radi aktivno delali, le na šoli je upravitelj, ki jim sicer da prostore v šoli za vaje na razpolago, toda samo v popoldanskem času, ker da ga baje v večernih urah motijo... Pa še vprašaj v oklepaju je dostavil. Seveda je vzel novinar to izjavo v celoti za resno in senzacijo obelodanil. Javnost naj ve, da je odbor voljan delati, le v šoli ne najde podpore! Vsak pa, ki so mu razmere v šmihelski šoli znane, ve, da so vsi prostori v tej stavbi že dve leti od 7. ure zjutraj do 6. zvečer zasedeni s šolsko mladino. Torej v tej »nonstop« šoli, kjer se v treh izmenah poučuje prav v popoldanskem času, prostori ne morejo biti nikomur na razpolago — tudi KUD jih ne more dobiti! To je torej le zlobno zavijanje resnice, da bi lastno krivdo prikrili. V večernih urah je pa vsem društvom in organizacijam šola vsa leta na razpolago. To je vsem zdravstvenim, higienskim, pedagoškim in ostalim predpisom popolnoma nasprotno, zato namerava DPM v Šmihelu doseči od nadrejenih šolskih forumov, da uporabo šolskih prostorov prepovedo. Le tam, kjer dvorane ni, naj bi se naredilo izjemo. Vsi pa, ki poznajo naše razmere, vedo, da je obstajala za dvorano velika in primerna garderoba, ki bi popolnoma ustrezala društvu za sestanke, vaje in podobno. Ni pa nikogar, ki bi ta prostor čistil, ogreval in razsvetljeval. Pripomnim naj še to, da ni bila dvorana vedno in vsakomur na razpolago. Ko jo je hotela šolska znažilka očistiti in pripraviti za šolsko slavnost, je šla po ključ k mežnarju, kot je sama imenovala človeka, ki se s tem poslom bavi. Zakaj ni šla raje kar v župnišče pa bi lahko govorili o »prelepih starih časih«? Ali mislite, da je ključ dobila? Kaj še. »Sam upravitelj naj pride ponjk« je bil odgovor in šele na ponovno intervencijo ga je dobila. Prav tako kot je Tavčar zapisal v svojem romanu o šenklavškem mežnarju v Ljubljani.

Pripomnim naj še, da družbene organizacije posvečajo vse premalo pozornosti delovanju KUD. Mladinska organizacija ne obstaja, mladina leta ni obogatila z novo knjigo. Vsekakor je dolžnost podpreti kulturno dejavnost v kraju, da bo taka kot je bila prva leta po osvoboditvi, ko je bil KUD Šmihel med prvimi v občini in tedanjem okraju. Tej želji se pridružuje tudi pisec tega članka.

Lojze Nečimer

V Adlešičih so nam povedali

Mladinska organizacija uprizarja na mladinskih sestankih kratke enodejanke. Mladina zato raje obiskuje sestanke, saj se na njih razvedri in nato v pogovoru zve še marsikaj novega. Precej je tudi dobrih predavanj.

Tamburaška skupina s 13 tamburaši pridno vadi skladbe da bi se lahko z 10-člansko folklorno skupino začela pripravljati na festival folklornih plesov, ki bo letos v okviru Zleta mladosti na Otočcu.

Reformnim prizadevanjem veljaj stalna skrb

(Nadaljevanje in konec)

Če hočemo šolo tesneje vezati na družbeno in gospodarsko problematiko, bi morala podjetja in ustanove bolj pogumno odpreti vrata šolski mladini. Zlasti industrija se otepa šolskih ogledov. Kaže se potreba po posebnem posvetovanju s predstavniki podjetij, da bi se informirali o bodoči obvezni praksi srednješolcev v proizvodnji. Dogaja se namreč, da je celo dijakom srednje tehnične šole, ki jim je praksa že predpisana, težko priti v podjetje. Po novem učnem načrtu za gimnazije pa je tudi tem dijakom določena obveznost 14-dnevnega proizvodnega dela.

Na srednji tehnični šoli v Krškem primanjkuje časa za družbeno politično vzgojo. Glede učnih uspehov pa meni ta šola, da je na stopnji osnovnega šolanja premalo intenzivne vzgoje, pa tudi predmetno znanje učencev je slabo. Ker so dijaki prišli v to šolo z različnih osnovnih šol, je tudi raven znanja zelo različna, v mnogih primerih pa le preveč pomanjkljiva. Tako profesorji s predpisanim programom ne morejo naprej. Tudi učni načrti te šole niso vsklajeni, kajti ista snov se obravnava pri fiziki, mehaniki in matematiki. To neskladje kaže čimprej odpraviti. Dijaki so na šoli močno zaposleni, saj imajo pouk dopoldne in popoldne.

V Suhi krajini se šolska reforma le malo čuti. Drži pač dejstvo, da reforme šolstva ni mogoče povsem ločiti od materialnega vprašanja in kadrovske zasedbe. Dokler se v tem ne premaknemo z mrtve točke, bo ostala reforma več ali manj le težko izpolnjiva želja.

Ker mora sodobna šola uporabljati vedno več tehničnih učil, je potrebno, da okrajno tajništvo za prosveto organizira tečaje, kjer bo učiteljstvo dobilo praktične napotke za uporabo diaprojektorjev, magnetofonov, kinoprojektorjev in drugih aparatov.

Aktivi komunistov prosvetnih delavcev morajo biti gonilna sila napredka v šoli. Ti aktivi pa slabo delajo. Snovi za razpravljanje ne manjka, kljub temu pa se aktivi ne sestajajo na pogostejše posvete. Mlajšim komunistom ostane problematika neznana ali neobdelana, zato se branijo dela, čeprav čakajo raznovrstne naloge na rešitev.

Končno je padla tudi beseda o vpisu na učiteljišče. Današnji socialni sestav dijakov ne ustreza povprečnemu republiškemu sestavu prebivalstva. Okrog 80% učiteljiščnikov je kmečkega porekla, le 20% pa delavskega. Seveda se ta sestav odraža tudi v miselnosti, nazorih in življenjski zakoreninjenosti. Ekonomski položaj naše vasi se še ni izpremenil v taki meri, da bi dovolj vplival na miselnost njenih prebivalcev. Upravitelji osnovnih šol, posebno v mestih, naj bi vplivali na učence iz delavskih družin, da se usmerijo na učiteljišče.

Na vas prihaja predvsem mlad kader, ki mu je potrebna strokovna in idejna pomoč. Manjše šole zlasti pogrešajo te pomoči. Ne moremo trditi, da se glede šolske reforme nič ne dela, toda v tej smeri šele ubiramo začetne korake. Reformirati bi bilo treba tudi strokovne izpite na učiteljiščih, kakor je navajal tovariš z učiteljišča. Vsebinsko se šolska reforma pri opravljanju strokovnih izpitov učiteljev še nič ne pozna. Vsem učiteljiščnikom bi bilo treba poskrbeti oskrbo v mestu, kjer je učiteljišče. Precej dijakov se vozi in živi v okolju, ki je povprečno še najbolj zaostalo. To pa daje tudi pečat njihovemu poznejšemu delu. Šola sama pa ne more opraviti vsega potrebnega vzgojno-ideološkega dela.

Ob vprašanju, kakšna je raven izobrazbe učencev, je bilo izrečenih le nekaj besed. Ob tem kratkem času, ko se uvaja novi učni načrt šele za 5. razred osnovne šole, ne moremo reči nekaj dokončnega. Res je, da si marsikdo predstavlja reformo šole dokaj preprosto in dopušča tudi propuste v izobrazbeni ravni učencev. Prav to pa se s šolsko reformo ne sme zgoditi. Nasprotno, znanje otrok se mora zvišati in širiti. V doslej preveč teoretični in verbalni puk naj prodre ona primerna delovna praksa, ki daje pouku in teoriji življenjsko trdnost in prepričevalnost.

Volitve šolskih odborov niso bile povsod zakonito izpeljane. Dolžnost aktivov ZK je, da se zavzemajo pri odgovornih organih za pravilne volitve šolskih odborov. O tem pa, kako se šolski odbori volijo, govori zakon o šolstvu.

Sklep posvetovanja je bil, naj se oblikuje več delovnih aktivov komunistov prosvetnih delavcev. Organizirajo naj se povsod tam, kjer obstojajo tudi podružnice sindikata prosvetnih delavcev. Ko bo organizacija ZK trdnejša, bo tudi delo sindikalne podružnice boljše in kmalu bomo lahko ugotovili tudi drugačne rezultate, kakor se nam kažejo danes.

P.K.

ŽENA IN DOM ☆ SODOBNO GOSPODINJSTVO ☆ ŽENA IN DOM ☆ SODOBNO GOSPODINJSTVO

Skrb za mlečne zobe

Povedal bi rad nekaj misli o uspehih in neuspehih zdravljenja zob v minulem letu in o tozadevnih načrtih v novem letu. Predvsem bi se dotaknil nege zob pri otrocih. Ljudje krivo sodijo, da so mlečni zobje že tako in tako obsojeni na izpad, zato jim tudi ni treba posvečati nikakršne pozornosti. Vendar je to mnenje povsem napačno. Mlečni zobje so tisti, ki pripravljajo prostor stalnim zobem, od njih je odvisno, kakšni bodo stalni zobje in zato je treba skrbeti zanje in ravnati z njimi tako kakor s stalnimi zobmi. Moramo jih prav tako plombirati in poskrbeti, da jih ohranimo otroku tako dolgo, dokler niso do kraja opravili svoje naloge.

Kajpak je zdravljenje in plombiranje mlečnih zob kaj težavna zadeva, tako za starše kakor za zdravnika. Pred zobnim zdravnikom vlada hud strah in največ otrok uide izpred zobne ordinacije, če le more. Zadnji pregledi šolskih otrok so pokazali, kakšno vznemirjenje je v čakalnici, zato moramo otroke poučiti že prej, da to le ni tako hudo, kakor se jim zdi. Kako potekajo ti pregledi?

Razrednik pripelje svoj razred, vsakega učenca se natanko vpiše v kartoteko, kamor pride tudi podatek o stanju zob. Če je potrebno mlečni zob izdreti, se to stori takoj, vendar le, če mali pacient dovoli. S silo se lotimo izdiranja le, če je to nujno potrebno. Odklanjamo pa zatrdilo matere otroku, češ: »Zdravnik ti bo zob samo namazal«, in povemo pacientu odkrito, da bomo zob izdrli, če bo treba, kajti če bi podprli materino »tolažbo«, potem pa zob vendarle izdrli, bi otrok zdravniku nikoli več ne verjel. Važno je, da mati otroka pripelje v ordinacijo pravočasno, da ga na to pripravi in da ga tolaži z raznimi praznimi obljubami. Kot sem poudaril, ravnamo skrajno obzirno, z največjo potrpežljivostjo in izderemo zob le s privolitvijo pacienta, brez njegove privolitve pa le v primeru, če je nujno ali če to zahteva mati, ker otrok vse noči ne spi od bolečin.

Pri majhnem številu terapevtov je to delo na deželi jako otežkočeno. Zadnji pregled otrok v Podbočju, kamor roka zobnega zdravnika še nikoli ni posegla, je pokazal, kako težka naloga je pred nami. V mestih je šolska mladina pod stalno zdravniško kontrolo in je delo lažje. Pri nas pade ta naloga na enega samega zdravnika in skušamo pač narediti, kar je največ mogoče.

Na kratko: pri pregledih ugotovimo stanje zob, potem pa pokličemo tiste otroke, ki so potrebni zdravljenja. To poskrbita razrednik in starši. Večina otrok je pri pregledih sprevidela, da je strah povsem odveč, saj v večini primerov to sploh ne boli, pri starejših otrocih pa uporabljamo moderna anestetična sredstva. Otroci to vedo in že pri vstopu v ordinacijo zahtevajo injekcijo.

Naša država, naša družba izredno veliko žrtvuje za zdravstvo, več kakor narodi, ki so mnogo bogatejši kot mi. Od nas, zdravnikov, je odvisno, da ta sredstva pravilno uporabljamo, da delamo najbolj vestno in da ne razočaramo družbe in ljudi, ki nam tako zaupajo. Če bomo tako delali, bomo prihranili socialnemu zavarovanju težke milijone, saj bodo naši mali pacienti kasneje imeli zdrave zobe, brez kron, mostov ali celo protez.

Preventivno dajemo otrokom kalcium-fluorid tablete, kajti ugotovljeno je, da v takih krajih, kjer voda vsebuje večje količine fluora, ni zobne gnilobe (cariesa). Na roditeljskih sestankih (svetujem tudi drugim kolegom, da se jih udeležujejo) naprošam matere, naj priskrbijo otrokom zobne ščetke in pazijo, da si bo otrok čistil zobe zjutraj in zvečer, zlasti zvečer pred spanjem, kajti nove raziskave so pokazale, da se tvorijo ponoči kisline, ki povzročajo gnitje zob. Mimo druge potrebne prehrane svetujem še rženi kruh.

Dr. Niko Sever

Zelo enostavna obleka iz rahlo črtastega blaga v svetlih barvah. Krilo je nabrano v bogatih gubah in ima pri straneh skrite žepe. Ker je brez ovratnika, jo bomo nosile z raznimi ogrlicami. Edini okras obleke je pas, ki je na sprednjem delu prerezan in pretaknjen s kosom istega blaga, ki se na koncih končuje z resicami

Šolska kuhinja v Brežicah

Na osemletki v Brežicah pripravljajo šolsko kuhinjo, ki bo služila vsem brežiškim šolam. Z njo bo ustreženo šolarjem, ki se vozijo v šolo z vlakom ali avtobusom, takšnim, ki hodijo peš in otrokom, katerih starši so v službi.

V šolski kleti so zgradili prezid, vstavili bodo nekaj novih oken in vrat, napeljali elektriko, postavili štedilnik in vse bo urejeno. Potrebna sredstva je prispeval Okrajni odbor Rdečega križa Novo mesto, ki je že mnogim šolam v okraju pomagal z nasveti, z denarnimi sredstvi in inventarjem. Življenje »vagonarjev«, kot so včasih rekli otrokom, ki se v šolo vozijo, je vse prej kot prijetno. Takšen šolar na dolgi poti v šolo in domov pogreša tople materine skrbi in roke. V želodčku mu kruli, saj malica, če je še tako izdatna, ne zaleže veliko. Enako je z otroci, ki hodijo v šolo od daleč peš in z onimi, katerih starši so v službi. Še posebno težko je, če takšni otroci obiskujejo popoldanski pouk. Dopoldan, ko se zbudijo, staršev ni doma, treba je spisati naloge in se učiti. Tudi skromno kosilce je treba skuhati, saj bo prvi izdaten topli obrok šele zvečer, ko ga bo skuhala mama.

Dosedanja mlečna kuhinja na osemletki I. se bo združila s šolsko kuhinjo. Vsi, ki pri urejanju nove šolske kuhinje sodelujejo, želo, da bi pričela obratovati v drugem polletju šolskega leta, ko se bodo otroci vrnili s počitnic. Vedo, da bodo tudi potem še težave. Lansko jesen niso nabavili ozimnice, ker niso vedeli, da bodo dobili kuhinjo še v tem šolskem letu. S pomočjo staršev bodo preko zime te težave nekako premagali, spomladi pa bodo šolarji obdelali šolski vrt in tudi s svojim delom prispevali nekaj za oskrbo kuhinje z živili. Šolsko kuhinjo bo upravljal poseben odbor. V njem bodo zastopniki staršev, šolskega odbora in družbenih organizacij.

Šolsko vodstvo, žene iz gospodinjskega centra Brežice in organizacija Rdečega križa, ki pomagajo pri urejanju šolske kuhinje, bodo z njo otrokom nadomestili košček doma, ki so ga do zdaj pogrešali. Izdatno toplo kosilo v obednici šolske kuhinje, bo šolarjem nadomestilo mnogo tega, kar jim je doslej manjkalo.

Model obleke, ki jo vidimo na sliki, bo zelo primeren za mlada dekleta. Rokavi so rahlo nabrani, prav tako krilo. Ovratnik in manšeti so iz belega blaga, zato bo za obleko primerno blago temnejše barve

DROBNI NASVETI

Bencin postane nevnetljiv, če raztopimo v njem nekaj amoniakovega mila.

Dežnik sušimo vedno odprt, vendar ne popolnoma, da se tkanina ne raztegne.

Galoše očistimo tako, da jih zdrgnemo s čebulo, namažemo z oljem in z mehko krpo zdrgnemo.

Zmznjena jajca postanejo zopet uporabna, če jih odtajamo v mrzli slani vodi. Porabiti pa jih moramo takoj, sicer se pokvarijo.

Raskava koža na licu in rokah se zmehča, če dodamo vodi za umivanje nekoliko mleka.

Kremo za čevlje omehčamo, če ji pridenemo nekaj terpentina.

KAJ NAJ SKUHAM

1. **Kosilo:** Vampova juha z zelenjavo, sirovi štruklji, kompot.
Večerja: Krompir v kosih, zeljna solata.

2. **Kosilo:** sekanica iz svinjskega mesa, kislo zelje.
Večerja: mlečna kaša, kompot iz suhega sadja.

3. **Kosilo:** ohrovtove klobasice v omaki, krompirjeva solata s hrenom, sadni sok.
Večerja: Polenta z mlekom.

4. **Kosilo:** jetra v omaki, kruhovi cmoki, solata.
Večerja: skutin narastek, čaj.

V Ziljah so nam povedali

Mladinska igralska skupina v Ziljah pri Vinici je pod vodstvom učiteljice Anice Zalar konec leta 1959 uprizorila igro in 10. januarja gostovala tudi v Preloki.

»Bravo, fantje in dekleta! Dobro ste se odrezali. Tolikšnega napredka nismo pričakovali.« – Taki in podobni vzkliki in modrovanja so bili nekaj normalnega po zaključku sobotnega srečanja v orodni telovadbi med mestnima reprezentancama Karlovca in Novega mesta. Številni ljubitelji športa in telovadbe, ki so skoraj do zadnjega kotička napolnili dvorano Doma ljudske prosvete, so se zadovoljni vračali domov. Bili so prijetno presenečeni, ker nihče ni mislil, da so naši telovadci in telovadke toliko napredovali. Iz dvobojev s Karlovčani imamo namreč slabe spomine. Vsa povojna srečanja so gostje iz Hrvatske vedno odločili v svojo korist. Sedaj pa kaže, da je končno prišlo do preobrata. Nova generacija naših mladih telovadcev in telovadk, ki še nima za seboj nobenih pomembnejših uspehov, je tokrat pokazala vrsto zahtevnih vaj s težkimi prvinami in solidno izvedbo. Če bo šlo tako naprej, se novomeški orodni telovadbi obetajo boljši časi. – Novo mesto ima v orodni telovadbi že lepo tradicijo, od tod izhaja tudi znani telovadec in večkratni olimpijski zmagovalec Leon Štukelj. Mogoče bo ravno dvoboj s Karlovcem in izdatna zmaga začetek novega obdobja v zgodovini novomeške orodne telovadbe.

Dvoboj se je pričel že v soboto popoldne – v telovadnici gimnazije. Že tam smo opazili, da se naši dobro držijo, toda na končno zmago v dvoboju so računali le največji optimisti, ker je novomeška moška vrsta imela le 0.80 točke prednosti pred Karlovčani, ženska vrsta pa nekoliko več. Prve točke dvoboja na odru Doma ljudske prosvete so nas pomirile. Moški so z odlično izvedenimi vajami na bradlji povečali naskok in ga obdržali vse do zaključka tekmovanja, enako pa so tudi ženske stalno večale razliko v točkah in končno zmagale s 13,20 točkami razlike.

V tekmovanju vrst so Novomeščani zmagali na vseh orodjih razen v vajah na krogih, pri ženskah so pa bile Novomeščanke zmagovalke tudi s 5 točkami razlike. – Končni rezultat je veliko presenečenje, kajti razlika v točkah je velika. Sodniki (sodili so domači in karlovški sodniki in sodnice ter prof. Longyka iz Ljubljane) so dobro opravili svojo nalogo, organizacija tekmovanja pa je bila taka, kot bi si jo želeli na vseh tekmovanjih – odlična!

V posameznih vrstah Novega mesta in Karlovca so nastopili:

Karlovac – moški: Prezelj, Korinčić, Veljača, Vinski, Murat in Madjeruh.

Karlovac – ženske: Horvatić, Petronić, Dobrinić, Gavrić, Hrastov.

Novo mesto – moški: Koprivnik, Pavlin, Kopač, Moro, Vidmar in Kavšek.

Novo mesto – ženske: Sitar, Kožuh Mateja in Majda. Levičar in Škedelj.

Tehnični rezultati:

MOŠKI: Preskok – Novo mesto 37,65 : Karlovac 36,90; posamezno: Koprivnik 9,80, Pavlin (oba Nm) 9,75, Prezelj (K) 9,65

Konj z ročaji: Novo mesto 32,85 : Karlovac 32,50; posamezno: Prezelj (K) 9,20, Pavlin 9,00, Kopač 8,65 (oba NM)

Krogi: Karlovac 37,20 : Novo mesto 36,50; posamezno: Prezelj (K) 9,55, Koprivnik 9,30, Veljača in Korinčić (oba K) 9,25,

Bradlja: Novo mesto 36,05 : Karlovac 33,70; posamezno: Koprivnik (Nm) 9,30, Prezelj (K) 9,25, Pavlin (Nm) 9,05.

Drog: Novo mesto 33,80 : Karlovac 33,80; posamezno: Prezelj (K) 9,60, Korinčić (oba K), 8,65 Pavlin (Nm) 8,60.

Parter: Novo mesto 36,35 : Karlovac 35,50; posamezno: Prezelj (K) 9,40, Pavlin 9,25 ter Veljača (K). Vidmar in Koprivnik (oba Nm) 9,10.

Skupaj – moški: NOVO Mesto : Karlovac 213,20 : 209,60.

Generalni plasman posameznikov:

1. **Prezelj (K) 56,65 točk,** 2. **Pavlin (Nm) 54,80 točk,** 3. Koprivnik (Nm) 53,95 točk, 4. Kopač (Nm) 53,25 točk, 5. Veljača (K) 51,80, 6. Moro (Nm).

ŽENSKE – Preskok: Novo mesto 35,55 : Karlovac 30,95; posamezno: Horvatić (K) 9,60, Sitar (Nm) 9,40, Levičar (Nm) 9,30.

Gred: Novo mesto 35,25 : Karlovac 30,40; posamezno: Sitar 9,40, Kožuh Majda 9,30, Kožuh Mateja 9,25 (vse Nm).

Dvovisinska bradlja: Novo mesto 36,80 : Karlovac 33,95; posamezno: Sitar 9,70, Kožuh I. 9,50 (obe Nm), Horvatić (K) 9,15.

Parter: Novo mesto 36,50 : Karlovac 35,60.

Skupaj – ženske: NOVO MESTO : KARLOVAC 144,10 : 130,90.

Generalni plasman posameznikov:

1. Sitar (Nm) 37,80 točk, 2. Horvatić (K) 36,40, 3. Kožuh Mateja (Nm) 36,25, 4. Kožuh Majda (Nm) 35,55, 5. Petronić (K) 33,75, 6. Levičar 32,85.

fm

— Rada bi kaj takega, kar se bo zdelo poceni mojemu možu in silno, silno drago mojim prijateljicam!

KARLOVAC : NOVO MESTO

Mladina se je ob prehodu iz starega v novo leto vdajala prijetnemu razpoloženju. Mladinske plesne prireditve so se vrstile druga za drugo, da so mnogi preplesali desetine kilometrov dolgo pot; žal po večini v slabem zraku.

Med to razgibano mladino jih je bilo nekaj, ki so se zgodaj umikali iz tega vrvenja, čeprav radi plešejo. Pripravljali so se za resno preizkušnjo, ki jih je čakala — telovadni dvoboj s Karlovčani.

Večer za večerom so se zbirali v telovadnici in, ko je bila ta zasedena v druge namene, so se umaknili v šolski razred in neumorno vadili tudi ob nedeljah dopoldne.

Uspeh ni izostal. Čeprav so bile napovedi, da bodo Karlovčani zmagali z moško vrsto, Novo mesto pa z žensko, je po hudi borbi uspelo našim telovadcem doseči dvojno zmago.

Telovadni dvoboj Novo mesto—Karlovac postaja že tradicija. Letos ga je priredilo TD Partizan namesto telovadne akademije. Karlovški Partizan se je odzval vabilu, čeprav je nastop sovpadal z njegovo letno skupščino. V dvoboju sta se pomerili moška in ženska vrsta, vsaka po 6 tekmovalcev in 5 tekmovalk, od katerih so prišli v poštev za izid štirje najboljši v posameznih disciplinah. Vaje so bile poljubne. Moške vaje so morale obsegati najmanj pet različnih prvin, ženske pa obvezno po 3 od desetih določenih prvin.

Pri tekmovanju so po večini hoteli pokazati vse svoje znanje in so nekateri na račun tega izgubili marsikatero točko pri oceni, ker utrujeni od dolžine vaje niso bili dorasli takšnim gibom, ki so jih poskušali izvesti.

Kot najbolj soliden tekmovalec pri moški vrsti Novomeščanov se je pokazal Slavko Pavlin. Nastopil je z vajami, ki jih solidno obvlada in je bil zasluženo najbolje ocenjen med Novomeščani. Zasedel je častno drugo mesto za Karlovčanom Prezljem, ki si je priboril prvo mesto.

Prezelj je pokazal veliko rutino pri izvajanju in povezavi težkih prvin. Sodeloval je lani v telovadnem dvoboju Hrvatske proti Srbiji, kar je najboljši dokaz za njegovo znanje.

Ko se je Prezelj pripravljal na tekmovanje, je pri ogrevanju v telovadnici gimnazije odgovoril na nekaj vprašanj.

»Telovadim od 14. leta. Sedaj sem star 19 let. Žal sem eno leto opustil trening zaradi življenjskih razmer. To se mi zdaj pozna in šele prihajam spet v formo. Rad igram tudi rokomet in sem član rokometne reprezentance Karlovca. V Novo mesto nismo prišli v najmočnejši postavi, zato ne računamo na zmago, vendar se bomo borili za vsako točko.«

Res so se borili z vso voljo. Član njihove vrste Madžaruh — je vzdržal vse tekmovanje, čeprav ga je poškodba mišic v kolku močno ovirala.

Med člani novomeške moške vrste sta razen Pavlina prijetno presenetila Koprivnik in Kopač, prvi s svojo ognjevito izvedbo, drugi z eleganco in prefinjeno tehniko. Ko si bo Koprivnik s preudarno vajo pridobil zanesljivo oblast nad mišicami, Kopač pa si z marljivim treningom pridobil na moči, bosta oba dosegla še lepe uspehe v orodni telovadbi.

V novomeški ženski vrsti, ki je zmagala s 13 točkami pred Karlovcem, se je izkazala trojica Sitar, Kožuh Mateja in Majda. Mateja bi lahko dosegla še boljši uspeh, če bi se znala bolj zbrati, Majda pa je tekmovala izredno požrtvovalno. Imela je lepo izdelane sestave, le pri skoku čez konja je bila šibka. Sitarjeva v mnogočem spominja na znano tekmovalko Rozmanovo z Jesenic, ki je bila pred leti državna prvakinja v orodni telovadbi. Z rednim treningom pod strokovnim vodstvom bo lahko dosegla lepe uspehe. Levičarjeva kot četrta tekmovalka je tudi pokazala nekaj novih prvin, pri seskokih pa je bila nezanesljiva. Z vztrajno vajo si bo morala okrepiti členke v gležnjih, da bo postala uspešna tekmovalka.

V vrsti članic iz Karlovca je zanesljivo tekmovala le Horvatičeva, ki je dosegla v skupni oceni drugo mesto. Ostalim tekmovalkam se je poznalo, da še nimajo izkušenj pri tekmovanjih.

Sodniški zbor je svojo nalogo opravil zadovoljivo. Gledalci so sicer včasih izrazili negodovanje nad ocenami sodnikov, vendar je komisija pravilno upoštevala dobro ali — slabo povezavo posameznih prvin. Zato so bili telovadci, ki so sicer v svojih vajah pokazali težke prvine, niso jih pa dobro povezali, slabše ocenjeni kot so pričakovali gledalci. Zvižgi nezadovoljstva nekaterih gledalcev so bili samo znak njihovega neznanja in nevzgojenosti, saj je napovedovalec po mikrofonu pojasnil kriterij ocenjevanja.

Tekmovanje je potekalo v prisrčnem vzdušju, ki ga je ustvarili že ob začetku tekmovanja tovariš Kovačič s pozdravom in z izmenjavo daril.

Novomeščani si želimo še več takih prireditev!

N. K.

PLANINCI PD »LISCA« PRED OBČNIM ZBOROM

Preteklo soboto so se kljub hudim vetrovom in snežnemu metežu zbrali na svoji postojanki člani UO planinskega društva »Lisca« iz Vidma-Krškega in Sevnice. Pregledali so glavne letošnje uspehe in ob tem ugotovili, da je članstvo v preteklem letu naraslo na skupno 431 članov (za 41 članov). Po krajih so razdeljeni tako, da jih je v Sevnici sedaj kar 292, v Krškem pa 139. Zato je bilo izraženo mnenje, naj bi se vodilni kader novega odbora zbral iz vrst sevniških planincev, o čemer bo pa zadnjo besedo vsekakor rekel zbor. Za tega so se zedinili, da bo v petek, 12. februarja 1960 v Sevnici. Na dan občnega zbora bodo programu priključili še zanimivo predavanje z diafilmi.

Med drugimi važnimi uspehi v preteklem letu je več novih rekvizitov v postojanki. Razpravljali so resno o centralni kurjavi sob, kar je posebno važno za zimske tečaje v smučanju. Promet je po grobem izračunu narasel v preteklem letu za 9,5 % napram letu 1958. Obiskov je bilo okroglo 6500, nočnin pa manj. Eden izmed važnih predlogov za poživitev planinske udeležnosti je tudi ta, da naj bi letos poleti priredili planinski teden na Lisci, kjer bi se odvijal spored predavanj in izletov predvsem z mladino, da bi tako v čim širšem krogu bila seznanjena s planinstvom. Občutno je nastopila tudi potreba po tesnejši povezavi PD z Gorsko stražo taborникov, da bi uspešneje zaščitili redke planinske cvetlice na tem področju.

Vojaki iz Tuzle pozdravljajo

Dolenjski fantje, ki služijo vojaški rok v Tuzli, pošiljajo iskrene pozdrave vsem bralcem Dolenjskega lista, staršem, sorodnikom, prijateljem, domačim dekletom ter jim želijo srečno in uspehov polno novo leto 1960. **Jože Kapušin, Ivan Vidic, Ivan Zupančič, Anton Kobe, Miloš Kalember, Vinko Horvat in Zdravko Cajnar.**

● NAROČAJTE ● DOLENJSKI LIST

ZAPISKI S TELOVADNEGA DVOBOJA KARLOVAC : NOVO MESTO

Prijetna presenečenja telovadcev

Izreden uspeh mladih telovadcev in telovadk novomeškega Partizana, ki so v obeh vrstah premagali goste s 357,30 : 340,50

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

Dr. Božo Oblak:

Kaj moramo vedeti o nalezljivih boleznih

Čeprav je zdravstvena služba močno napredovala, nalezljive bolezni še niso izumrle. Te vrste obolenj sicer upadajo, vendar nas še vedno presenetijo v tej ali oni obliki. Spomnimo se samo nedavnih epidemij gripe, epidemije otroške ohromelosti pred leti, večjih ali manjših vsakoletnih epidemij ošpic in drugih otroških bolezni, stalnih pojavov črevesnih kužnih obolenj in slično. Zato ne bo odveč, da si osvežimo spomin na nalezljive bolezni in na vse, kar je z njimi v zvezi, da se bomo, če bo kdaj treba, lahko pravilno ravnali.

A. UVOD

1. KAJ JE NALEZLJIVA BOLEZEN

Za nalezljive bolezni je značilno, kar pove že sama beseda, da so kužne. To se pravi, da se prenašajo s človeka na človeka, s predmetov na človeka ali pa jih posredujejo živali. Od drugih bolezni jih ločijo tudi naslednji znaki: a) povzroča jih poseben povzročitelj; b) od okužbe pa do izbruha bolezni preteče neka določena doba, ki ji pravimo inkubacija; c) začno se večinoma z nejasnimi znaki; d) čez nekaj časa se razvijejo značilni znaki za vsako bolezen z visoko vročino; e) po končani bolezni traja nekaj časa, da si telo odpomore, čemur pravimo rekonvalescenca; f) bolezen zapusti več ali manj trajno odpornost proti sami sebi, z drugimi besedami, za to boleznijo ne moremo več zboleti, kar imenujemo imunost. Če bolezen zajame tudi organe, ki jih običajno sicer ne, je to komplikacija, kar je nevarno.

Nalezljive bolezni se pojavijo lahko posamično, tedaj govorimo o sporadičnih primerih. Če bolezen zajame v enem kraju v daljši dobi, recimo vsako leto, nekaj ljudi, je to endemija. Če hkrati zboli za boleznijo več ljudi, je to epidemija. Če pa bolezen zajame ves svet, je to pandemija.

2. POVZROČITELJI

Že v preteklem stoletju sta dokazala Francoz Louis Pasteur in Nemec Robert Koch, da imajo nalezljive bolezni svoje povzročitelje. Te imenujemo kužne klice ali mikrobe, ker so tako majhni, da jih s prostim očesom sploh ne vidimo. Da jih opazimo, jih moramo močno povečati pod drobnogledom. Klice delimo na bakterije, rikecije in viruse ter praživali. Med bakterije (glej sliko 1.) štejemo okrogle bakterije in koke, paličaste bakterije ali bacile in svedraste bakterije ali spirile. Vsi ti povzročitelji se lahko združijo v različne skupine, v verižice, po dva in dva. Bacili imajo lahko bičke, s katerimi plavajo. Vse to nam služi za njihovo razpoznavo. Virusi so mnogo manjši ob bakterij in imajo nekoliko drugačne lastnosti, rikecije pa so nekako med

BAKTERIJE

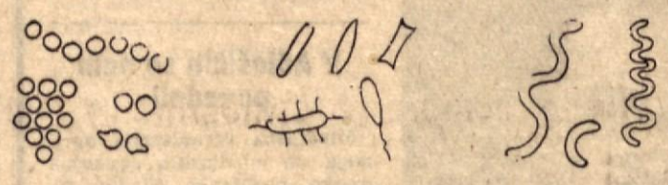

bakterijami in virusi. Praživali so najmanjše živalice. Vsi ti povzročitelji imajo lastnost, da se neverjetno hitro razmnožujejo, če je okolje za njih ugodno, tako da lahko iz ene klice v nekaj urah dobimo na milijone klic. Nekatere klice izločajo tudi strupe, ki so izredno nevarni. Njihova strupenost ni vedno enaka, pač pa se spreminja. Zaradi tega so razen drugih činiteljev obolenja lahko težja ali lažja, lahko v določenih slučajih potekajo tudi tako neopazno, da bolnik niti ne ve, da je bolan. Drugič pa skoraj povsem nedolžna nalezljiva bolezen postane neverjetno nevarna.

3. OBRAMBA

Naše telo ima dosti raznih činiteljev, ki ga varujejo pred obolenji. Človek je lahko že prirojeno odporen proti nekaterim boleznim, lahko pa si odpornost pridobi. Najbolj gotovo si pridobi odpornost s cepljenjem proti določeni bolezni takrat, ko še ni zbolel in njegovo telo izdela posebne snovi, ki ga pred to boleznijo varujejo. Temu pravimo aktivna imunost. To si bolnik pridobi, če je bolezen prebolel. Zaradi tega mu s cepljenjem umetno vbrizgamo oslabljene ali mrtve povzročitelje ali pa njihove strupe, kar spodbudi telo, da napravi obrambne snovi. Če pa je bolnik že okužen, potem mu z injekcijo te snovi že damo: njegovo telo sedaj ničesar samo ne napravi. Temu pravimo pasivna imunizacija. Seveda pasivna imunizacija prepreči izbruh bolezni, ne pušča pa odpornosti proti njej. Oboje je uspešno.

Zdravo človekovo telo ima še nešteto zaprek in naprav, da prepreči okužitev. Koža in sluznica, ki sta zdravi, ne puščata klicam vdreti v telo. Želodčni sok vsebuje kislino, ki bakterije uničuje. V zdravem črevesju so različne bakterije, ki pomagajo prebavljati hrano, hkrati pa uničujejo druge bakterije. V krvi so posebne snovi, ki jim pravimo aleksini, ki prav tako uničujejo bakterije. Bela krvna telesca bakterije požro in jih s tem uničijo. Bezgavke, ki jih je povsod po telesu precej, so nekakšno cedilo, ki okužbo zadrže in se same vnamejo, kar se da lepo otipati posebno tam, kjer so tik pod kožo. Čutijo se kot fižolčki. Če je kužnih klic preveč ali pa če odpornost organizma zaradi česarkoli pade, se bolezen razvije v vsej svoji bolezenski sliki. Majhen prehlad že zadošča, da je obrambna moč organizma slabša.

SIRJENJE NALEZLJIVIH BOLEZNI

Kužna bolezen se lahko širi naravnost od bolnika do zdravega človeka ali pa posredno preko prenašalcev, mrčesa in raznih predmetov ter snovi. Bolnik lahko okuži svojo okolico s kapljicami, ki mu pri govorjenju in kašljanju lete iz ust. Temu pravimo kapljična infekcija.

(Nadaljevanje sledi)

KK »Pionir«, član republiške lige 8 × 200

V nedeljo 20. decembra je bilo končano okrajno prvenstvo moških ekip v zelo zahtevni in naporni disciplini v kegljaškem športu — ekipno prvenstvo v disciplini 8 x 200 lučajev. Za naslov prvaka OKZ Novo mesto za leto 1959 in obenem tudi za vstop v republiško ligo najboljših slovenskih klubov v tekmovanju 8 x 200 sta tekmovali samo dve ekipi: KK »Razlag« Brežice in KK »Pionir« Novo mesto, ker je KD »Gorjanci« Novo mesto, ki se je tudi prijavilo v zadnjem hipu odpovedalo sodelovanje zaradi nediscipline in brezbrižnega odnosa svojih članov do društva. Tak odnos članov do tekmovanj v merilu okrajne zveze daje slabo oceno dela tega društva, ki je bilo več let stalni član republiške lige. Vsekakor mora društvo »Gorjanci« s takimi člani odločno obračunati in jim onemogočiti tekmovanje oziroma jih zamenjati z novimi, mlajšimi, ki imajo več veselja in volje do tekmovanj.

Zato je bilo okrajno prvenstvo v obliki dvoboja med kluboma KK »Razlag« Brežice in KK »Pionir« Novo mesto, ki sta nastopala na kegljališčih v Brežicah, Bršljinu in pri Vrhovniku v Novem mestu, v tekmovanju ekip po 8 x 100 lučajev na vsaki stezi. Ekipno prvenstvo v tekmovanju 8 x 200 lučajev je za leto 1959 osvojil KK »Pionir« Novo mesto, ki je vse dvoboje na štirih stezah odločil v svojo korist.

R. V.

ŠAH

Dr. Golež in Dokl prvokategornika

Pretekli teden so v Novem mestu končali turnir za I. kategorijo. V zadnjih dveh kolih je poskrbel za presenečenje Dokl, ki je s Finkom in Avsecem je remiziral in tako zbral isto število točk kot Šaranović. Ker je v partiji s Šaranovićem zmagal Dokl, je imel boljši uspeh proti zmagovalcem in je osvojil II. mesto za dr. Goležem, ki je s pol točke prednosti na 1. mestu. Oba – dr. Golež in Dokl sta osvojila naslov prvokategornika. Za ugodno presenečenje je poskrbel tudi Fink, ki se je uvrstil na častno 4. mesto s pol točke prednosti pred Kotnikom in Kranjcem.

Končni vrstni red je naslednji: 1. dr. Golež 8 in pol, 2. Dokl 8 točk, 3. Šaranović 8 točk, 4. Fink 6 in pol, 5–6. Kotnik in Kranjc 6 točk, 7. Ilc 5 točk, 8.–9. Bartolj in Jenko 4 in pol, 10.–11. Avsec in Klevišar 4 točke in 12. Gajski 1 točko.

fm

V NEDELJO V NOVEM MESTU OKRAJNO BRZOPOTEZNO PRVENSTVO

Okrajna šahovska zveza Novo mesto je za nedeljo, 17. januarja razpisala **ekipno in posamično okrajno brzopotezno prvenstvo,** ki bo v Domu JLA ob 9. uri. Okrajno brzopotezno prvenstvo, za katerega je med šahisti precejšnje zanimanje, je dobra priprava za nastop na brzopoteznem prvenstvu slovenskih mest, ki bo v **nedeljo, 31. januarja v Novem mestu** in ne 24. januarja kot smo poročali prejšnji teden.

V Črnomlju se je zgodilo

● **Streho nad pogorelim** delom občinskega poslopja hite pokrivati. Začasno jo bodo pokrili s strešno lepenko, ker nameravajo enonadstropni del stavbe, kjer je streha pogorela, spomladi dvigniti še za eno nadstropje.

● **Seminar za sekretarje** osnovnih organizacij Zveze komunistov bo še ta mesec priredila delavska univerza v Črnomlju.

● **Le z dobro kadrovsko politiko**, ki mora biti tudi načrtna, bomo lahko zadovoljili vsem potrebam. Tega se v občini Črnomelj dobro zavedajo. Kadrovska komisija pri Občinskem komiteju ZKS Črnomelj je zato poslala vsem podjetjem v občini vprašanja o njihovih kadrovskih potrebah za obdobje desetih let. Podjetja bodo zahtevane podatke dostavila kadrovski komisiji, nato pa bodo v skladu s potrebami izdelali načrt štipendiranja.

● **Predavanja, ki jih prireja delavska univerza**, potekajo po pripravljenem načrtu. Doslej sta bili dve predavanji. O novem zakonu o najemninah za stanovanja je predaval predsednik Okrožnega sodišča Novo mesto Štefan Simončič, o perspektivnem razvoju gospodarstva pa podpredsednik OLO Viktor Zupančič. Udeležba na obeh predavanjih je bila dobra, saj ni bilo nikdar manj kot 400 ljudi.

● **Družbeni plan za leto 1959** so v občini Črnomelj izpolnili v celoti in celo za nekaj odstotkov presegli, tako so nam povedali na občini. Vprašali smo, kakšni so načrti za leto 1960. Takole so nam odgovorili:

Naloge v letu 1960 so v občini Črnomelj velike. Naj jih naštejemo le nekaj. Ovinek na cesti pri Dragatušu bo treba preložiti in zgraditi nov most. To bo veljalo 3 milijone. Za dokončno ureditev camping prostora na Vinici bo treba odriniti 15 milijonov. Spomenik na Gričku v Črnomlju bo zahteval nadaljnjih 5 milijonov. Gradnja novih šol v občini, ki so močno potrebne, je vprašanje zase. Potrebna so velika sredstva, tako da o številkah raje ne govorimo. Gradnja novih stolpnic in hotela v Črnomlju zahteva ureditev kanalizacije. V ta namen bi morala občina odriniti 9 milijonov. Takšnih nalog pa je še cela vrsta. V Črnomlju zato ugotavljajo, da bodo vse to zmogli le z res doslednim združevanjem sredstev.

● **Prehranbena industrija Črnomelj** (nekdanji »Belsad«) bo dobila stroj koncentrator. Konec lanskega leta smo že pisali o tem, le s to razliko, da je takrat kolektiv živel v upanju na novi stroj, zdaj je pa zadeva že dokončno rešena. Stroj je odobren in te dni bo odpotoval direktor v Švico, kjer bo stroj izbral in prevzel. Do avgusta letos bo stroj že montiran.

O suhorskih šolarjih

Zadnjega dne lani so igrali učenci vseh razredov suhorske osemletke igro »Dedek Mraz«. Po igri so bili vsi učenci obdarjeni. Pecivo za obdaritev — bilo ga je 20 vrst — so spekle mamice učencev, darila pa je razdelil Dedek Mraz.

Zemljišče, ki ga je odkupila šola, so učenci s prostovoljnim delom že toliko preuredili, da lahko na njem telovadijo. Spomladi bodo z deli nadaljevali, saj si nameravajo napraviti tu nogometno igrišče in postaviti še telovadno orodje. Dokončno bo igrišče urejeno in opremljeno šele čez nekaj let.

Tudi taborniki, ki jih je na šoli že 20, ne spijo. Za dan republike so kurili kres, 20 decembra so pa imeli enodnevni taborniški seminar, ki ga je vodil učitelj Jože Kambič iz Metlike. Seminarja so se udeležili vsi taborniki. Kmalu bodo ustanovili samostojno četo.

Na šoli imajo še krožek mladih rehnikov, ki izdeluje različne predmete. Zdaj, ko je zima, napravijo največ ptičjih krmilnic, delajo pa še lutke in ostale stvari ter razne predmete po načrtu.

J. P

Sem in tja po trebanjski občini

● **Kmetijska zadruga Mokronog** je prekoračila plan odkupa za 8 milijonov dinarjev. Razen ostalih kmetijskih pridelkov odkupili tudi precej prašičev, fižola in ajde. Zadruga je pred kratkim oddala zadnjo nekmetijsko dejavnost — trgovino z železnino. KZ je proti koncu decembra kupila še en traktor, tako da ima že tri. Zadružna ekonomija ima zdaj 14 ha zemlje, v najem pa je bo dobila še 25 ha. Ekonomija se bo ukvarjala z živinorejo, imela bo pa še kokošjo farmo. Prvo leto bodo na ekonomiji pridelovali žito, naslednja leta pa krmne rastline. Mladim zadružnikom je KZ dodelila njivo, ki meri 60 arov.

● **Na zadnji seji ObLO Trebnje** so razpravljali o organizaciji in sistemizaciji delovnih mest pri občinskem ljudskem odboru, sprejeli so nove stanovanjske odloke in dali nekaj jamstev za posojila.

● **6. januarja je bil v Trebnjem sestanek ideološke komisije** pri Občinskem komiteju ZK in upravnega odbora Ljudske univerze. Pogovorili so se o bodočih predavanjih. Začeti nameravajo namreč s študijem Kardeljevega referata. Poučevati bo začela tudi večerna mladinska šola.

● **Tretji januar je bil spet črni dan za divje prašiče** z Blatnega klanca nad Mirno goro. Mirenski in mokronoški lovci so spravili na drugi svet kar štirj ščetinarje. Lovci domnevajo, da so bili ti divji prašiči, ki so pasasti križanci z domačo turopoljsko pasmo.

Kratke iz Sevnice

● Nov stanovanjsko-trgovski blok je tik pred otvoritvijo. Prihodnji teden bo izvršen tehnični prevzem, v soboto, 23. jan., bo pa svečano izročen svojemu namenu. Tako bo v kratkem torej marsikdo začel pakirati svojo opremo za preselitev, samopostrežna trgovina bo pa hitro in solidno ustregla našim gospodinjam. O otvoritvi in dogodkih okoli tega bomo poročali.

● **Na občini so povedali, da so po grobem zaključnem računu investicijskega sklada za preteklo leto ugotovili, da bo ta sklad razpolagal v tekočem letu z 26 milijoni dinarjev. Od tega bo le 20 milijonov dinarjev za investicije, okoli 6 milijonov dinarjev pa bo na razpolago za obratna sredstva. Podjetja in drugi pa so že vložili zahtevkov za 25,6 milijona dinarjev investicijskih kreditov. Iz teh podatkov je razvidno, da tudi letos ne bodo prišli vsi na vrsto.**

● **Konfekcija Lisca** se je odpovedala sredstvom za investicije za tekoče leto. Medtem so namreč tam uvedli drugo izmeno in jim gradbeni objekti, ki jih bodo pričeli zidati spomladi, še ne bodo dovoljevali vselitve z drugim oddelkom. Zato je postala nabava 20 brzošivalnih strojev za letos brezpredmetna. Ta potreba pa se bo pojavila takoj v začetku leta 1961.

● **V torek so v Sevnici zaključili točkovanje stanovanj. Popisovalci so v sorazmerno kratkem času obšli in ocenili nad 800 stanovanj v občini. Takoj za tem, ko so bili zbrani na občini vsi podatki, so pričeli izdelovati analize o vrednosti stanovanj, o starih in novih najemninah in o drugih ekonomskih pokazateljih, ki bo do služili ljudskemu odboru za dokončno sklepanje o novih najemninah.**

● **Še ta mesec se bodo v 15 krajih** občine pričela predavanja o kmetijstvu. Predavanja organizira občinski odbor SZDL s pomočjo Delavske univerze. Vsega bo o kmetijskih vprašanjih troje predavanj z medsebojnim presledkom enega tedna. Predavali bodo strokovnjaki iz kmetijstva in ugledni politični funkcionarji.

—ok

V Brežicah smo zvedeli

● **Delavska univerza** je priredila 5. januarja v Brežicah predavanje o odnosih med spoloma in problemih današnje družine. Predaval je Stanko Holly, predsednik Okrožnega sodišča Ljubljana. Brežičani so se predavanju odzvali v velikem številu in dvorano napolnili.

● **780 tisoč dinarjev** je zbral za prireditev novoletne jelke Občinski odbor SZDL Brežice. Ta znesek so razdelili sorazmerno s številom otrok na vse šole v občini. Razen tega so društva prijateljev mladine in šole v svojih okoliših organizirale še posebne nabiralne akcije, tako da so otroci dedka Mraza povsod slovesno pričakali. V Brežicah so šole in DPM pripravili tudi slovesen obhod dedka Mraza s spremstvom po mestu.

● **Posvetovanje prosvetnih delavcev komunistov** pripravlja občinski komite ZKS. Na posvetovanju se bodo pogovorili o nalogah komunistov v šoli pri uresničevanju šolske reforme in o njihovih nalogah pri izvenšolskem delu.

● **Načrti za novi prosvetni dom** v Brežicah so že narejeni. Izdelala sta jih absolventa arhitekture, štipendista občine Brežice, Karel in Franc Filipčič. Oba sta Brežičana in torej dobro poznata brežiško okolje. Občina je načrte že predložila v odobritev Projektivnemu biroju Novo mesto. Dom bodo gradili s sredstvi, ki jih je dal JLA kot odkup za stavbo, v kateri je zdaj Dom JLA, in sredstvi občine. Gradili bodo več etapah. Spomladi bodo pričeli s prvo etapo — preureditvijo sedanje stavbe Prosvetnega doma.

J. M.

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

Tedenski koledar

Četrtek 14. januarja — Srečko
Petek 15. januarja — Pavel
Sobota 16. januarja — Tomislav
Nedelja 17. januarja — Anton
Ponedeljek 18. januarja — Vera
Torek 19. januarja — Marij
Sreda 20. januarja — Boštjan

KINO

DOL. TOPLICE: 16. in 17. I. ameriški kinemaskopski film »Indijanski borec«.
ČRNOMELJ: 15. in 17. I. ameriški barvni film »Komu zvoni«. 20. I. španski film »Smrt kolesarja«.
KOSTANJEVICA: 17. I. francoski barvni film »Helena in možje«.
METLIKA: 16. in 17. I. ameriški film »Vera Kruz«. 20. I. italijansko francoski film »Neizpolnjene želje«
NOVO MESTO »KRKA«: Od 15. do 18. I. italijanski barvni film »Aida«. Od 19. do 21. I. ameriški film »Pesek Ive Djima«.
SENOVO: 16. in 17. I. ameriški film »Po sledi ubijalca«. 20. in 21. I. poljski film »Eroika«.
ŠENTJERNEJ: 16. in 17. I. mehiški film »Poslednja želja«.
VIDEM-KRŠKO: 14. I. japonski film »Ulica sramu«. 16. in 17. I. francoski barvni film »Pazi se La Tur«.

Lutkovno gledališče

UČITELJIŠČA V NOVEM MESTU
Nedelja, 17. januarja ob 10. in 11. uri: Niko Kuret »Pavliha v stiski«. Vstopnina 10 in 20 din.

MALI OGLASI

PRODAM DVA ŽENSKA PLAŠČA za srednjo postavo, več ženskih oblek in več kosov otroške obleke do starosti 8 let. Polanko Franc, Trebnje – blok. (16-57).

PRODAM HIŠO v dobrem stanju, s sadnim vrtom, v bližini Novega mesta. Naslov v upravi lista. (14-60)

KUPIM 150 kg TEŽKEGA PRAŠIČA-PITANCA. Adamičeva 1, Novo mesto. (13-60)

ADMINISTRATORKO z znanjem stenografije in strojepisja sprejme Trgovsko podjetje IZBIR, v Novem mestu, kamor je nasloviti pismene ponudbe.

DVA ČEVLJARSKA POMOČNIKA sprejmem takoj ali po dogovoru. Nudim tudi prenočišče. Pirc Franc, Dolenjska cesta 58 – Ljubljana. (11-60)

GOSPOD. POMOČNICO iščem. – Nastop službe lahko takoj. Zule, Linhartova 92, Ljubljana (10-60).

STUDENTKA je izgubila 8. I. ob 8. uri, zvečer od gimnazije do Kandije zapestno uro. Najditelja prosi, naj jo odda na upravo Dolenjskega lista. (15-60).

ZAHVALE

Prisrčno zahvalo izrekamo ob izgubi našega ljubljenega moža, očeta in tasta

FRANCETA ŽUPANČIČA

vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti. Posebno zahvalo smo dolžni dr. Marijanu Polenšku, ki je skrbel zanj v času bolezni, vsem prijateljem in znancem za izrečeno sožalje, pevcem PD Dušana Jereba, godbi, Zvezi borcev, govornikoma in vsem, ki so darovali vence.

Žalujoča družina Zupančič

GIBANJE PREBIVALSTVA

VIDEM-KRŠKO

Decembra sta bila rojena 1 deček in 1 deklica.

Poročili so se: Božidar Koprivnik, podoficir JLA iz Pule in Mirjana Vencelj, gospodinja iz Kragujevca. Alojz Kovačič, papirničar, in Marcela Čučnik, uslužbenka, oba iz Vidma-Krškega. Ivan Voljčanšek, poljedelec iz Zg. Pohance, in Ana Ban, poljedelka iz Kostanjka. Janez Dvornik, posestnik iz Kostanjevice, in Marija Gorenc, posestnica iz Goleka. Borislav Cvetkovič, kovaški pomočnik s Sel pri Dobovi, in Albina Lapuh, poljedelka iz Zdol. Janko Korbar, delavec, in Terezija Rožman, delavka, oba iz Sremiča. Jakob Centrih, elektromonter, in Marija Petrič, gospod. pomočnica, oba iz Vidma-Krškega, Ladislav Stojs, mizarski pomočnik iz Rake, in Milka Lipar, bolniška strežnica iz Ljubljane. Anton Hribar, gozdarski tehnik iz Podbočja, in Anica Frankovič, učiteljica iz Brezja. Milan Popovac, študent, in Jožica Vodopivc, študentka, oba iz Vidma-Krškega.

Umrli so: Franc Koštomaj, upokojenec iz Gor. Pijavškega, star 65 let, Maks Zorko, posestnik iz Libenj, star 76 let, in Anton Zorič, posestnik s Trške gore, star 72 let.

GRADAC

Decembra ni bilo ne porok ne rojstev.

Umrli so: Bara Malešič, gospodinja iz Zemlja, stara 68 let. Franc Skradski, posestnik iz Zemlja, star 86 let, in Alojzija Graf, gospodinja iz Gradaca, stara 78 let.

SEMIČ

Decembra je bila rojena 1 deklica. Porok ni bilo.

Umrli so: Marija Bezek iz Lipovca, stara 63 let. Vinko Hudorovac iz Mašlja, star 1 mesec, in Anton Simonič iz Osojnika, star 64 let.

ČRNOMELJ

Decembra ni bilo rojstev.

Poročili so se: Leopold Muhvič, rudar, in Marija Gider, delavka, oba z Dobličke gore. Josip Frankovič, upokojenec, in Kristina Jesih, delavka, oba z Loke pri Črnomlju. Anton Dragoš, pismonoša iz Lokev, in Terezija Golobič, delavka iz Strekljevca.

Umrli so: Ivan Dragoš, preužitkar iz Gribelj, star 96 let, Anton Zupančič, gradbeni delovodja iz Loke, star 27 let, Rozalija Kumar, hči delavca iz Maverlena, stara 5 mesecev. Anton Požek, delavec iz Gribelj, star 15 let. Jožef Vranešič, upokojenec iz Tribuč, star 80 let, Ana Šterk, gospodinja iz Kočevja, stara 57 let. Frančiška Matko, gospodinja iz Črnomlja, stara 73 let, Marija Kerin, upokojenka s Sel pri Otovcu, stara 78 let.

NOVO MESTO

V času od 4. do 11. I. je bilo rojenih 7 dečkov in 13 deklic.

Poročili so se: Martin Jančar, delavec iz Leskovca, in Olga Blatnik, hči kmetovalca iz Črmošnjic. Jakob Sašek, delavec s Pristave, in Ana Kužnik, delavka iz Bršljina.

Umrli so: Jože Turk, uslužbenec iz Stročjeva, star 64 let, Janko Pezdirc, sodnik iz Kočevja, star 39 let. Štefanija Corič, upokojenka iz Broda, stara 84 let, Ana Doltar, gospodinja iz Črnomlja, stara 83 let. Franc Zupančič, kmet iz Birčne vasi star 67 let.

Iz novomeške porodnišnice

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Marija Gorišek iz Zapuž-dečka, Anica Zonta s Potovrha-deklico, Angela Kastelic iz Mihovca-dečka, Julka Vodopivec iz Šmihela-deklico, Zofka Bajc iz Podulc-dečka, Anica Klemenčič iz Žabje vasi-deklico, Hildegarda Kralj s Sel-deklico, Marija Gazvoda iz Brusnic-dečka, Slavica Turk iz Loke-deklico, Gabrijela Kržič iz Praproč-deklico, Jožefa Lesjak iz Dol. Radulje-deklico, Alojzija Stangar iz Mirne-dečka, Ljudmila Sinkovec iz Trbinca-deklico, Milena Klančar iz Birčne vasi-dečka, Marija Križe iz Občic-dečka, Alojzija Cerovšek iz Smednika-dečka, Stefka Bohte s Potovrha-deklico, Ljuba Čas iz Semičadečka, Antonija Krivic iz Češnjicdeklico, Fani Brodarič iz Gribelj-dečka, Stanislava Franjčič iz Irče vasi-dečka, Ivanka Pešelj z Griča- dečka, Julka Zorc iz Gabrijel- deklico, Francka Vidmar iz Stranj-dečka, Anica Jurejevčič iz Gradaca- deklico, Bonifacija Zagorc iz Dol. Brezovice-deklico, Erna Dulc iz Hruševcadečka, Zofija Macele z Loke- deklico, Burgi Čebular iz Videm-Krškegadečka.

Iz brežiške porodnišnice

Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Slavica Kolar iz Klanjca — deklico, Stefka Kobali iz Letovčana — dečka, Marija Smrdej iz Stare vasi — deklico, Milica Mikolavčič iz Krškega — deklico, Marija Polak iz Orešja — deklico, Marija Krošelj iz Pokleka — deklico, Helena Grmšek iz Reštanja — dečka, Milica Novak iz Vukovega sela — deklico, Marija Mikac iz Krške vasi — deklico, Frančiška Gradišnik iz Brezja deklico, Matilda Lepšina iz Brezine — deklico, Ivanka Bočak iz Trstenika — dečka, Tatjica Grgos iz Vratnika — deklico, Marija Sajko iz Krškega — deklico, Ljubica Biščan iz Črešnjevca — deklico, Stefka Volčanjšek iz Cundrovca — dečka, Rezika Belak iz Ferkaševca — deklico, Justina Kerin iz Brestanice — dečka, Rezika Devunič iz Kladja — dečka, Terezija Franjko iz Male Rkovice — deklico, Tatjica Lehpamer iz Vel. Rakovice — deklico, Ernestina Blažinč iz Rigonc — dečka, Angela Golobič iz Pesja — deklico, Terezija Toporišič iz Mostece — deklico, Ana Skvarč iz Mihalovc — deklico, Marija Hajšen iz Črešnjevca — dečka, Ivančica Cukac iz Klanjca — dečka, Marija Hudina iz Bukovja — deklico, Jožefa Boh iz Malega Kamna — dečka, Marija Može iz Brežic — deklico, Dragica Iveta iz Kraja Doljnega — deklico.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: Anton Novšak, mizar iz Loga, je skočil z voza in si poškodoval desno koleno. Stane Bukovec, lesni manipulant z Vršnih sel, je padel s kolesa in si poškodoval glavo. Andreja Strajnarja, sina posestnika z Dvora, je pes ugriznil v ustnico. Miha Ragale, rudar iz Kočevja, je padel in si poškodoval levo nogo. Viktorju Avguštinčiču, delavcu iz Podturna, je na desno nogo padla bukev.

Brežiška kronika nesreč

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v brežiški bolnišnici: Jože Kmetič, upokojenec iz Dol. Boštanja, si je pri padcu poškodoval rebra. Andrej Martini, posestnik iz Drenovca, je v pretepu dobil poškodbe po glavi. Alojz Vovčko, delavec iz Presladola, si je pri padcu s kolesa zlomil levo nogo. Karel Zupan, poljski delavec iz Pečic, je v pretepu dobil poškodbe po glavi. Milena Cerovšek, delavka iz Lesc, si je pri padcu poškodovala desno nogo. Alojz Bučar, delavec iz Krške vasi, se je pri delu polil z vrelo smolo po levi nogi.

Novomeška kronika

■ **Slovenski oktet iz Ljubljane** bo v ponedeljek, 18. januarja, priredil v Domu ljudske prosvete večer narodnih in umetnih pesmi s komentarjem dr. Valensa Voduška. Gostje bodo novomeškemu občinstvu pripovedovali tudi o gostovanju na Kitajskem. Dopoldne ob 11. uri in popoldne ob 15. uri bosta dijaški predstavi, zvečer ob 20. uri pa za odrasle. Nedvomno bo to ena najkvalitetnejših prireditev letošnje sezone.

■ **Zapadlo je precej snega,** kar je zelo razveselilo našo mladež, ki je takoj privlekla na dan sanke in smuči ter se začela dričati po vseh novomeških klancih. Njihovo veselje ni bilo dolgotrajno, ker so pripadniki Ljudske milice poskrbeli, da so otroci odvlekli sani z mestnih ulic na okoliške klance, kar je spričo današnjega prometa nujno potrebno.

■ **Mestno gledališče iz Ljubljane** bo na pobudo tovarne Novoteks uprizorilo v torek, 19. januarja, v DLP mladinsko igro Kekec (predstava bo ob 11. in 15. uri), zvečer ob 20. uri pa komedijo Namišljeni zdravnik, ki je namenjena odraslemu občinstvu.

■ **Prazne stojnice** so bile v ponedeljek, 11. januarja na novomeškem živilskem trgu. Precejšen mraz (10 stopinj pod ničlo) je verjetno preprečil kmeticam, da bi na trg prinesle robo. Razen semen, pletenin in okraskov ni bilo nič za v lonce novomeških gospodinj.

■ **Gibanje prebivalstva:** Rozalija Kobe iz Prešernovega trga 7 je rodila deklico, Pavla Zupančič iz Titove 1 — dečka, in Antonija Luzar iz Muzejske 9 — dečka.

Poročili so se: Bogomir Čavlovič, električar iz Bršljina, in Marija Kos, frizerka iz Novega mesta, Janez Markovič, mizar iz Muzejske 4, in Alojzija Bohte, delavka iz Dol. Težke vode. Štefan Jerman, strokovni učitelj iz Broda, in Hedvika Laurič, uslužbenka iz Kettejevega drevoreda 18. Milan Trzin, avtomehanik iz Prisojne poti 3, in Miroslava Zelnik, gumarka iz Seidlove 2.

Nesreče: Karolina Darovec, zasebnica iz Šmihelske 8, je padla in si poškodovala nogo. Fani Bevc, žena mizarja iz Ulice talcev 5, pa si je pri avtomobilski nesreči na avto cesti poškodovala glavo in hrbtenico.

DVOJE NA POL ALI ENO V CELOTI?

Preteklo jesen so začeli na temeljih sindikalnega doma v Kandiji graditi stavbo, ki je že pod streho. Občina namerava v njej urediti otroški vrtec ter prodajalno špecerijskega blaga, kruha in mleka. Gradijo s sredstvi dveh tretjin. Ker so bili prispevki novomeških podjetij v ta sklad lani pičli, bodo zgradili letos le pritličje stavbe. Za kaj več je sredstev premalo. V Kandiji že imajo špecerijsko trgovino, ki resda ni v najprimernejšem lokalu, nekaj korakov od nje, preko ceste je pa prodajalna kruha in mleka. Oboje je zasilno, zasilno rešitev pa predstavljajo tudi novi prostori prodajalne in otroškega vrtca v stavbi, ki jo gradijo. Pozneje, ko bo več sredstev, jo nameravajo dvigniti še za eno ali dve nadstropji in prostore razširiti.

Prebivalci Kandije se vprašujejo: Zakaj zasilna rešitev dveh perečih problemov? Otroški vrtec in nova prodajalna, oboje je potrebno. Toda tako, kot smo se zadeve lotili, ne bomo rešili ne enega ne drugega. V Kandiji že imamo špecerijsko trgovino ter prodajalno kruha in mleka. Oboje je le zasilno, pa vendarle služi svojemu namenu. Novih zasilnih rešitev tega problema torej ne potrebujemo. Nimamo pa še otroškega vrtca. Kandijske gospodinje, posebno tiste, ki imajo majhne otroke (in takih ni malo), zato želijo, da bi v novi stavbi uredili samo otroški vrtec. Otrok je dovolj in utesnjeni otroški vrtec ne bi zadoščal vsem potrebam, otrokom pa zaradi pomanjkanja prostora ne bi mogel nuditi vsega, kar bi sicer moral. Trgovino že imamo, pravijo gospodinje. Prihodnje leto bodo v Bršljinu dograjena trgovska skladišča. Nekaj lokalov, ki jih zdaj uporablja grosist kot skladišče, bo nato moč z majhnimi adaptacijami preurediti v prodajalne raznih strok. Sodobno špecerijsko trgovino z oddelkom za prodajo kruha in mleka bi pozneje, ko bo več sredstev, uredili v stavbi, kjer bo v pritličju otroški vrtec. Zakaj torej hiteti z zasilno rešitvijo, ki ne bo zalegla nič, ko lahko, če upoštevamo nasvet mater in gospodinj, dokončno rešimo letos vsaj vprašanje otroškega vrtca?

Občini zato svetujemo, naj v novi stavbi uredi otroški vrtec, v novo trgovino pa naj počaka. Laže je namreč stopiti nekaj korakov dlje v trgovino, kot pa pustiti otroka za uro, dve, ves dopoldan ali popoldan brez nadzorstva! V Novem mestu je bilo doslej že dovolj zasilnih rešitev. Veljale so nas nemalo dnarja, niso pa rešile težav, ki bi jih morale odpraviti.

Kaj je novega na Bučki

Oddelek za odrasle so ustanovili tudi na šoli v Bučki. Prijavilo se je 24 prebivalcev, redno pa jih je hodilo k pouku 18. Zdaj je omagalo tudi teh 18 slušateljev. In kje je vzrok? Do zdaj je bil pouk nemškega jezika že v prvi skupini (5. in 6. razred), zato so pouk v tej skupini obiskovali tudi tisti, ki so že imeli 6 rednih razredov osnovne šole. Po novem učnem načrtu pa je nemščina v 6. in 7. razredu ukinjena in se poučuje le v 7. in 8. razredu. Zato so si slušatelji, ki so 6. razred končali že v redni šoli, premislili, za dve skupini šole za odrasle pa je slušateljev premalo in je pouk prenehal.

Šolska zadruga na Bučki je imela 9. januarja občni zbor. Povabili so predstavnika KZ Škocjan in predstavnike družbenih organizacij. KZ Škocjan se vabilu na žalost ni odzvala. Pionirji iz šolske zadruge so sklenili, skupaj z mladimi zadružniki iz Bučke sodelovati v republiškem tekmovanju. Letos bodo delali poizkuse v travništvu. Na šolskem vrtu bodo sadili jagodičevje in uredili cvetlične gredice, tako da bo šola kot lani, obdana s cvetjem. V sodelovanju s pomočjo zadruge se bodo dogovorili z lastnikom enega od bližnjih dobrih sadovnjakov. Tak sadovnjak bodo s čiščenjem drevja, z gnojenjem in škropljenjem preko leta popolnoma obnovili. Z lastnikom se bodo dogovorili o delitvi pridelka.

Lepo kolektivno darilo je poklonil učencem šole na Bučki Dedek Mraz. Tri garniture šaha, dve garnituri perjanice, eno kitaro, dve žogi (eno za odbojko in eno za mali rokomet) ter vrh vsega še zračno puško so dobili. Zato bodo šolarji še naprej pridno gojili vse vrste športa in tudi na lutke ne bodo pozabili. Šolski lutkovni odsek je v letošnjem šolskem letu uprizoril že dve igrici. S pomočjo SZDL in z razumevanjem KZ Škocjan so organizirali po Bučki pravi sprevod Dedka Mraza z godbo. Za pogostitev otrok po sprevodu so mnogo prispevali tudi starši.

Avtobus na progi Sevnica — Studenec — Bučka — Škocjan — Novo mesto je več kot potreben, saj so ljudje okoli Bučke brez zveze z ostalim svetom. Izgovori, da je cesta slaba, ne držijo več, saj je bila lani na odseku Bučka — Studenec zgrajena nova cesta, ki posreduje zvezo s Sevnico. Prebivalci zato upravičeno pričakujejo, da bo eno od prevoznih podjetij prepotrebno avtobusno progo kmalu odprlo. Na križišču pod Bučko, kjer se nova cesta odcepi od stare, pa bo treba postaviti smernice, da avtomobilisti ne bodo vpraševali mimoidočih, katera cesta kam vodi.

Sodnik Janko Pezdirc

V torek, 5. januarja 1960. leta, je po krajši bolezni umrl v novomeški bolnišnici belokranjski rojak, sodnik Okrajnega sodišča Kočevje JANKO PEZDIRC, rojen pred 38 leti v Grmu pri Gradacu. Kot kmečki fant je v rani mladosti spoznal težavno življenje pod kapitalističnim režimom. Kot mladenič se je udejstvoval v raznih naprednih organizacijah in se boril za ideje in pravice delavcev. V prvih letih oborožene vstaje ga najdemo pri aktivnem delu za OF in NOB. Zaradi tega je bil interniran, po kapitulaciji Italije pa se je vključil aktivno v vrste NOV. Bil je na raznih odgovornih položajih in je postal oficir JLA. Po vojni je bil nekaj časa sodnik Okrajnega sodišča Konomlju, potem pa od leta 1949 sodnik okrajnega sodišča Kočevje. Bil je član številnih množičnih organizacij in priljubljen politični delavec. To je pokazal tudi njegov pogreb 8. januarja 1960, ki je bil v Kočevju. Ob zadnjem slovesu so spregovorili predsednik Okrajnega sodišča Kočevje Marjan Savinšek, zastopnik Občinskega sindikalnega sveta in ostalih množičnih organizacij občine Kočevje.

Z njegovo smrtjo so javni in politični delavci v kočevski občini izgubili delavnega člana, Belokranjci pa zvestega rojaka, ki je rad prihajal v naše kraje, kjer ima rojstni kraj. Pokojnik zapušča ženo, ki je tudi Belokranjka, doma iz Bistrice pri Črnomlju, in dva mladoletna otroka.

I.D.

Upravičena zamera v Črmošnjicah

Dedka Mraza so šolski otroci na Črmošnjicah zelo slovesno pričakali. V sodelovanju z domačo Svobodo so uprizorili igrici »Dedek Mraz prihaja« in »Velika želja«. Vsa prireditev je potekla zelo prisrčno z izjemo Dedka Mraza iz Semiča, ki jih je malo preveč potegnil za nos. Črmošnjiškim otrokom je obljubil, da jih bo obiskal 28. decembra ob 8. uri. Otroci so ga radostno pričakovali, toda zaman. Zelo pozno se je spomnil in jim telefoniral, da ga ne bo. To je bilo od njega vse prej kot lepo, zato so mu premraženi otročički zamerili.

Svoboda Črmošnjice pripravi vsako zimo kakšno igrico za prebivalce. 29. novembra je uprizorila »Mlade aktiviste«, zdaj pa izbirajo drugo odrsko delo. Mladih ljudi je premalo, šolski otroci vseh vlog ne zmorejo in je izbor iger zato res težka stvar. Prepričani smo, da bodo vseeno kaj našli in še to zimo zaigrali.

Neurje v Čatežu pri Brežicah

Od 29. na 30. december je zajelo področje okoli Čateža veliko neurje. Sava je nenadoma narasla in poplavila okolico Mosteca in Čateža. Domnevajo, da so tiste dni morali biti veliki nalivi na Gorenjskem. Takšne poplave ne pomnijo že nekaj desetletij. — Voda je prizadejala za milijon dinarjev škode Čateškim Toplicam ter za 390.000 dinarjev škode novoasfaltirani cesti Čatež - Čateške toplice. Odnesla je 352 kvadratnih metrov asfaltne površine, cestni gramozni nasip v dolžini 137 m, 1200 m obcestnega jarka pa je zasula z naplavinami. Nekaj škode z naplavljenim gramozom je voda povzročila tudi na okoliških njivah. Naslednji dan je voda tako hitro, kot je narasla, spet upadla.

ZABELEŽENO

Zahvala podmladkarjem RK v Metliki

Pacienti pljučnega oddelka tukajšnje bolnice smo bili nekaj dni pred Novim letom prijetno iznenadeni, ko smo prejeli od vas lepo novoletno darilo — kolekcijo knjig domačih in tujih avtorjev.

Tembolj smo začutili toplino, ki veje iz vaših mladih src, ko ste pokazali, da čutite z nami našo bol, ko moramo dolge, dolge mesece in nekateri celo leta preživeti v bolnici.

Spomladi in poleti, ko zasije zlato sonce, ko je narava odeta z zelenjem in cvetjem, ko ostali ljudje uživajo dobrote in svežino narave ter zajemajo življenje s polnimi rokami, smo mi priklenjeni na posteljo. V teh težkih trenutkih nam je dobra knjiga naš najboljši prijatelj, naša najboljša tolažba.

Iz skromnih začetkov smo si nedavno pacienti sami osnovali našo knjižnico, dobri ljudje so pripomogli, da se je že precej povečala in upamo, da se bo kdo spomnil naše grenke usode in še prispeval k obogatitvi naše, sicer še zelo skromne knjižnice.

Vam pa, dragi podmladkarji RK, ko boste kot mladi graditelji naše lepe domovine stopili v življenje zdravi in srečni, želimo, da bi kot zavedni Slovenci ponesli v svet lepo slovensko besedo in lepo slovensko pesem.

Podmladkarjem RK v Metliki in vsem ostalim darovalcem in dobrotnikom najlepša hvala!

Pacienti pljučnega oddelka bolnice
v Novem mestu

Medvedje na Dolenjskem

Piše Janko Kastelic

Ker večina slovenskih lovcev ne pozna lovskih razmer v naših dolenjskih loviščih, sem se namenil, da to nekoliko opišem in sicer predvsem iz lovskega spoštovanja do naše največje divjadi — medveda, ki je postal stalen prebivalec v lovišču lovske družine Novo mesto in sicer v področju Brezova reber. Ta del lovišča nosi ime po vasi Brezova reber še iz časov mogočnega soteškega fevdalca kneza Auersperga, ki je poleg ogromnih kočevskih in roških gozdov imel tudi okrog 2900 ha obsegajoči predel najlepših gozdov na levem bregu reke Krke, s središčem kmečkega naselja Brezova reber. Tu je imel manjši lovski gradič s posebno gozdarsko upravo ter dve logarnici in sicer nad Stransko rebrijo ter na današnji Frati, kjer je vsako jesen velika dolenjska vzorna lovska brakada.

Ta del lovišča, ki je po svojem sestavu sredogorskega značaja, s strmimi grebeni, ki se začnejo na vzhodu s Straško rebrijo ter se vedno bolj strmo padajoče vlečejo nad Spodnjo in Gornjo Stražo ter nekako zaključijo onkraj strme soteske v jugozahodni smeri pri Dvoru v Suhi Krajini, je popolnoma naravno zaključeno lovišče. V globoki Soteski vijoča se reka Krka loči to lovišče od Suhe krajine na zahodu in velikih roških gozdov, samo v severnozahodni smeri, proti Frati in Dobrniču ter dalje proti Zasavju je to lovišče odprto. Sem prehaja tudi vsa »izrinjena« divjad in sicer je to kak jelen iz kočevskih gozdov, predvsem pa se preko tega predela selijo proti Zasavju divji prašiči. Proti zahodu meji ta del lovišča na dve večji sredogorski naselji in sicer severozahodno na vas Brezova reber, jugozahodno pa na vas Veliki Lipovec. Prebivalci teh dveh vasi zelo dobro poznajo tako medveda kot divjega prašiča. Saj oba dostikrat, najraje seveda v temnih nočeh, gospodarita na že tako revnem polju oziroma na njegovih pridelkih. Predvsem medvedi, ki razen drugega, najdejo v jeseni še tako skrito divjo hruško ali lesniko v brezovških ali lipovških »gmajnah«. Na severu meji to lovišče na naselje Suhorski lazi, Kuzarjev Kal ter dalje proti severozahodu na naselje Jablan — Grč Vrh pod Frato.

Ta tako naravno zaključena površina tega dela lovišča meri kakih 3000 ha površine in ima zelo malo vode. Na vsem področju sta samo dva izvirka s tremi napajališči, nekaj manjših mlakuž pa se po dežju kmalu posuši. Teren je izrazito kraškega značaja, poln večjih in manjših globač ter značilnih kraških vrtač in zato izvrstno skrivališče za te naše črnorjave »prebivalce«, ki se skrivajo pred sončno svetlobo po teh temnih, gosto obraščenih globačah in naravnih skalnatih brlogih.

Najstarejša lovca, ki sta lovila v tem lovišču, upokojeni župnik Volc iz Soteske ter upokojeni bivši Auerspergov logar Dular iz Polja pri Soteski, ki je bil na področju Brezove rebri zaposlen polnih 30 let kot logar, trdita, da so se prvi medvedi pojavili v tem lovišču okrog leta 1912. Župnik Volc je bil izrazit nacionalni nasprotnik kneza Auersperga, s katerim sta si bila v stalnih gospodarskih in lovskih sporih, ker je župnik Volc bil dolgoletni zakupnik občinskega lovišča katastrske občine Soteska in Polje še pred prvo svetovno vojno in tudi za časa stare Jugoslavije, pač pa se je zelo dobro razumel s Auerspergovim logarjem Dularjem in sta tudi marsikatero lovsko skupaj uganila na meji Auerspergovega in zakupnega lovišča. On pravi, da je nekako okrog leta 1912 v začetku zgodnje zime sledil srednje velikega medveda, ki je prišel čez reko Krko iz roških gozdov pri »Grmadarju«, to je na plitvinah nad žago v Soteski, kjer je bilo tudi včasih napajališče za živino. Ta medved, ali boli verjetno medvedka, se je umikal v centralni del lovišča, proti naselju Brezova reber čez občinsko lovišče, po katerem ga je Volc zasledoval do meje Auerspergovih gozdov na grebenih soteškega korita. Seveda je o tem Volc takoj obvestil logarja Dularja, ki je drugi dan sledil medveda še daleč v Auerspergovo lovišče. Nekako v istih letih, kot trdi Dular, je nekoč v poznem popoldnevu, ko je neki kmet spravljal seno na polju ob Krki, kar preko travnikov »hlačal« precej velik medved od Roga proti Krki. Ker so ljudje zagnali vrišč, je seveda tudi medved nekoliko hitreje »stopil« — zlezel v Krko, jo preplaval ter mahnil preko ceste v bližnji vasi Polje v strme bregove Brezove rebri in to kmalu po sončnem zahodu.

Tik pred prvo svetovno vojno je logar Dular večkrat sledil posamezne medvede po obronkih brezovškega »revirja«, kot ga on še danes imenuje. Večinoma so ti sledovi vodili iz roških gozdov. Ko je za te primere izvedel knez Auersperg, je najstrože prepovedal streljati medvede. Prva svetovna vojna seveda tudi tem takrat še maloštevilnim medvedom kot ostali divjadi ni prizanesla. Saj so še danes znana imena strastnih divjih lovcev iz naselij ob meji tega velikega lovišča. (Šele pred tremi leti je na meji tega lovišča podrl velikega čez 200 kg težkega medveda znani divji lovec iz tega kraja.)

Dular trdi, da so se tik pred prvo svetovno vojno čez poletje redno, posebno pa proti jeseni, zadrževali medvedi v lovišču Brezova reber, vendar so se pred zimo umaknili čez reko Krko v roške gozdove. Stalni prehod so imeli na plitvinah Krke med žago v Soteski in Grmadarjevo domačijo proti Dvoru v Suhi krajini. Da je na tem mestu v približni razdalji dveh km res prehod za medvede in tudi za drugo veliko divjad (to je za jelene in divje prašiče) potrjuje dogodek v prvih zimskih dneh konec leta 1956. Ko je nekega dne cestar iz Soteske na službenem obhodu ugotovil, da je po zasneženem južnem pobočju iz smeri Brezova reber—Lipovec preko ceste prišla skupina bosih ljudi proti Krki ter jo na znanih plitvinah prekoračila proti roškim gozdovom. Seveda je bilo na ta račun precej smeha, ker je bilo pozneje ugotovljeno, da je bila to skupina 5 do 7 medvedov raznih velikosti. Zanimiva pa je pri tem ugotovitev sedanjega nadzornika brezovškega lovišča, člana LD Novo mesto, logarja Jožeta Rozmana, ki je ravno v tej zimi, to je 1956-57, pregledoval stalna medvedja prezimovališča, za katere ve, da so skoraj vsako zimo zasedena, in je ugotovil, da je bilo od sedem stalnih brlogov pet zasedenih po medvedih.

Kot je bilo v zadnjih letih ugotovljeno, se medvedi v Brezovi rebri po prvi svetovni vojni niso zadrževali oz. stalno naseljli v večjem številu. Čeprav je bilo lovišče pod dobro organizacijo čuvajske službe, ni bilo mogoče točno ugotoviti, koliko je stalnih in koliko prehodnih medvedov. Znano je, da je pokojni Auerspergov logar Mihič poleti 1925. leta odkril brlog v oddelku 15 ter tam neko jutro opazoval medvedko z dvema mladičema. Ker pa se je brlogu preveč približal, ga je medvedka napadla in je moral zbežati.

Tudi gozdar Ruht iz Brezove rebri, upokojen leta 1929, ki je v tem predelu služboval preko 30 let, trdi, da sta bila v času okrog leta 1920 samo dva stalna »prebivalca« tega predela, za katere se je še posebej zanimal Auersperg. Sedanji logar Rozman Jože je leta 1918 v teh gozdovih drvaril ter neko jutro opazoval, kako je hlačal zelo velik medved čez pot. Tudi naš znani lovec Bele Slavko trdi, da je na nekem pogonu v katastrski občini Vel. Lipovec, ki meji na Brezovo reber, okrog leta 1938 opazil precej velikega medveda, ki se je umikal mimo njegovega stojišča. Še zanimivejša pa je trditev našega znanega logarja Jarca Staneta. Izhaja namreč iz prastare lovske družine, saj se je že njegov praded bavil z lovom, njegov oče pa je bil znani Auerspergov gozdar. Jarc Stane namreč trdi, seveda po ustnem izročilu, da je njegov praded pred več kot 120 leti hodil čakat medveda s dvema prednjačama v znane »Lukčeve doline« pod Suhorskimi lazi nad Prečno, ko je hodil medved v eno teh dolin na zorečo koruzo.

(Nadaljevanje sledi)

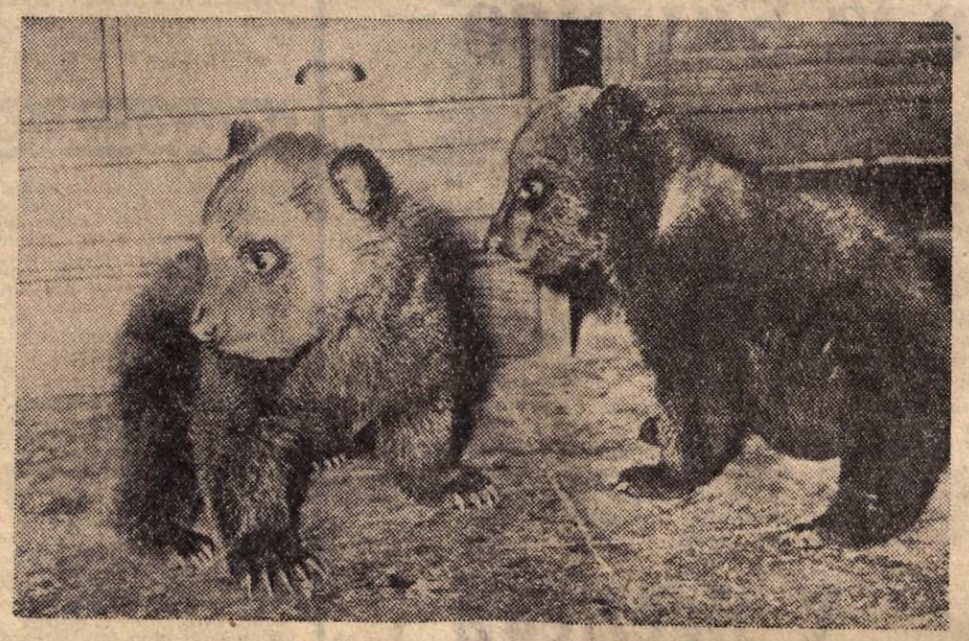

Kot dve mehki, kosmati kepici sta mlada rjava medvedka. Kadar vodijo mamice tak naraščaj na sprehod, je bolje, da se jim človek na daleč umakne. — Lovci to dobro vedo, saj je medved njihov dober znanec in čemu nepotrebne zamere!

TELEVIZIJSKI SPREJEMNIK

je prva nagrada **VELIKEGA NAGRADNEGA ŽREBANJA,** ki ga razpisujemo ob desetletnici izhajanja Dolenjskega lista. Razpis nagrad bomo objavili 17. februarja 1960 v slavnostni številki našega tednika. Kaj smo uvrstili med 99 drugih nagrad, boste izvedeli sredi prihodnjega meseca; že zdaj lahko povemo, da bodo sodelovala tokrat v našem velikem nagradnem žrebanju najbolj znana podjetja novomeškega okraja.

Kdo bo lahko sodeloval v žrebanju?

Na ponovna številna vprašanja naših bralcev in naročnikov sporočamo: tokrat bodo sodelovali v nagradnem žrebanju VSI STARI IN NOVI NAROČNIKI, ki bodo imeli do dneva žrebanja poravnano polletno naročnino (300 dinarjev). Naročnino bodo pobrali pri vseh naročnikih v Sloveniji pismonoše v februarju in marcu 1960, naročniki izven Slovenije pa naj takoj nakažejo vsaj polletno naročnino na položnici, ki so jo dobili v novoletni številki našega lista.

Dan žrebanja bomo objavili v slavnostni številki Dolenjskega lista, ki bo izšla 17. II. 1960.

Če Dolenjskega lista še ne prejemate, si ga takoj naročite pri Vašem pismonoši ali z dopisnico! Pri nagradnem žrebanju bodo sodelovali samo stalni naročniki našega tednika, ki prejemajo list na svoj naslov po pošti!

ČE PES IGRA POKER

Gost pride v lokal in neznansko osupne, ko opazi za mizo tri moške in psa, kako kvartajo.

»To je pa res najbolj čudno, kar sem kdaj videl! Pes, ki igra poker.«

»Eh, kaj pomaga, če zna igrati,« potarna lastnik psa. »Kadar dobi dobre karte, zmeraj pomaha z repom.«

USPEH PREDAVANJA

»Vino, to je najhujši strup,« grmi predavatelj, »in pijanec je nesrečnik, ki sam sebi koplje grob. Kadar koli prinese kozarec do ust, si s tem znova zasadi lopato za svoj lastni grob. Torej, dragi poslušalci, kaj more normalni človek zaključiti iz tega?«

»Da je najbolje piti kar iz steklenice!« se oglasi navdušen poslušalec.

ČEMU SE SMEJEJO...

ITALIJANI

— Zdaj mi boste pa pojasnili, mladi mož, kako ste prišli sem noter!

— I, našel sem vrata odprta!

RUSI

— Ni res, draga, da ima naš Petenjka prekrasen posluh?

— Ja, kaj mi niste vi potisnili avto v Trstu, da mi je vžgal?

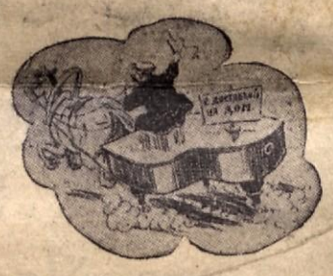

DOSTAVA NA DOM

Moskovska »Velika igla«

najvišja zgradba na svetu

V Moskvi so začeli graditi nov televizijski stolp, ki bo visok 508 metrov — 200 metrov več, kot znani Eiffelov stolp v Parizu.

Ta orjaški televizijski stolp, ki bo najvišja zgradba na svetu, je že dobil svoj vzdevek: »Moskovska velika igla«. Čeprav bo obseg njegovega vznožja okrog 60 metrov, bo stolp spričo svoje višine res podoben velikanski igli.

Stolp gradijo iz ferobetona. V 7-nadstropnem podnožju bodo študiji in naprave moskovske televizije. Turisti bodo z ekspresnimi dvigali v četrt ure prišli do najvišjega razgledišča na višini 384 metrov. Pod tem razgledališčem bodo v nekaj nadstropjih bari in restavracije, ki bodo lahko naenkrat sprejeli do 900 gostov. Premer stolpa v tej višini bo samo osem metrov, ferobetonske stene pa debele le 20 centimetrov.

Stolp bo seveda na najmodernejše gradbene načine »utrjen in pritrjen« na zemljo, vendar se bo v hujšem vetru nagibal in zibal tudi po več metrov, toda obiskovalcem ne bo pretila nobena nevarnost, kajti stolp gradijo tako, da se bo lahko upiral tudi najhujšim orkanom, če bi se kdaj razbesnel okrog njega.

Črnogorske operacije možgan

V Črni gori še živi spomin na silno redko »operacijo« možgan. Te operacije so še pred sto leti opravljali vaški ranocelniki in zeliščarji. Iz najbolj oddaljenih krajev so hodili bolniki k tem samoukom na operacijo »šaronjanje«. Kot pripovedujejo nekateri stoletniki, so ti »kirurgi« imeli nekakšno železno cev, ki je bila spodaj žagasto nazobčana. Cev so postavili na lobanjo, jo vrteli med dlanmi in tako na lobanji izvrtali luknjo, veliko kot dvodinarski kovanec. Skozi izvrtino so nato s kokošjim peresom »čistili kri«. Potrdilo za govorice o tem nevarnem kirurškem posegu so po naključju dobili pri odkopavanju starih grobov.

Beograd – Senovo: 2000 km?

Dolgo potovanje je pred dnevi doživelo neko zvezno športno glasilo, ki je bilo oddano v Beogradu na naslov neke organizacije na Senovem. Odpošiljatelj je pod naziv organizacije napisal takole: SENOVO, pošta Rajhenburg. Časopis je potoval najprej v Sevojno v Srbiji, od tam pa so ga poslali naravnost v — Nemčijo. Nemci so ugotovili, da je Rajhenburg v Jugoslaviji in so vrnili časopis na pravi naslov. — Časopis je prepotoval v 6 dneh približno 2.000 kilometrov, kar je svojevrsten rekord.

Satelite prevzame letalstvo

V Ameriki je dolgo trajalo hudo pričkanje med raznimi vrstami oboroženih sil, kdo naj ima pravico izdelovati satelite. Sedaj je vlada ta posel zaupala letalstvu.

Otroci v prastarem čolnu

Ribiči z majhnega jadranskega otoka Lavsa so bili na grebenih Kornatskega otočja odkrili majhen čoln, izdolben iz enega debla. Ta čoln so podarili doma otrokom. Dve leti so se otroci zabavali s tem čolnom in se vozili na svoje »ekspedicije« ob obali otoka. Nedavno so pa strokovnjaki ugotovili, da je ta igračkasti čoln pravzaprav edinstven primerek prastarega čolna »monoksila«. Otroci so debelo gledali, ko so jim čoln vzeli in odpeljali v Inštitut Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zadru.

Krava povrgla 4 teličke

Štiri teličke je pred kratkim povrgla krava Poldeta Peterleta z Dečjega vrha pri Trebelnem. Od zaroda je ostal živ le eden, to pa zato, ker ni bilo nikogar doma, ko se je krava telila. Ko je prišel gospodar domov, je bil živ le še zadnji in tega je tudi rešil. Krava je bila umetno osemenjena.

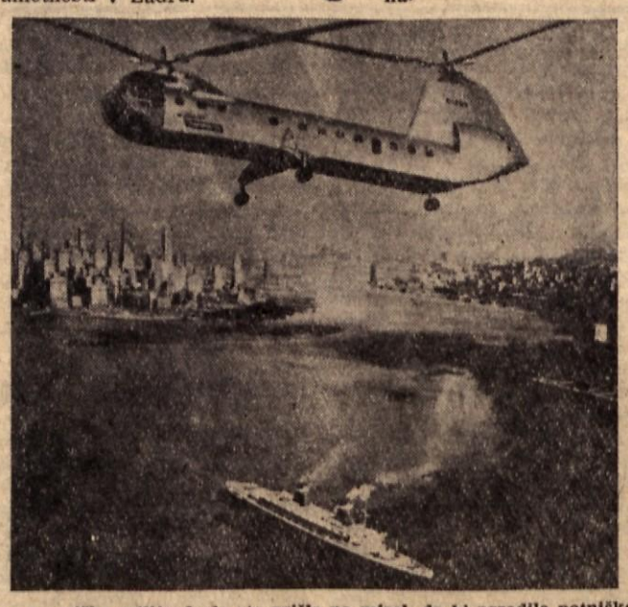

Dva ameriška milijarderja sta prišla na misel, da bi zgradila potniško ladjo velikanko, ki bi imela 108.000 ton, vožnja čez ocean pa z njo ne bi stala več kot 50 dolarjev. Zamisel sta že pričela izvajati in sta že dala izdelati model. Vendar pa bo treba s tem v zvezi rešiti še cel kup problemov, med drugim tudi izkrcavanje potnikov v pristaniščih, saj bi tudi v največjih na svetu velikanka ne mogla dobiti toliko prostora, da bi se lahko povsem prislonila na pomol. Izkrcavanje bi zato opravili s helikopterji (na sliki), ki bi hkrati lahko prepeljali z ladje od 80 do 100 potnikov z vso prtljago.

Od 16. XII. 1959 do 12. I. 1960 smo pridobili

1336 novih naročnikov

Rekord tedna: pošta Šentjanž je dobila v preteklih 8 dneh sama 100 novih naročnikov! Kdo jo bo prvi dohitel ali celo »premagal«?

Starim naročnikom Dolenjskega lista se je pretekli teden (do torka opoldne) pridružilo 374 novih naročnikov. Levji delež za tako lep napredek naše akcije ima tokrat prizadevna **pošta Šentjanž,** ki je sama pridobila kar 100 novih naročnikov. K lepemu uspehu so nadalje največ prispevali pismonoše v Artičah, Krški vasi, Pišecah, na Studencu, Bučki, Leskovcu in na Raki.

Skupno se je na Dolenjski list v času od 16. decembra 1959 do 12. januarja 1960 naročilo 1.336 novih naročnikov, od tega:

Občina BREŽICE	**390 novih naročnikov**
Občina SEVNICA	**436 novih naročnikov**
Občina SENOVO	**60 novih naročnikov**
Občina VIDEM-KRŠKO . . .	**178 novih naročnikov**
Stari del novomeškega okraja .	**179 novih naročnikov**
Razne pošte v LRS in FLRJ . .	**79 novih naročnikov**
Inozemstvo	**14 novih naročnikov**

Pregled uspehov posameznih pošt v Spod. Posavju:

OBČINA BREŽICE: Artiče 30 novih naročnikov, Bizeljsko 21, Brežice 32, Cerklje 25, Dobova 12, Globoko 41, Jesenice na Dol. 26, Kapele 19, Krška vas 72, Pišece 32, Stara vas 34, Sromlje 45 — **skupaj občina Brežice 390.**

OBČINA SEVNICA: Blanca 32, Boštanj 35, Bučka 36, Krmelj 19, Loka pri Zid. mostu 33, Sevnica 126, Studenec 32, Šentjanž 101, Tržišče 13, Zabukovje 9 — **skupaj občina Sevnica: 436.**

OBČINA SENOVO: Brestanica 23, Koprivnica 28, Senovo 9 — **skupaj občina Senovo: 60**

OBČINA VIDEM-KRŠKO: Leskovec 25, Raka 38, Videm-Krško 104, Zdole 11 **skupaj občina Videm-Krško: 178.**

VSEH NOVIH NAROČNIKOV V SPOD. POSAVJU V DOSEDANJI AKCIJI: 1.064.

Občinske odbore SZDL in vodstva osnovnih organizacij v Spod. Posavju prosimo, da nadaljujejo z zbiranjem novih naročnikov za okrajno glasilo Socialistične zveze, zlasti zdaj, ko pridobivajo organizacije nove člane in razširjajo ter organizacijsko utrjujejo svoje vrste.

V VSAKO HIŠO SPODNJEGA POSAVJA, BELE KRAJINE IN DOLENJSKE: DOLENJSKI LIST!

1125 rešitev!

Razdeljenih je 15 izžrebanih nagrad novoletne križanke — Sreča je bila tudi tokrat zelo muhasta

V nedeljo dopoldne so se oglasili v upravi Dolenjskega lista naši povabljeni novomeški naročniki **Sonja Ostanek, Ivan Brumat** in **Ruža Modic;** naprosili smo jih, da bi opravili žrebanje novoletne nagradne križanke, na katero smo dobili tokrat do 9. januarja kar 1.125 rešitev! Takšnega odmeva ni bilo doslej še na nobeno našo križanko in vse kaže, da bomo poslej pogosteje objavljali tako zabavo ljubiteljem ugank. Vse križanke so bile oštevilčene, številke pa je žrebal 7-letni Ivanček iz nove stanovanjske kolonije v Kandiji. Sreča je tudi tokrat upoštevala, da imamo veliko naročnikov v vseh naših krajih in še se je spomnila, da imamo mnogo zvestih bralcev tudi izven okrajnih meja. Bila je celo tolikanj navihana, da je predložila članici komisije tov. Sonji njeno lastno križanko (ki je bila, mimogrede povedano, pravilno rešena!). Splošna ugotovitev komisije: križanka je bila tokrat lahka, zato je doživela tudi tak odmev.

Izžrebani so bili:

1. nagrada 5.000 dinarjev — **Jože Gliha, I. b, SKŠ Maribor;** 2. nagrada: 3.000 dinarjev — **Janez Nučič, Dijaški dom, Kočevje, Reška cesta;** 3. nagrada: 2.000 dinarjev — **Fani Pavlin, Ljubljana, Krimska 10.**

Dvanajst knjižnih nagrad dobijo:

Branko Pinterič, Zg. Sušica 51/120, p. Bizeljsko; **Ivan Slana,** Šentlenart 116, p. Brežice; **Marta Sila,** Novo mesto, Kastelčeva 3; **Mirjana Krajšek,** Novo mesto, Zadružna hranilnica in posojilnica; **Sonja Ostanek,** Novo mesto, Dilančeva 7; **Jože Pungeršič,** Laze, p. Bučka; **Anica Dombi,** Šalka vas 69, p. Kočevje; **Joža Kužnik,** Podlisec 4, p. Dobrnič; **Ivan Hrovatič,** Vojna pošta 5835/4C, Zadar; **Emica Draksler,** Sevnica, Cesta na Dobravo; **Jože Adlešič,** Pobrežje 1, p. Adlešiči; **Marija Vovk,** Soteska 12, p. Straža.

Denarne in knjižne nagrade smo razposlali danes po pošti, novomeške naročnike pa prosimo, da dvignejo knjige v upravi lista.

Prihodnja nagradna križanka bo objavljena v slavnostni številki ob desetletnici izhajanja Dolenjskega lista 17. februarja 1960.

Rešitev novoletne nagradne križanke

Vodoravno: 1. Komet, 6. srečno novo leto, 18. Atene, 19. trd, 20. enako, 21. oven, 22. dol, 23. Idrija, 25. Špela, 26. kope, 28. gondola, 30. stari, 32. neprestano, 36. devet, 38. reči, 40. omara, 42. pretesne, 44. Iran, 46. sel, 47. ti, 48. utrinki, 49. tonem, 50. krotko, 51. prtljaga, 57. anarhisti, 63. kosi, 66. in 67. junaki, 69. Asirci, 70. trobec, 72. čuvar, 73. liga, 75. tajnik, 76. dva, 77. zabeležiti, 80. len, 81. darili, 82. Arabec, 84. Ilir, 86. Al, 87. ciza, 89. ekipe, 90. raca, 91. nabiralec, 92. I(van) T(avčar), 93. enak.

Navpično: 1. Kad 2. otok, 3. melona, 4. en, 5. telepat, 6. strgati, 7. RR, 8. edinost, 9. neroden, 10. onile, 11. najavim, 12. Oka, 13. VO, 14. lopar, 15. Everest, 16. teliček, 17. ona, 24. DD, 25. št., 27. Peru, 29. one, 30. stakniti, 31. potopis, 33. epi, 34. srnjak, 35. tek, 37. Er, 39. ilovica, 41. mi, 43. notri, 45. NR, 52. Rn, 53. ljubici, 54. juvelir, 55. analiza, 56. gare, 58. nagibi, 59. asa, 60 hst, 61. ica, 62. sij, 63. ko, 64. obdelan, 65. Sevnica, 68. Ilirec, 71. RK, 72. čar, 74. itak, 77. zala, 78. ZA, 79. ocet, 80. lire, 81. dan, 83. epi, 85. rak, 88. Al.